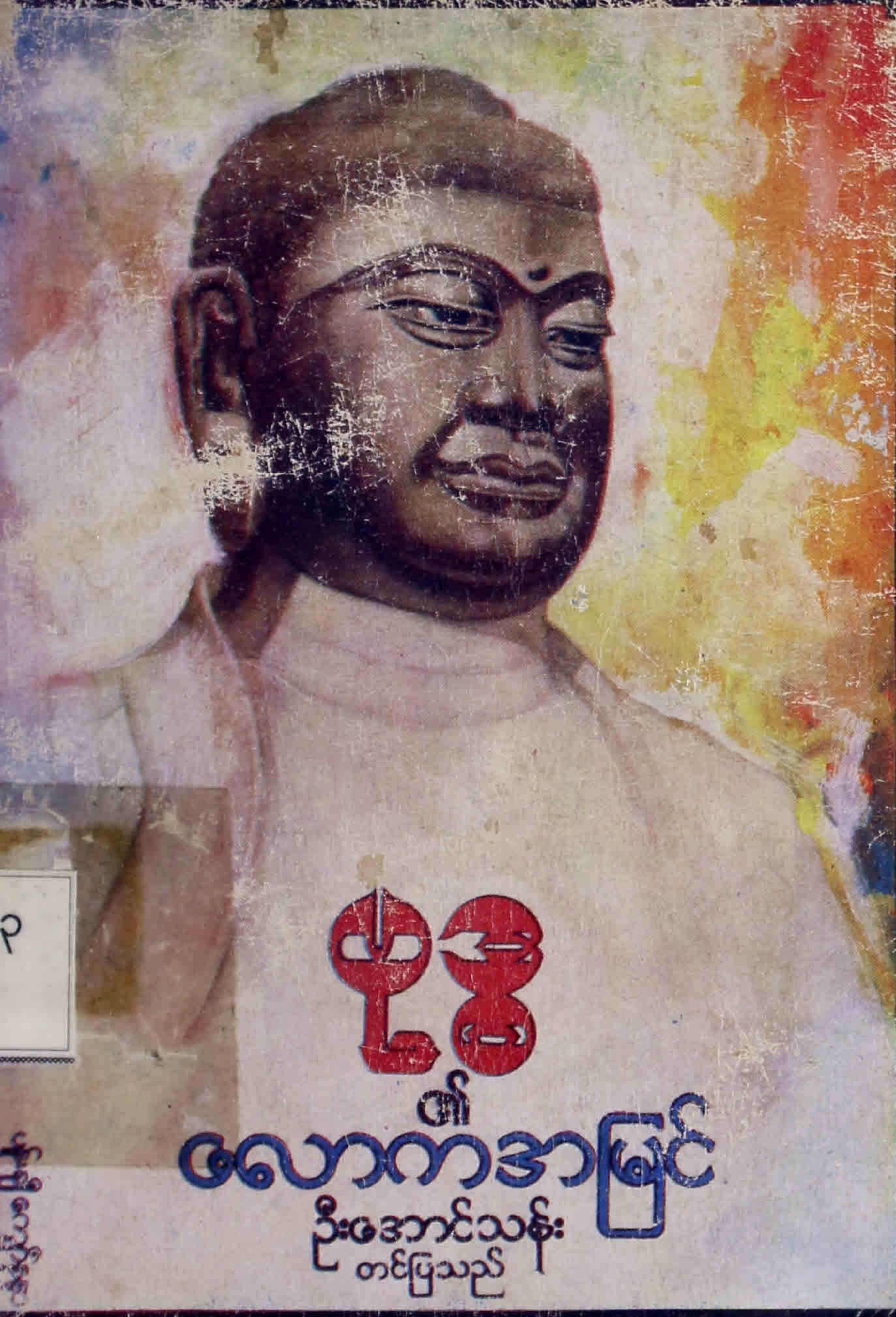

၃

၏

ဟောကအာမြင်
ဦးအောင်သန်း
တင်ပြသည်

မြန်မာနိုင်ငံတော်

- စာအုပ်စာတန်း စာနယ်ဇင်း မျက်နှာဖုံးကြိုတင်ပုံနှိပ်
ထုတ်ဝေခွင့်ပြုလက်မှတ် အမှတ်(၄၉၆)**
- * ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုချက်အမှတ် (၁၀၁၂၀)**
 - * ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ကင်းလွတ်ခွင့်အမှတ်(၀၄၀၃၉)**

မွန် လောကအမြင်

ဦးအောင်သန်း ပြုစုသည်။

ဓမ္မဒါန

	● ပထမအကြိမ် ၁၉၇၈-ခု၊ ဇွန်လ အုပ်စု-၂၀၀၀ ● အဖုံးပန်းချီ၊ ကျော်နန္ဒာ ● အတွင်းပန်းချီ၊ ကိုမောင် ● ဘလောက်၊ လွင် ● အဖုံးရိုက်၊ ရွှေဥဒေါင်း
ပုံနှိပ်သူ ဦးလှညွန့်မျိုး (မြ-၀၂၁၁၆) ရွှေဥဒေါင်း စာပုံနှိပ်တိုက် အမှတ်-၁၁၉၊ ၃၈လမ်း ရန်ကုန်မြို့။	ထုတ်ဝေသူ ဦးအောင်သန်း အမှတ်-၁၁၅၊ ၃၁-လမ်း ရန်ကုန်မြို့။

စာရေးသူ

ရဲ.

ရည်ရွယ်ချက်

၁။ ကျွန်တော်ဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မိဘနှစ်ပါးမှ မွေးလာသူဖြစ်ပါတယ်။ ငယ်စဉ်ကမိဘနှစ်ပါးရဲ့ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဆုံးမစကားများဖြင့် သွန်သင်ဆုံးမခဲ့မှုကြောင့် မိရိုးဖလာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တဦးဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ လူလားမြောက်စ အရွယ် အရောက်မှာ ဟိုဟိုဒီဒီစာပေများရဲ့ အဆိုအခိုက်များကြောင့် တကြောင်း၊ အခါအခွင့်ကြုံတိုင်း လူငယ်အချင်းချင်း ကိုယ်ဘဝ ကိုယ် ရှုမဒါင့်က ကိုယ် အမြင်နဲ့ သူ့အမြင်၊ အမြင်ချင်းဖလှယ်မှုကြောင့်တော့၊ ကျွန်တော့ အပေါ် သြဇာသက်ရောက်ကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များရဲ့ သြဝါဒများကြောင့် တသွယ်၊ သိမြင်လာတဲ့အသိအမြင်နဲ့ ကျွန်တော်ဟာ ကျွန်တော်သက်ဝင် ယုံကြည်နေတဲ့ ဗုဒ္ဓရဲ့ လောကအမြင်ကို သုံးသပ်ပြီး

ကိုယ်ရဲ့အားနည်းချက်ကို မျက်နှာသာပေးတဲ့ ကောက်ချက်တွေနဲ့ ကျွန်တော်သက်ဝင်ယုံကြည်နေတဲ့ ဗုဒ္ဓရဲ့ လောကအမြင်ဟာ မပြည့်စုံဘူး၊ မမှန်ကန်ဘူး၊ သူ့မှာလျှို့ဝှက်ချက်တွေ ရှိတယ်၊ သူ့ရဲ့အမြင်ဟာ လူမှုလက်တွေ့ဘဝ မှန်ကန်အောင် လမ်းမညွှန်နိုင်ဘူးလို့ မြင်ပြီး ဗုဒ္ဓရဲ့ လောကအမြင်နဲ့ ကျွန်တော် လမ်းညွှန်မိပါတယ်။

၂။ ကျွန်တော်ဟာ လူသားတယောက်ဖြစ်ပါတယ်။ လူသားတယောက်ဖြစ်တဲ့အတွက် ကျွန်တော်ဟာ လူမှုလက်တွေ့ဘဝနဲ့ မကင်းပဲဘူး။ အခုခါလူမှုလက်တွေ့ဘဝနဲ့ မကင်းလို့ လူမှုလက်တွေ့ဘဝကို တည်ဆောက်တဲ့အခါ ကိုယ်ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်အလိုနဲ့ မဟပ်တဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေနဲ့ ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံရတိုင်း စိတ်ဆင်းရဲရပါတယ်။ ကျွန်တော် တယောက်ထည်းသာ အခုလို ကိုယ်ဆန္ဒစိတ်အလိုနဲ့ မတိုက်ဆိုင်ရတိုင်း စိတ်ဆင်းရဲရသလား ဆိုပြီး ကျွန်တော်ရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်က ကျွန်တော်လို လူသားတွေကို လမ်းကြည့်လိုက်မိတိုင်း—

(က) ပစ္စည်းဥစ္စာပြည့်စုံကြတဲ့ လူချမ်းတွေလဲ သူတို့ဘဝကိုတည်ဆောက်နေရာမှာ သူတို့ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်နဲ့ စွဲလန်းချင်တိုင်း မစွဲလန်းကြရတဲ့အခါ စိတ်ဆင်းရဲကြရတာကို တွေ့ရပါတယ်။

(ခ) ဟိုဆရာ၊ ဒီဆရာ၊ အထက်ဆရာ၊ အောက်ဆရာတွေနဲ့ မိတ်ဆရာ၊ နတ်ဆရာတွေလဲ သူတို့ဘဝကို

တည်ဆောက်တဲ့နေရာမှာ သူတို့ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်နဲ့ စွဲလန်းချင်တိုင်း မစွဲလန်းကြရတဲ့အခါ စိတ်ဆင်းရဲကြရတယ်။

- (ဂ) သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းတွေမှာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ အပြည့်အဝရှိကြတဲ့ အာဏာပိုင်တွေလဲ သူတို့ဘဝကို တည်ဆောက်တဲ့နေရာမှာ သူတို့ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်တွေနဲ့ စွဲလန်းချင်တိုင်း မစွဲလန်းကြရတဲ့အခါ စိတ်ဆင်းရဲကြရတာကို တွေ့ရပါတယ်။
- (ဃ) အထက်မရောက် အောက်လည်းမပေါက်ကြတဲ့ ဟိုမရောက် ဒီမရောက်တွေကလဲ သူတို့ရဲ့ ဘဝကိုတည်ဆောက်တဲ့နေရာမှာ သူတို့ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်နဲ့ စွဲလန်းချင်တိုင်း မစွဲလန်းရတဲ့အခါ စိတ်ဆင်းရဲကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။
- (င) မိုးလေက မလုံ့တလုံ၊ ဖွားဘက်တော် ကလည်း မပေါ်ရုံနဲ့၊ မနက်စာနဲ့ ညစာမှန်အောင် လုပ်နိုင်မှ စားကြရတဲ့ လုပ်လုပ်စားစားတွေကလဲ သူတို့ရဲ့ ဘဝကို တည်ဆောက်တဲ့နေရာမှာ သူတို့ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်နဲ့ စွဲလန်းချင်တိုင်း မစွဲလန်းရတဲ့ အခါ စိတ်ဆင်းရဲကြရတာကို တွေ့ရပါတယ်။

၃။ ဆန္ဒစိတ်ဟာ ကိုယ်ရဲ့ မျက်စေ့အပေါ်လာပြီး ထင်မာမာတဲ့အဆင်း၊ နားထဲလာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့အသံ၊ နှာခေါင်းထဲ

လာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့အနံ့၊ လျှာအပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့ အရသာနဲ့ ကိုယ်အပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့ အတွေ့ တွေကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစား မှတ်သားလို့ ဖြစ်စေပြီး လာတဲ့ရုပ်မှတ်သိနဲ့၊ ရုပ်မှတ်သိတွေကို တခုနဲ့တခု အပြန်အလှန် ဆန့်ကျင်ပေါင်းစပ်ပြီး သူတို့ရဲ့ ခြားနားတဲ့လက္ခဏာတွေကို ထုတ်ဖော် တဲ့ဆင်ခြင်သိတွေနဲ့ သူတို့အာရုံပြုထားတဲ့ အာရုံကိုစွဲလန်းနေ တဲ့စိတ်ဖြစ်ပါတယ်။

၄။ ကိုယ်ရဲ့ဆန္ဒစိတ်တွေလဲ သူ့အာရုံပြုထားတဲ့ အာရုံတွေနဲ့ ဆက်သွယ်နေတဲ့အချိန်ကာလ နေရာဒေသနဲ့ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို မှီးပြီး ပြောင်းလဲ နေကြပါတယ်။ ကိုယ်ရဲ့ပတ်ဝန်းကျင်က အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့နဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေလည်း သူတို့နဲ့ ဆက်သွယ်နေတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ကို မှီးပြီး ပြောင်းလဲနေကြပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် နေရာဒေသ၊ အချိန်ကာလနဲ့ အခြေအနေတခုခုကို အကြောင်းပြုပြီး ကိုယ်ရဲ့ပတ်ဝန်းကျင်က အာရုံကို ကိုယ်ရဲ့ဆန္ဒစိတ်အလို အတိုင်း စွဲလန်းနေရလို့ စိတ်ချမ်းသာနေရပေမဲ့ ကိုယ်ရဲ့ဆန္ဒ စိတ်တွေဖက်က ပြောင်းလဲသွားလို့ ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ရဲ့အာရုံအဖြစ် စွဲလန်းနေတဲ့ ရုပ်ဝတ္ထုတွေဖက်က ပြောင်းလဲသွားလို့ ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ရဲ့ဆန္ဒစိတ်တွေဖက်ကရော၊ ကိုယ်ရဲ့အာရုံပြုထားတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ဖက်ကပါ ပြောင်းလဲသွားလို့ ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ရဲ့ဆန္ဒ စိတ်အလိုအတိုင်း ကိုယ်ရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်က အာရုံအပေါ် မစွဲလန်းရတဲ့အခါ စိတ်ဆင်းရဲတဲ့ငှာ ဒနာ ခံစားကြရပါတယ်။

၅။ အဲဒါကြောင့် စိတ်ဆင်းရဲရတာဟာ တခြားကြောင့် မဟုတ်ပါဘူး။ ကိုယ်က ကိုယ်ပတ်ဝန်းကျင်က အာရုံတခုခုကို ကိုယ်ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်အလိုနဲ့ စွဲလန်းမနေရလို့ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို တွေ့ရပါတယ်။ အခုလို စိတ်ဆင်းရဲမှုဖြစ်ရတဲ့ အထဲမှာ ကိုယ် အာရုံပြုထားခြင်းခံရတဲ့ အရာလည်းပါတယ်။ ကိုယ်အာရုံပြု ထားတဲ့ အာရုံ အပေါ် စွဲလန်းနေတဲ့ ဆန္ဒစိတ်လည်း ပါ တယ်။

၆။ ဗုဒ္ဓက စိတ်ဆင်းရဲမှုဖြစ်ရတဲ့ အထဲမှာ ပါဝင်ကြတဲ့ ကိုယ်ရဲ့ အာရုံနဲ့ ကိုယ်ရဲ့ အာရုံအပေါ် စွဲလန်းနေတဲ့ ကိုယ်ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်၊ ဒီနှစ်မျိုးထဲက ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲအောင် ပြုလုပ်တဲ့ အဓိကအကြောင်းက ကိုယ်က အာရုံအပြစ် စွဲလန်းနေတဲ့ အရာ မဟုတ်ဘူး။ ကိုယ်က အာရုံအပေါ် စွဲလန်းနေတဲ့ ကိုယ်ရဲ့ ဆန္ဒ စိတ်ဖြစ်တယ်။ ကိုယ်က သူ့ကိုမျှားမျှားစွဲလန်းနေရင် များများ စိတ်ဆင်းရဲမယ်။ နည်းနည်း စွဲလန်းနေရင် နည်းနည်းဘဲ စိတ်ဆင်းရဲမယ်။ လုံးဝစွဲလန်းမှုမရှိရင် သူနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စွဲ လန်းမှု လုံးဝမရှိဘူး။ အဲဒါကြောင့်၊ စိတ်ဆင်းရဲမှုက လွတ် မြောက်ချင်တယ်ဆိုရင် ကိုယ် အာရုံ အမြင်ယူပြီး စွဲလန်းနေ တဲ့အရာကို ကိုယ်ရဲ့ဆန္ဒစိတ်နဲ့ ကိုက်ညီအောင် ပြုပြင်ဖို့ထက်၊ သူနဲ့မကင်းနိုင်သေးရင် ကိုယ်ရဲ့ဆန္ဒစိတ်ကို သူ့ဘဝနဲ့ကိုက်ညီ အောင် ပြုပြင်ရမယ်။ ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် သူ့အပေါ် စွဲလန်း နေတဲ့ဆန္ဒစိတ်ကို သူနဲ့ ကင်းကင်းနေနိုင်အောင် ကြိုးစားပြုပြင် ရမယ်။ အဲဒီထက် ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် သူ့အပေါ် စွဲလန်းမှု

လုံးဝမရှိအောင် ကြိုးစားပြီး ပြုပြင်ရမယ်လို့'ဟောကြားတော်
မူခဲ့ပါတယ်။

၇။ ကျွန်တော် အနေနဲ့ ဗုဒ္ဓရဲ့လောကအမြင်ဟာ စိတ်ဆင်း
ရဲမှုဝေဒနာ ခံစားနေကြရတဲ့ဘဝက တကယ်လွတ်မြောက်ချင်
တဲ့ လူတိုင်းအတွက် တကယ်လက်တွေ့ အားထုတ်ပြီး ကျင့်နိုင်
ရင် တကယ်လွတ်မြောက်နိုင်တဲ့ အမြင် ဖြစ် တယ် ဆို တာ ကို
ထောက်ခံတဲ့အနေနဲ့ ကျွန်တော် ရှုဒေါင့်ကမြင်တဲ့ ဗုဒ္ဓရဲ့ လော
ကအမြင်ကိုသာ တင်ပြရခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဦးအောင်သန်း

ပြုစုသူ။

အမှတ်- ၁၁၅/ပထမထပ်

(လကျာဘက်အခန်း)

၃၁-လမ်း (အလယ်လမ်း)

ပန်းဘဲတန်းမြို့နယ်

ရန်ကုန်မြို့။

ဗုဒ္ဓ၏ လောကအမြင်

ဗုဒ္ဓဟောကြားတော်မူခဲ့တဲ့ တရားတွေကို အကျဉ်းချုပ်ပြီး အခြေခံတဲ့ အမျိုးအစားတူရာအလိုက် အုပ်စုခွဲပြီး၊ ခွဲလိုက်မယ် ဆိုရင်၊ တချို့က နှစ်မျိုးနှစ်စားသာရှိတယ်။ အဲဒီနှစ်မျိုးထဲက ပထမတမျိုးက ဝိနယပိဋကလို့ ခေါ်ကြတဲ့ ရဟန်းသံဃာတွေ လက်တွေ့လိုက်နာ ကျင့်ကြံအားထုတ်ကြမယ်။ ရဟန်းကျင့်ဝတ် တော်တွေ ဖြစ်ကြတယ်။ ဒုတိယတမျိုးက ဓမ္မပိဋကလို့ ခေါ် ကြတဲ့ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ ဖြစ်တည်ပြောင်းလဲမှုအပေါ် သုံး သပ်ပြီး ကောက်ချက်ချထားတဲ့ ဗုဒ္ဓရဲ့ လောကအမြင်ဖြစ်တယ် လို့ ပြောကြပါတယ်။

တချို့ကဗုဒ္ဓရဲ့ ဓမ္မပိဋကကို နှစ်မျိုးနှစ်စား ထပ်ခွဲလိုက်ကြ ပါတယ်။ အဲဒီနှစ်မျိုးနှစ်စားထဲက ပထမတမျိုးက သုတ္တန် ပိဋကဖြစ်တယ်။ နောက်တမျိုးက အဘိဓမ္မာပိဋက ဖြစ်တယ်။ သုတ္တန်ပိဋကဆိုတာ အခြားမဟုတ်ဘူး။ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာ တွေရဲ့ ဖြစ်၊ တည်၊ ပြောင်းလဲမှု သဘာဝကို လက်စွဲလော

ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ နေရာဒေသ၊ အချိန်ကာလ ပါဝင်ပတ်သက်လာကြတဲ့ အခြေအနေ အရပ်ရပ်နဲ့ အကြောင်းဆက်စပ်ပြီး အကြောင်းစပ် ဝတ္ထုသဖွယ် တန်ဆာဆင်ပြီး တရားနာပရိသတ်ရဲ့ ဉာဏ်မျက်စေ့ မြင်လာအောင် ဟောကြားတော်မူခဲ့တဲ့ ဗုဒ္ဓရဲ့ လောကအမြင်ဖြစ်တယ်။ ဓမ္မပိဋကဆိုတာကတော့ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ ဖြစ်တည် ပြောင်းလဲမှုသဘာဝကို၊ ရှင်းလင်းဟောကြားတဲ့နေရာမှာ သုတ္တန်လို့ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ် ခန္ဓာတွေဖြစ်၊ တည်၊ ပြောင်းလဲနေကြတဲ့သဘာဝကို လတ်တလော ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ နေရာဒေသ၊ အချိန်ကာလ ပါဝင်ပတ်သက်လာကြတဲ့ အခြေအနေအရပ်ရပ်နဲ့ အကြောင်းဆက်စပ်နေပုံတွေကို ပရိသတ်ရဲ့ဉာဏ်မျက်စေ့နဲ့ မြင်လာရုံလောက်ကလေးကိုသာ အကြောင်းတရပ်အဖြစ် ရှင်းလင်း ဟောကြားတော်မူခဲ့တာမျိုး မဟုတ်ဘူး။

ဗုဒ္ဓက၊

(က) လူနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်မှာ ရှိနေကြတဲ့ အရာအားလုံးရဲ့ အခြေခံဟာ ရုပ်သဘာဝ၊ နာမ်သဘာဝတွေနဲ့ ဖွဲ့စည်းနေကြတဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာနှစ်မျိုးသာ ဖြစ်တယ်။ အဲဒါကြောင့် လူနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်မှာ ရှိကြတဲ့အရာအားလုံး ချုပ်ပြီးကြည့်လိုက်ရင် လူတိုင်းမှာ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာရယ်လို့ ခန္ဓာနှစ်မျိုးရှိကြောင်း။ အဲဒီရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာနှစ်မျိုးထဲက ရုပ်ခန္ဓာကိုထပ်ခွဲလိုက်ရင် အဲဒီရုပ်ခန္ဓာထဲမှာ ရုပ်သဘာဝ နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိကြောင်း။ တမျိုးက အခြေခံ ရုပ်သဘာဝဖြစ်ကြောင်း။ နောက်တမျိုးက အခြေခံ ရုပ်သဘာဝတွေအပေါ် မှီတည်ပြီးဖြစ်ပေါ်

လာကြတဲ့ အပေါ်ရံ ရုပ်သဘာဝဖြစ်ကြောင်း။ အခြေခံ ရုပ် သဘာဝထဲမှာ ပထဝီလို့ခေါ်တဲ့ မာတဲရပ်၊ ပျော့တဲ့ရုပ်။ ဘေဇာလို့ခေါ်တဲ့ ပူတဲ့ရုပ်၊ အေးတဲ့ရုပ်။ အာပေါလို့ခေါ် တဲ့ ဖွဲ့စည်းတဲ့ရုပ်နဲ့ ဝါယောလို့ခေါ်တဲ့ လှုပ်ရှားတဲ့ရုပ်တွေပါ ကြောင်း။ အပေါ်ရံရုပ်သဘာဝထဲမှာ စက္ခုရုပ်ဆိုတဲ့ မျက်စေ့၊ သောတရုပ်ဆိုတဲ့နှာ၊ သာနရုပ်ဆိုတဲ့ နှာခေါင်း၊ ဇီဝါရုပ် ဆိုတဲ့လျှာ၊ ကာယရုပ်ဆိုတဲ့ကိုယ်၊ ရူပရုပ်ဆိုတဲ့အဆင်း၊ သဒ္ဓါ ရုပ်ဆိုတဲ့ အသံ၊ ဂန္ဓာရုပ်ဆိုတဲ့ အနံ့၊ ရသရုပ်ဆိုတဲ့ အရသာ၊ ဖောဋ္ဌပရုပ်ဆိုတဲ့အတွေ့၊ ဣတ္ထိယရုပ်ဆိုတဲ့မိန်းမ၊ ပူရိသရုပ်ဆိုတဲ့ ယောက်ျား၊ ဟာဒယရုပ်ဆိုတဲ့နှလုံးသွေး၊ ဇီဝိတရုပ်ဆိုတဲ့အသက်၊ အဟာရရုပ်ဆိုတဲ့ ဩဇာ၊ အာကာသရုပ်ဆိုတဲ့ဟင်းလင်း၊ ဝဇီ ဝိဉာဏ်ရုပ်ဆိုတဲ့ နှုတ်အမူအရာ၊ ကာယဝိဉာဏ်ရုပ်ဆိုတဲ့ ကိုယ် အမူအရာ၊ လဟုတာရုပ်ဆိုတဲ့ ပျော့ခြင်း၊ မုဒုတာရုပ်ဆိုတဲ့နူးညံ့ ခြင်း၊ ကမ္မညတာရုပ်ဆိုတဲ့ ခန့်ညားခြင်း၊ ဥပစယရုပ်ဆိုတဲ့ စဖြစ် ခြင်း၊ သဒ္ဓတိရုပ်ဆိုတဲ့ ဖြစ်တည်ခြင်း၊ ဇရတာရုပ်ဆိုတဲ့ ဟောင်း အိုခြင်းနဲ့ အနိစ္စတာရုပ်ဆိုတဲ့ ပြောင်းလဲပျက်စီး ချုပ်ငြိမ်းခြင်း ဆိုတဲ့ ရုပ်တွေပါကြောင်း။

အခြေခံရုပ်သဘာဝ ‘၄’မျိုးစလုံး အပါအဝင် စက္ခုရုပ်ဆို တဲ့မျက်စေ့၊ သောတရုပ်ဆိုတဲ့နှာ၊ သာနရုပ်ဆိုတဲ့နှာခေါင်း၊ ဇီဝါရုပ်ဆိုတဲ့လျှာ၊ ကာယရုပ်ဆိုတဲ့ကိုယ်၊ ရူပရုပ်ဆိုတဲ့အဆင်း၊ သဒ္ဓါရုပ်ဆိုတဲ့အသံ၊ ဂန္ဓာရုပ်ဆိုတဲ့အနံ့၊ ရသရုပ်ဆိုတဲ့အရသာ၊ ဣတ္ထိယရုပ်ဆိုတဲ့မိန်းမ၊ ပူရိသရုပ်ဆိုတဲ့ယောက်ျား၊ ဟာဒယရုပ်ဆို

ဘဲန့လုံးသွေး၊ ဇီဝိတရုပ်ဆိုတဲ့အသက်၊ အဟာရရုပ်ဆိုတဲ့ဩဇာနဲ့ အာကာသရုပ်ဆိုတဲ့ဟင်းလင်း၊ အဲဒီရုပ်သဘာဝတွေဟာ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်ဆိုတဲ့ လက္ခဏာသုံးပါးအားဖြင့် တကယ်ထင်ထင်ရှားရှားရှိနေကြတဲ့ အရှိရုပ်သဘာဝတွေ ဖြစ်ကြောင်း။ ကျန်တဲ့ဇီဝိဉာဏ်ရုပ်ဆိုတဲ့ နှုတ်အမူအရာ ကာယဉာဏ်ဆိုတဲ့ရုပ် ကိုယ်အမူအရာ။ လက္ခဏာရုပ်ဆိုတဲ့ ပျော့ပြောင်းတဲ့အမူအရာ၊ မုဒုတာရုပ်ဆိုတဲ့နုညံ့တဲ့ အမူအရာ။ ကမ္မညတာရုပ်ဆိုတဲ့ ခန့်ညားတဲ့ရုပ်၊ ဥပစယရုပ်ဆိုတဲ့ စဖြစ်တဲ့ရုပ်။ သန္တတိရုပ်ဆိုတဲ့ ဖြစ်တဲ့အစဉ်ရုပ်။ ဇရဘာရုပ်ဆိုတဲ့ ဟောင်းအို တဲ့ရုပ်နဲ့ အနိစ္စတာရုပ်ဆိုတဲ့ ပျက်တဲ့ အမူအရာတွေကတော့ ဘဲ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်ဆိုတဲ့ လက္ခဏာသုံးပါးအဖြစ် တကယ်အထင်အရှား မရှိဘူး။ ဟန်အမူအရာမျှသာ ဖြစ်နေတဲ့ အဖြစ်ရုပ်သဘာဝတွေ ဖြစ်ကြောင်း။

(ခ) နာမ်ခန္ဓာထဲမှာ စိတ်သဘာဝအပိုင်း၊ စေတသိတ်အပိုင်းနဲ့ နိဗ္ဗာန်သဘာဝအပိုင်းဆိုတဲ့ အပိုင်းကြီး သုံးပိုင်းပါကြောင်း။

(၁) စိတ်လို့ခေါ်ကြတဲ့ သူမိတ္တယ်လိုက်ရတဲ့အာရုံအပေါ် အခြေခံပြီး ဖြစ်ပေါ်လာကြတဲ့ သိစိတ်ပိုင်းထဲမှာ အကျဉ်းအားဖြင့် သိစိတ်ပေါင်း ‘၈၉’ စိတ်ရှိကြောင်း။ အကျယ်အားဖြင့် သိစိတ်ပေါင်း ‘၁၂၁’ စိတ်ရှိကြောင်း။ အကျဉ်းအားဖြင့်

‘၈၉’စိတ်ရှိကြတဲ့ သိစိတ်တွေကို အမျိုးမျိုးထားတဲ့
ရာကိုတုံ့ပြီး မတူတာကိုခွဲလိုက်မယ်ဆိုရင်။

အပါယ်‘၄’ဘုံ။ လူ့ဘုံနဲ့ နတ် ‘၆’ ဘုံကို
ပေါင်းထားတဲ့ ကာမ‘၁၁’ဘုံထဲမှာသာ ဆက်လက်
ဖြစ်စေနိုင်တဲ့ သိစိတ်ပေါင်းက ‘၅၄’ သိစိတ် ရှိ
ကြောင်း။

ရူပဘုံ ‘၁၆’ဘုံထဲမှာသာ၊ ဆက်လက်ဖြစ်စေနိုင်တဲ့
သိစိတ်ပေါင်းက ‘၁၅’ သိစိတ်ရှိကြောင်း၊

အရူပ ‘၄’ ဘုံထဲမှာသာ၊ ဆက်လက်ဖြစ်စေနိုင်တဲ့
သိစိတ်ပေါင်းက ‘၁၂’ သိစိတ်ရှိကြောင်းနဲ့၊

ဒီကာမ‘၁၁’ဘုံ၊ ရူပ‘၁၆’ဘုံနဲ့ အရူပ‘၄’ဘုံပေါင်း
‘၃၁’ထဲက၊ လွတ်မြောက်စေနိုင်တဲ့သိစိတ်ပေါင်းက
‘၂၀’ သိစိတ်ရှိကြောင်း။

အဲဒီသိစိတ်‘၈၉’သိစိတ်ကို၊ သူတို့ရဲ့သဘာဝအစွမ်း သတ္တိ
မျိုးတူရာအလိုက် တုံ့ပြီး၊ မတူတာကို ခွဲလိုက်မယ်ဆိုရင်။

ဘဝသစ်တဖန် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်တဲ့၊ အလောဘ၊
အဒေါသ၊ အမောဟလို့ခေါ်ကြတဲ့၊ ကောင်းတဲ့ ကုသိုလ်သိ
စိတ်ပေါင်းက ‘၂၁’မျိုးရှိကြောင်း။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ
လို့ခေါ်ကြတဲ့၊ မကောင်းတဲ့ အကုသိုလ်သိစိတ်ပေါင်းက ‘၁၂’
မျိုးရှိကြောင်း။ အဲဒီကောင်းတဲ့ ကုသိုလ်သိစိတ်ပေါင်း‘၂၁’
မျိုးနဲ့၊ မကောင်းတဲ့ အကုသိုလ်သိစိတ်ပေါင်း ‘၁၂’ မျိုးဟာ
ကိုယ်အတွက်၊ ဘဝသစ်တဖန် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် စေနိုင်တဲ့၊

အစွမ်းသတ္တိ မျိုးစေ့ ရှိနေကြတဲ့ အကြောင်းသိစိတ်တွေဖြစ်ကြ
တဲ့အတွက်၊ ဒီ ကောင်းတဲ့သိစိတ် ‘၂၁’ မျိုးနဲ့၊ မကောင်းတဲ့ သိ
စိတ် ‘၁၂’ မျိုးကို ပေါင်းလိုက်တဲ့သိစိတ် ‘၃၃’ သိစိတ်ဟာ၊ ဘဝ
သစ်တဖန်ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်တဲ့ သိစိတ်တွေဖြစ်ကြောင်း။

ကိုယ်အတွက်၊ ဘဝသစ်တဖန်ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်အောင်
ပြုလုပ်ပေးနိုင်တဲ့ အစွမ်းသတ္တိ မျိုးစေ့ မပါတဲ့၊ ကိုယ်ရဲ့ဘဝ
ဟောင်းအတိုင်း တဆက်တည်း၊ တစပ်တည်းဆက်စပ် ဖြစ်ပေါ်
စေနိုင်တဲ့၊ ကောင်းတဲ့ကုသိုလ်သိစိတ်တွေနဲ့၊ မကောင်းတဲ့အကု
သိုလ်သိစိတ်တွေ ဖြစ်ကြတဲ့အကြောင်း၊ သိစိတ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်
နေကြရတဲ့အကျိုး သိစိတ်ပေါင်းက၊ ‘၃၆’ သိစိတ်ရှိကြောင်း
နဲ့၊ ကောင်းတဲ့ကုသိုလ်သိစိတ်တွေနဲ့၊ မကောင်းတဲ့အကုသိုလ်
သိစိတ်တွေကို၊ ကိုယ်အတွက် ဘဝသစ်တဖန် ဆက်လက်ဖြစ်
ပေါ်လာစေနိုင်တဲ့ အကြောင်း သိစိတ်မျိုးလည်း မဟုတ်ဘူး။
ကိုယ်အတွက်၊ ဘဝသစ်တဖန်ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်တဲ့
ကောင်းတဲ့ကုသိုလ် သိစိတ်တွေနဲ့၊ မကောင်းတဲ့ အကုသိုလ် သိ
စိတ်တွေအတိုင်း၊ တဆက်တည်း၊ တစပ်တည်းဖြစ်ပေါ်နေကြရ
တဲ့ ဝိပတ်သိစိတ်တွေလို၊ သိစိတ်တွေနဲ့လည်း လုံးဝမတူကြတဲ့
ကိုယ်အတွက်၊ ဘဝသစ်တဖန် ဆက်လက်မဖြစ်ပေါ် လာစေ
နိုင်တဲ့၊ ပြုကာမတ္တ သိစိတ်ပေါင်းက ‘၂၀’ ရှိကြောင်း။

(၂) စေတသိက်လို့ခေါ်ကြတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ
အပိုင်းထဲမှာ၊ သိစိတ်အင်္ဂါသဘာဝ ‘၄’ မျိုးရှိ
ကြောင်း။ ဘမျိုးက၊ သိစိတ်တိုင်းမှာပါကြတဲ့သဗ္ဗစိတ္တ

သာဓကရဏစို့ ခေါ်ကြတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါသဘာဝ
 ‘၇’ မျိုးရှိကြောင်း။ နောက်တမျိုးက သိစိတ်
 သိစိတ်တိုင်းမှာတော့ အားလုံးမပါကြဘူး။ အချို့
 သိစိတ်တွေမှာ။ တချို့သာပါပြီး၊ တချို့သိစိတ်
 တွေမှာ၊ အားလုံးပါကြတဲ့ပတ်ဏ်းလို့ ခေါ်ကြတဲ့
 သိစိတ်အင်္ဂါပေါင်းက ‘၆’ မျိုးရှိကြောင်း။ နောက်
 ထပ်တမျိုးက၊ မကောင်းတဲ့သိစိတ်လို့ ခေါ်ကြတဲ့
 အကုသိုလ်စိတ် အင်္ဂါပေါင်းက ‘၁၄’ မျိုးရှိကြောင်း
 နဲ့ နောက်ဆုံးတမျိုးက၊ ကောင်းတဲ့သိစိတ်အင်္ဂါလို့
 ခေါ်ကြတဲ့ ကုသိုလ်သိစိတ်ပေါင်းက ‘၂၅’ မျိုးရှိ
 ကြောင်း။ အဲဒီသိစိတ် အင်္ဂါတွေဟာ၊ အတိတ်
 ဘဝက၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ နေရာဒေသ၊ အချိန်ကာလ၊
 ဆက်စပ်ပါဝင် ပတ်သက်နေကြတဲ့ အခြေအနေ
 အရပ်ရပ်နဲ့၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံတွေကို အခြေခံပြီးပါဝင်
 ပေါင်းစပ်နေကြတဲ့ အကြောင်းတရားနဲ့ အကျိုး
 သက်ရောက်နေကြတယ်ဆိုတဲ့အကြောင်းနဲ့၊

(၃) နိဗ္ဗာန်လို့ခေါ်ကြတဲ့ အပါယ် ‘၄’ ဘုံ
 လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ နတ် ‘၆’ ဘုံ၊ ရူပ ‘၁၆’ ဘုံနဲ့
 အရူပ ‘၄’ ဘုံ ပေါင်း ‘၃၁’ ဘုံလို့ခေါ်ကြတဲ့ ငဋ်
 ကြီး ဝဋ်ငယ်၊ ဒုက္ခကြီး ဒုက္ခငယ်၊ ဘဝကြီး၊ ဘာ
 ငယ်တွေနဲ့ အဆက်မပြတ် အခြားမရှိ ဆက်စပ်ဖြစ်
 ပေါ်နေကြရတဲ့ သံသရာနယ်ကြီးထဲက လွတ်မြောက်

တဲ့၊ အပိုင်းထဲမှာ။ နှစ်ပိုင်းရှိကြောင်း။ တပိုင်းက နိဗ္ဗာန်ကို သောတာပန်အဆင့်၊ သကဒါဂါမ်အဆင့် နဲ့ အနာဂါမ်အဆင့်နဲ့၊ ရဟန္တာအဆင့်ဆိုတဲ့ အဆင့် ‘င’ဆင့်ကိုမျှော်မှောက်ပြုပြီးမှသာ၊ မျှော်မှောက်ပြုနိုင် ကြောင်းနဲ့၊ ကျန်တပိုင်းက၊ ရဟန္တာအဆင့်ကို ရောက် တဲ့အခါ ဘဝဟောင်းက အကြောင်းတရားတွေပြတ် သွားလို့ ဘဝသစ်ရဲ့ဝေဒနာ လုံးဝကင်းစင်တဲ့ နိဗ္ဗာန် ကိုမျှော်မှောက်ပြုနေရတဲ့၊ ဘဝအေးငြိမ်းချမ်းသာမှုကို သက်ရှိဘဝမှာလည်း ခံစားနိုင်တဲ့ အကြောင်းနဲ့၊ သက်ရှိဘဝကို စွန့်လွှတ်လိုက်တဲ့၊ စုတေသိစိတ် ကြောင့်၊ နောက်တဖန်ဘဝမဖြစ်ရတော့ဘဲ၊ ဝဋ်ကြီး ဝဋ်ငယ်၊ ဒုက္ခကြီး၊ ဒုက္ခငယ်၊ ဘဝကြီး၊ ဘဝငယ် အမျိုးမျိုးနဲ့၊ အနှိပ်စက်ခံနေရတဲ့၊ စွဲလန်းမှုတွေနဲ့၊ ခြစ်နေကြရတဲ့ သံသရာကြီးထဲက၊ လွတ်မြောက်သွား ရတဲ့ ဘဝ အကြောင်း၊ နှစ်မျိုးရှိကြောင်းကို၊ အသေးစိတ် ဟောကြားတော် မူခဲ့တယ်။ အဲ့ဒါ ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓရဲ့ လောကအမြင်ပိုင်း သုံးပိုင်းရှိတယ်။ ဒီသုံးပိုင်းကို ပိဋကသုံးပုံလို့ ခေါ်ကြတယ်လို့ ပြော ကြပါတယ်။

ဘယ်သူတွေက ဘာဘဲပြောပြော၊ ဗုဒ္ဓရဲ့ လောကအမြင် အချုပ်က၊ လူနဲ့ပတ်ဝန်းကျင်မှာရှိနေကြတဲ့ အရာအားလုံးရဲ့

အခြေခံဟာ၊ ရုပ်သံဘာဝ၊ နာမ်သဘာဝတွေနဲ့ ဖွဲ့စည်းကြတဲ့ ရုပ်ခန္ဓာနဲ့ နာမ်ခန္ဓာနှစ်မျိုးကလွဲပြီး၊ တခြားဘာမှမရှိဘူး။ ဒီရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာနှစ်မျိုးထဲက၊ ရုပ်ခန္ဓာဟာ၊ ကိုယ်ကိုစိတ်ဆင်းရဲမှုဝေဒနာ ခံစားရအောင်၊ ဖန်တီးပေးနိုင်တဲ့ အဓိကကျတဲ့ အခြေခံအကြောင်းတရား မဟုတ်ဘူး။ ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲနေရတာဟာ၊ ရုပ်ခန္ဓာတွေကြောင့် မဟုတ်ဘူး။ ရုပ်ခန္ဓာတွေဟာ၊ ကိုယ် ကိုစိတ်ဆင်းရဲအောင် မလုပ်နိုင်ဘူး။ ကိုယ် ကိုစိတ်ဆင်းရဲမှု ဝေဒနာခံစားရအောင်၊ တကယ်လုပ်နေတဲ့ဟာက သူ့ကြောင့်လို့ ပြောပြောနေကြတဲ့၊ ကိုယ်ကသူ့ကို စွဲလန်းနေကြတဲ့၊ သိစိတ်သာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါကြောင့်၊ ကိုယ်က သူ့ကို ကိုယ်ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်နဲ့ များများစွဲလန်းနေရင် များများစိတ်ဆင်းရဲနေရမယ်။ နည်းနည်းစွဲလန်းနေရင် နည်းနည်းစိတ်ဆင်းရဲနေမယ်။ သူ့ကိုစွဲလန်းနေတဲ့ သိစိတ်မရှိတော့ရင် သူ့ကြောင့် စိတ်ဆင်းရဲနေရတဲ့ဝေဒနာ မခံစားရတော့ဘူး။

အဲဒါကြောင့် ဟိုလူ ဒီလူ၊ ဟိုပုဂ္ဂိုလ် ဒီပုဂ္ဂိုလ်တွေကိုဖြစ်စေ၊ ဟိုအမြင်ဒီအမြင်၊ ဟိုအကြောင်း ဒီအကြောင်းတွေကိုဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ရဲ့ဆန္ဒစိတ်နဲ့ စွဲလန်းနေရင် အခုလိုအစွဲအလန်းခံနေရတဲ့အာရုံဟာ ကိုယ်ရဲ့ဆန္ဒစိတ်အတိုင်း မဖြစ်လာတဲ့အခါ သူနဲ့ ပတ်သက်ပြီး စိတ်ဆင်းရဲရလိမ့်မယ်။ ကိုယ်ရဲ့ သိစိတ်က ဘယ်သူ့ကိုမှ ဘာတွေကိုမှ မစွဲလန်းရင် ဘယ်လိုစိတ်ဆင်းရဲမှု ဝေဒနာမျိုးတွေ မခံစားရဘူး။

ဒါကိုကြည့်ရင် စိတ်ဆင်းရဲမှုရဲ့အခြေခံ အကြောင်းတရားဟာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ငွေကြေးပမာဏတွေအကြောင်းဖြစ်

ရေတွဲဘဝတွေနဲ့ မပတ်သက်ပါဘူး။ ကိုယ်က သူ့အပေါ်စွဲလန်းနေတဲ့သိစိတ်သာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာနဲ့ ဘယ်သူ့ကိုဖြစ်ဖြစ် ဘာကိုဖြစ်ဖြစ် ကိုယ်ရဲ့သိစိတ်ထဲမှာ စွဲလန်းနေမှုမရှိတာဟာ ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှုရဲ့ အခြေခံအကြောင်းတရားဘဲဆိုတဲ့ အချက်နဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေဟာ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အဟာရ ဆိုတဲ့ အကြောင်း ‘၄’ ပါးကို အကြောင်းပြုပြီး တဏှာကလေးမှမရပ်နားဘဲ အဆက်မပြတ် အခြားမရှိ၊ ဖြစ်၊ တည်၊ ပြောင်းလဲနေကြတယ်။ အခုလိုပြောင်းလဲတဲ့နေရာမှာ ပြောင်းလဲမှုပုံသဏ္ဌာန်သုံးမျိုးရှိတယ်။ ပထမတမျိုးက ဘဝရဲ့ အနှစ်သာရ အသွင် မပြောင်းလဲဘူး။ သဏ္ဌာန်ပိုင်းကသာ ပြောင်းလဲတဲ့ပြောင်းလဲမှုပုံစံဖြစ်တယ်။ ဒုတိယတမျိုးက ဘဝရဲ့ အနှစ်သာရပိုင်းရော၊ အသွင်သဏ္ဌာန်ပိုင်းပါ ပြောင်းလဲတဲ့ပြောင်းလဲမှု ပုံစံဖြစ်တယ်။ တတိယတမျိုးက ဘဝရဲ့အနှစ်သာရပိုင်းရော၊ အသွင်သဏ္ဌာန်ပိုင်းပါ ပြောင်းလဲတဲ့ ပြောင်းလဲမှုပုံစံဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘာကြောင့်မှ ကိုယ်ရဲ့ရုပ်ခန္ဓာရော၊ နာမ်ခန္ဓာပါ ဘဝသစ်တဖန် ဆက်လက်မဖြစ်တည်၊ မပြောင်းလဲတော့ဘဲ ဘဝဖြစ်မှုအကြောင်းပြတ်တဲ့ ပြတ်စေနိုင်တဲ့ နာမ်သတ္တိတွေ ရှိတယ်လို့ ဟောကြားတော်ခဲ့တဲ့ အပြင် ရုပ်ခန္ဓာတွေရော၊ နာမ်ခန္ဓာတွေပါ တဏှာ ကလေးမှ မရပ်နားဘဲ သုံး ခဏငယ် ကာလ အပိုင်းအခြားတွေနဲ့ ဖြစ်၊ တည်၊ ပြောင်းလဲနေကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘဝတွေ တဘဝက တဘဝကို ဘဝအခြေခံတွေနဲ့ အတူ ဘဝ အသွင်သဏ္ဌာန်တွေ ပါအသစ် အသစ်ပြောင်းလဲပြီး အဆက်မပြတ် အခြားမရှိ ဆက်လပ် ဖြစ်တည်ပြောင်းလဲနေကြတာက ဘယ်လိုသိစိတ်မျိုး

တွေ့ကြောင့်ဖြစ်တယ်။ အခုလို တဘဝက တဘဝကို အဆက်
မပြတ် အခြားမရှိ မရပ်မနားဆက်စပ်ဖြစ်တည် ပြောင်းလဲနေ
ကြပေမဲ့ သူတို့ရဲ့ဘဝအခြေခံတွေ မပြောင်းလဲဘဲ ဘဝအသွင်
သဏ္ဌာန်ပိုင်းကသာ ဖြစ်တည် ပြောင်းလဲသွားကြရတာတွေက
ဘယ်လို သိစိတ်မျိုးတွေ့ကြောင့် ဖြစ်တယ်ဆိုတာနဲ့ တဘဝက
တဘဝကို ဆက်လက်မဖြစ်ပေါ် မတည်ရှိ မပြောင်းလဲတော့ဘဲ
ဘဝက အပြီးအပြတ်ချုပ်ငြိမ်းပြီး ဘဝသစ်တဖန် ဖြစ်တည်
ပြောင်းလဲမှုမရှိရတော့တဲ့ ဘဝဖြစ်တည်ပြောင်းလဲမှုက လုံးဝ
လွတ်မြောက်သွားကြတာက ဘယ်လို သိစိတ်မျိုးတွေ့ကြောင့်
ဖြစ်တယ်ဆိုတာတွေကို လက်တွေ့နဲ့ ပေါင်းစပ်လို့ ရအောင်
ဟောကြားတော်မူခဲ့တာကို တွေ့ရပါတယ်။

ဒါကို မြင်အောင်ပထမဆုံး သတိနဲ့ ဆင်ခြင် ကြည့်ရမယ်။
အဲဒီနောက် ဗုဒ္ဓရဲ့လောကအမြင်ကို ကိုယ်ရဲ့ ဉာဏ်အမြင်မှာ
ထင်လာရုံနဲ့ ကိုယ်မှာတကယ် လက်တွေ့ စိတ်ချမ်းသမ္မု
အပြည့်အဝမရနိုင်သေးဘူး။ ကိုယ်မှာတကယ်လက်တွေ့စိတ်ချမ်း
သာမှုရအောင်ဘယ်လိုနည်းလမ်းတွေနဲ့ ဗုဒ္ဓရဲ့လောကအမြင်ကို
ကိုယ်ရဲ့ လက်တွေ့နဲ့ ပေါင်းစပ် ကြရမယ်လို့ပါ တင်ပြ ခဲ့
ပါတယ်။

အခု အခါမှာတော့ ဗုဒ္ဓရဲ့ လောကအမြင်ကို ကိုယ်ရဲ့
ဘဝရှုဒေါင့်က အထွေထွေသုံးသပ်တဲ့ ကောက်ချက်နဲ့ ပေါင်း
စပ်ပြီး ကိုယ်ရဲ့ လက်တွေ့နဲ့ ထပ်ပေါင်းစပ် လိုက် ကြတာ
တကျောင်းကဂါထာ တရွာတပုဒ်ဆန်းကန်ကြပြီမို့ နည်းတူ
ကလည်းစုံ ဩဝါဒတွေကလဲအပုံဖို့ ပေါ်နေကြရတဲ့ ကြားက

ကျွန်တော်ကလဲဘဏ္ဍာင်းဘဝ၊ ထာမဟုတ်ဘောင်တရွာတပုဒ်
ဆန်းတဲ့အနေနဲ့၊ ဗုဒ္ဓရဲ့လောကအမြင်ကို ကျွန်တော့ရဲ့ ဘဝ
ရှုဒေါင့်ကအသင်နဲ့ ပေါင်းစပ်ပြီး ကျွန်တော့ရဲ့ ကျင့်စဉ်က
ရတဲ့အကျိုးဘုရားကို စေတနာအရင်းအတိုင်းနဲ့ တင်ပြလိုက်ပါ
တယ် ခင်ဗျား။ ။

ဦးအောင်သန်း

ရန်ကုန်။

၁၁၁

၏

လောကအမြင်

ပါဝင်တဲ့အခန်းများ။

စိတ်သဘာဝအမြင်ပိုင်း—

- (၁) သိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပုံ။
- (၂) သိစိတ်ရဲ့ သက်တမ်း။
- (၃) သိစိတ်တိုင်းဟာ အလုပ် ‘၁၄’ ရဲ့ကို လုပ်ကြရပုံ၊
ပါတယ်။
- (၄) သိစိတ်အင်္ဂါနဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါပေါင်းစပ်မှုသဘာဝ။
- (၅) သိစိတ် ‘၈၉’ စိတ်။
- (၆) သိစိတ် ‘၄’ မျိုး။
- (၇) စုတေစိတ်နဲ့ သံသရာလည်ပုံ။
- (၈) အကျဉ်းချုပ်နဲ့ သိစိတ်။

လက်တွေ့ဘဝအကျင့်ပိုင်း—

- (၉) ဒါနအကြောင်း။
- (၁၀) သီလအကြောင်း။
- (၁၁) သမာဓိအကြောင်း။
- (၁၂) ဈာန်လုပ်ငန်းအကြောင်း။
- (၁၃) အာနာပါနအကြောင်း။
- (၁၄) ဝိပဿနာလုပ်ငန်းအကြောင်း။
- (၁၅) အရိယာ ‘၄’ မျိုး။

ဦးအောင်သန်း

ပြုစုသည်

အမှတ် ၁၁၅ / ပထမထပ် (လကျာဘက်အခန်း) :

၃၁-လမ်း (အလယ်လမ်း)

ပန်းဘဲဝန်းမြို့နယ်။

ဖုံး (၁၃၇၈၁)

၁။ သိစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ။

လူရဲ့ မျက်စေ့ - နား - နှာခေါင်း - လျှာနဲ့ ကိုယ်ကို ရုပ်အင်္ဂါ
လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ အဲဒီရုပ်အင်္ဂါ '၅' ခုကို ဒွါရလို့လည်း
ခေါ်ကြပါတယ်။ ကိုယ်ရဲ့ ရုပ်အင်္ဂါအပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်
တဲ့ဘဝကို သတိနဲ့ ခံစား မတ်သားတတ်တဲ့စိတ်ကို နာမ်အင်္ဂါလို့
ခေါ်ပါတယ်။ နာမ်အင်္ဂါဖြစ်တဲ့စိတ်ကိုလည်း ဒွါရလို့ ခေါ်
ကြပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် လူမှာဒွါရ '၆' ခုရှိပါတယ်။ အဲဒီ
ဒွါရ '၆' ခုထဲက မျက်စေ့၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာနဲ့ ကိုယ်ဖြစ်
တဲ့ရုပ်အင်္ဂါ '၅' ခုဟာ ရုပ်ဒွါရတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ ကျန်တဲ့
နာမ်အင်္ဂါဖြစ်တဲ့စိတ်ဟာ နာမ်ဒွါရဖြစ်ပါတယ်။

မျက်စေ့အပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်နိုင်တဲ့ အဆင်း။ နားထဲ
လာပြီး ထင်ဟပ်နိုင်တဲ့အသံ။ နှာခေါင်းထဲလာပြီး ထင်ဟပ်နိုင်
တဲ့အနံ့။ လျှာပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်နိုင်တဲ့အရသာနဲ့ ကိုယ်
ပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်နိုင်တဲ့အတွေ့ကို ရုပ်ဝတ္ထုလို့ ခေါ်ကြ
ပါတယ်။ ရုပ်ဝတ္ထုတွေကို ရုပ်အာရုံတွေလို့လည်း ခေါ်ကြ
ပါတယ်။ ရုပ်ဝတ္ထုတွေကြောင့် စိတ်ထဲမှာလာပြီး ထင်ဟပ်

ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ လက္ခဏာတွေကို ရုပ်မှတ်သိတွေ့လို့ ခေါ်ကြ
ပါတယ်။ အဲဒီရုပ်မှတ်သိတွေ့ကို နာမ်အာရုံလို့ ခေါ်ကြ
ပါတယ်။

လူတိုင်းမှာ—

- (၁) အာရုံကိုရှာပြီး တွေ့ထိတဲ့သဘာဝသတ္တိ။
- (၂) ကိုယ်တွေ့ထိရတဲ့အာရုံကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူတဲ့ သဘာဝသတ္တိ။
- (၃) သတိနဲ့ ဖမ်းယူထားတဲ့ အာရုံနဲ့ ထိတွေ့နေတဲ့ ဘဝကို ခံစားတဲ့ သဘာဝသတ္တိ။
- (၄) ကိုယ်ခံစားရတဲ့ဘဝကို မှတ်တတ်တဲ့သဘာဝသတ္တိ။
- (၅) ကိုယ်မှတ်လိုက်တဲ့ဘဝကို သိတဲ့သဘာဝသတ္တိ။
- (၆) ကိုယ်ရဲ့ ရုပ်မှတ်သိတွေ့ကိုသိမ်းထားတတ်တဲ့သဘာဝသတ္တိ။
- (၇) ရုပ်မှတ်သိတွေ့ကို ခံစားဆင်ခြင်ပြီး ခံစား နိုင်တဲ့ သဘာဝသတ္တိ။
- (၈) ကိုယ်သိမ်းထားတဲ့ ရုပ်မှတ်သိတွေ့ကို လိုအပ်တဲ့အခါ ပြန်လည်ထုတ်ဖော်တတ်တဲ့သဘာဝသတ္တိနဲ့ ။
- (၉) ကိုယ်ရဲ့ ရုပ်မှတ်သိတွေ့ကို တခုနဲ့ တခု အပြန်အလှန် ဆန့်ကျင် နှိုင်းယှဉ်ပြီး ခြားနားချက်ကို ထုတ်ဖော်တတ်တဲ့ သဘာဝသတ္တိ။
- (၁၀) ကိုယ်ရဲ့ ဆန္ဒကို ရုပ်မှတ်သိတွေ့ကို အခြေခံတဲ့ ဆင်ခြင်သိနဲ့ တည်ဆောက် ဖော်ထုတ်တတ်တဲ့သဘာဝ

သတ္တိ ‘၁၂’ မျိုးရှိပါတယ်။ အဲဒီသဘာဝသတ္တိ ‘၁၂’ မျိုးစလုံးကို စိတ်သဘာဝသတ္တိတွေလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ စိတ်သဘာဝသတ္တိ မပျက်မစီးဘဲပကတိအခြေအနေအတိုင်း ရှိနေကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းမှာ ဒီစိတ်သဘာဝသတ္တိ ‘၁၂’ မျိုးစလုံးရှိကြပါတယ်။

(၁၁) ရုပ်ဒွါရတွေနဲ့ရော၊ နာမ်ဒွါရတွေနဲ့ပါ တွေ့ထိနေတဲ့ အာရုံတွေနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ကိုယ် ဘဝကို မခံစား မမှတ်သားဘဲ၊ လှစ်လျူရှုနိုင်တဲ့ သဘာဝသတ္တိနဲ့။

(၁၂) ကိုယ်ရဲ့ ရုပ်ဒွါရ၊ နာမ်ဒွါရတွေနဲ့ထိတွေ့ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ အာရုံတွေနဲ့ဆက်စပ်နေတဲ့ဘဝကို လှစ်လျူရှုလိုက်လို့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ စွဲလန်းတဲ့ဘဝရဲ့လွတ်မြောက်တဲ့ ကိုယ်၏ ငြိမ်းချမ်းမှု၊ စိတ်၏ငြိမ်းချမ်းမှု၊ အရသာကို ခံစားနိုင်တဲ့ သဘာဝသတ္တိ။

ရုပ်အင်္ဂါဖြစ်တဲ့ မျက်စေ့အပေါ်၊ ရုပ်ဝတ္ထုဖြစ်တဲ့အဆင်းတွေလာပြီး ထင်ဟပ် ဆက်စပ်နိုင်ပါတယ်။ ရုပ်အင်္ဂါဖြစ်တဲ့ နားထဲ၊ ရုပ်ဝတ္ထုဖြစ်တဲ့အသံတွေလာပြီး ထင်ဟပ်ဆက်စပ်နိုင်ပါတယ်။ ရုပ်အင်္ဂါဖြစ်တဲ့ နှာခေါင်းထဲ၊ ရုပ်ဝတ္ထုဖြစ်တဲ့ အနံ့တွေလာပြီး ထင်ဟပ်ဆက်စပ်နိုင်ပါတယ်။ ရုပ်အင်္ဂါဖြစ်တဲ့လျှာအပေါ်၊ ရုပ်ဝတ္ထုဖြစ်တဲ့ အရသာတွေလာပြီး ထင်ဟပ်ဆက်စပ်နိုင်ပါတယ်။ ရုပ်အင်္ဂါဖြစ်တဲ့ကိုယ်အပေါ်၊ ရုပ်ဝတ္ထုဖြစ်တဲ့ အတွေ့တွေလာပြီး ထင်ဟပ်ဆက်စပ်နိုင်ပါတယ်။

အခုလို ရုပ်အင်္ဂါတွေအပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်ဆက်စပ်တဲ့

ရုပ်ဝတ္ထုတွေနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ဘဝကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစားမှတ်သားလိုက်တဲ့အခါ ကိုယ်သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစား မှတ်သားလိုက်ရတဲ့ဘဝနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ဘဝရဲ့ သရုပ်ကို သိတဲ့ သိစိတ်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာကြပါတယ်။

သိစိတ်နှစ်မျိုးဖြစ်ပေါ်လာပုံ။

မျက်စေ့အပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့အဆင်းရှုံ့ပုံရိပ်နဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ ဘဝကို သတိနဲ့ဖမ်းယူခံစားပြီး မှတ်သား လိုက်တဲ့အခါ သူ့မျက်စေ့အပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့ အဆင်းရှုံ့ပုံရိပ်ကို သိတဲ့ အဆင်းသိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

နားထဲလာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့အသံလှိုင်းနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ဘဝကို သတိနဲ့ဖမ်းယူ ခံစားပြီး မှတ်သားလိုက်တဲ့အခါ သူ့နားထဲလာပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့အသံလှိုင်းကို သိတဲ့ အသံသိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

နှာခေါင်းထဲလာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့အနံ့နဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ဘဝကို သတိနဲ့ဖမ်းယူ ခံစားပြီး မှတ်သား လိုက်တဲ့အခါ သူ့နှာခေါင်းထဲလာပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့အနံ့ကိုသိတဲ့ အနံ့သိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

လျှာအပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့အရသာနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ဘဝကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစားပြီး မှတ်သားလိုက်တဲ့အခါ သူ့လျှာအပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့အရသာကိုသိတဲ့ အရသာသိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

ကိုယ်အပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့အတွေ့နဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ ဘဝကို သတိနဲ့ဖမ်းယူ ခံစားပြီး မှတ်သားလိုက်တဲ့အခါ သူ့ ကိုယ်အပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့ အတွေ့ကိုသိတဲ့ အတွေ့သိ စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

ဒီအဆင်းသိစိတ်၊ အသံသိစိတ်၊ အနံ့သိစိတ်၊ အရသာသိ စိတ်နဲ့ အတွေ့သိစိတ်တွေဟာ ရုပ်မှတ်သိစိတ်တွေ ဖြစ်ကြ ပါတယ်။

စိတ်ထဲမှာလာပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့ ရုပ်မှတ်သိတွေကိုသတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစား မှတ်သားပြီး အဲဒီရုပ်မှတ်သိတွေကို ရည်ရွယ်ချက် တခုနဲ့တခုကို အပြန်အလှန် ဆန့်ကျင် ဆင်ခြင်လိုက်တဲ့ အခါ ရုပ်မှတ်နဲ့ လုံးဝမတူတဲ့ ဆင်ခြင်သိ ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

၂။ သိစိတ်ရဲ့ သက်တမ်း။

(၁) မျက်စေ့တမှိတ်၊ လျှပ်တပျက်၊ လက်ဖျစ်တတွတ်သော အချိန်ကာလအတွင်းမှာ သိစိတ်ပေါင်း ကုဋေတသိန်းလောက် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကြပါတယ်။ အဲဒီသိစိတ်တွေထဲက သိစိတ်တခု စီရဲ့ သက်တမ်းကို စိတ္တခဏ လို့ခေါ်ကြပါတယ်။

(၂) စိတ္တခဏတိုင်းမှာ ကာလအပိုင်းအခြား သုံးပိုင်းရှိကြ ပါတယ်။ ပထမအပိုင်းက ဥပါဒ်ပိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပါဒ် ပိုင်းဆိုတာ သိစိတ် တခု ဖြစ်ပေါ် လာနိုင် လောက်အောင် အကြောင်းအင်္ဂါတွေ ပြည့်စုံလို့ သိစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အချိန် ကာလပိုင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယအပိုင်းက ဌီ-ပိုင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဌီပိုင်းဆိုတာ သိစိတ်ဖြစ်ပေါ်တဲ့အချိန်နဲ့ ပြောင်းလဲ ပျက်စီး ချုပ်ငြိမ်းပျောက်ကွယ်သွားတဲ့ အချိန်ရဲ့အကြားမှာ တည်နေတဲ့ အချိန်ကာလပိုင်းဖြစ်ပါတယ်။ တတိယအပိုင်းက ဘင်-ပိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဘင်-ပိုင်းဆိုတာ တည်နေတဲ့ အချိန်ကာလက ပြောင်းလဲပျက်စီး ချုပ်ငြိမ်းပျောက်ကွယ်သွားတဲ့ အချိန်ကာလ ပိုင်းဖြစ်ပါတယ်။

(၃) သိစိတ်ဖြစ်ပေါ်တဲ့ ဥပါဒ်ဟာ တဏှာငယ်မျှသော အချိန်ကာလသာ ဖြစ်ပါတယ်။ သိစိတ်တည်ရှိနေတဲ့ ဌီဟာလည်း တဏှာငယ်မျှသော အချိန်ကာလသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြောင်းလဲ ပျက်စီး ချုပ်ငြိမ်း ပျောက်ကွယ်သွားတဲ့ ဘင်ဟာလည်း တဏှာငယ်မျှသော အချိန်ကာလသာဖြစ်ပါတယ်။

(၄) ရုပ်မှတ်သိတွေဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဆင်ခြင်သိစိတ်တွေဘဲ ဖြစ်ဖြစ်၊ ဘယ်သိစိတ်တွေဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ သိစိတ်တိုင်းရဲ့ သက်တမ်းဟာ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဥပါဒ်တဏှာငယ်၊ တည်ရှိနေတဲ့ဌီတဏှာငယ်နဲ့ ပြောင်းလဲ ပျက်စီး ချုပ်ငြိမ်း ပျောက်ကွယ်သွားတဲ့ ဘင်တဏှာငယ်ဆိုတဲ့ သုံးဧကကွယ်မျှသာ အသက် ရှည်ပါတယ်။ အခုလို သုံးဧကကွယ်မျှသာအသက်ရှည်တဲ့ သိစိတ်ရဲ့ သက်တမ်းကို စိတ္တဇာဏ လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။

၃။ သိစိတ်တိုင်းဟာ အလုပ် ၁၄ ခုကို လုပ်ကြရပါတယ်။

ဒွါရနဲ့အာရုံ၊ တနည်းအားဖြင့် ရုပ်အင်္ဂါနဲ့ ရုပ်ဝတ္ထု တွေ ထိဆက်စပ်လို့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ဘဝကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစား၊ မှတ်သားလိုက်တဲ့ တဏှာမှာ ကိုယ်သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစား၊ မှတ်သားလိုက်ရတဲ့ အာရုံကိုသိတဲ့ သိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

မျက်စေ့ရဲ့ အကြည်ဓါတ်အပေါ် သူ့ရဲ့ပတ်ဝန်းကျင်က လာပြီးထင်ဟပ်တဲ့ အဆင်းရဲ့ ပုံအရိပ်ကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစားပြီး၊ မှတ်သားလိုက်တဲ့အခါ စက္ခုဝိညာဏ်လို့ ခေါ်တဲ့ အဆင်းကိုသိတဲ့ အဆင်းသိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ နားရဲ့အကြည်ဓါတ်အပေါ် သူ့ရဲ့ပတ်ဝန်းကျင်ကလာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့ အသံရဲ့ ပုံရိပ်ကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစားပြီး မှတ်သားလိုက်တဲ့အခါ သောတဝိညာဏ်လို့ ခေါ်တဲ့ အသံကိုသိတဲ့ အသံသိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ နှာခေါင်းရဲ့ အကြည်ဓါတ်အပေါ် သူ့ရဲ့ပတ်ဝန်းကျင်ကလာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့ အနံ့ရဲ့ပုံရိပ်ကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစားပြီး မှတ်သားလိုက်တဲ့အခါ ဃာနဝိညာဏ်လို့ ခေါ်တဲ့

အနံ့ကိုသိတဲ့ အနံ့ သိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ လျှာရဲ့အကြည် ဓါတ်အပေါ် သူ့ရဲ့ပတ်ဝန်းကျင်က လာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့အရသာ ရဲ့ပုံရိပ်ကိုဖမ်းယူခံစားပြီး မှတ်သားလိုက်တဲ့အခါ ရသဝိဉာဏ်လို့ ခေါ်တဲ့ အရသာကိုသိတဲ့အရသာသိစိတ် ဖြစ်ပေါ် လာပါတယ်။ ကိုယ်ခန္ဓာရဲ့ အကြည်ဓါတ်အပေါ် ကိုယ်ရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်က လာပြီး ထင်ဟပ်လိုက်တဲ့အတွေ့ကို သတိနဲ့ဖမ်းယူခံစားပြီး မှတ်သားလိုက်တဲ့အခါ ဖေါဋ္ဌပဝိဉာဏ်လို့ခေါ်တဲ့ အတွေ့ကိုသိတဲ့ အတွေ့သိစိတ် ဖြစ်လာပါတယ်။

အခုလို အဆင်းသိစိတ်၊ အသံသိစိတ်၊ အနံ့ သိစိတ်၊ အရသာ သိစိတ်နှင့် အတွေ့သိစိတ်တွေကို ရုပ်မှတ်သိလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။

ကိုယ် စိတ် အကြည်ဓါတ်ထဲလာပြီး ထင်ဟပ်ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ ရုပ်မှတ်သိတွေကို သတိနဲ့ဖမ်းယူ ခံစားမှတ်သားပြီး အဲဒီရုပ်မှတ် သိတွေကို ကိုယ်ရဲ့ရည်ရွယ်ချက် ဆန္ဒတခုအပေါ် အခြေခံပြီး တခုနဲ့တခု အပြန်အလှန် ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဆန့်ကျင်နှိုင်းယှဉ် ဆင်ခြင်လိုက်တဲ့အခါ ရုပ်မှတ်သိမျိုးနဲ့မတူတဲ့ ရုပ်မှတ်သိတွေနဲ့ခြားနားချက်တွေကိုသိတဲ့ ဆင်ခြင်သိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

အခုလို သိစိတ်တခု ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်စေတဲ့ အကြောင်းတွေ၊ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ တွေ့ဆုံခိုက် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့သိစိတ်တွေဟာ တဓဏငယ်အတွင်း တဓဏငယ်ဘဲ တည်နေပါတယ်။ တည်ပြီးတော့ တဓဏငယ်အတွင်းမှာ ပျက်သွားပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် သိစိတ်တခုရဲ့ သက်တမ်းဟာ ဖြစ်၊ တည်၊ ပျက်ဆိုတဲ့ သုံးဓဏငယ် ကာလဘဲ ရှည်ပါတယ်။

ဒီသုံးခဏငယ် သက်တန်းအတွင်းမှာ သိစိတ်ကလုပ်ရတဲ့လုပ်
နိုးအဆင့် ‘၁၄’ ခု ရှိပါတယ်။ အဲဒီလုပ်ငန်းတွေက....

- (၁) ကိုယ်တွေ့ထိဆက်စပ်၊ မှီတည်ထားတဲ့ အာရုံဟောင်းကို
အပြီးအပြတ် စွန့်လွှတ်သေးမီ ကာလအတွင်း၊ အာ
ရုံသစ်ကို ရှာဖွေလှမ်းယူ၊ တွေ့ထိ၊ ဆက်စပ်၊ မှီတည်တဲ့
အလုပ်ကို လုပ်ပါတယ်။
- (၂) ကိုယ် ရဲ့အာရုံအဟောင်းကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီး အာ
ရုံသစ်ကို လှမ်းယူ၊ တွေ့ထိ၊ ဆက်စပ်၊ မှီတည်ထား
လိုက်ပေမဲ့ အာရုံဟောင်းရဲ့အရှိန်ကို ဆက်လက်ခံ
စားနေတဲ့ အလုပ်ကိုလုပ်နေပါသေးတယ်။
- (၃) အာရုံဟောင်းကို အပြီးအပြတ် စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီး
အာရုံသစ် အပေါ်မှာသာ အာရုံပြုတဲ့ အလုပ်ကို
လုပ်ပါတယ်။
- (၄) မျက်စေ့အပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့အဆင်းကိုဖမ်း
ယူတဲ့ အလုပ်ကို လုပ်ပါတယ်။
- (၅) နားက အသံနဲ့ထိတွေ့တဲ့အလုပ်ကို လုပ်ပါတယ်။
- (၆) နှာခေါင်းထဲလာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့ အနံ့ကိုဖမ်းယူတဲ့
အလုပ်ကို လုပ်ပါတယ်။
- (၇) လျှာပေါ်မှာလာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့ အရသာကိုဖမ်း
ယူတဲ့ အလုပ်ကို လုပ်ပါတယ်။
- (၈) ကိုယ်နဲ့လာပြီး ထိတွေ့တဲ့ အတွေ့ကိုဖမ်းယူတဲ့အလုပ်
ကိုလုပ်ပါတယ်။

- (၉) အာရုံသစ်ကို ပီပီပြင်ပြင် ထိတွေ့ဆက်စပ်၊ မှီတည်ယူ
တဲ့ အလုပ်ကိုလုပ်ပါတယ်။
- (၁၀) သူ့ရဲ့အာရုံသစ်ကို စင်ဆေးတဲ့အလုပ်ကို လုပ်ပါ
တယ်။
- (၁၁) အာရုံသစ်အပေါ် အဆုံးအဖြတ်ပေးတဲ့ အလုပ်ကို
လုပ်ပါတယ်။
- (၁၂) ဆုံးဖြတ်ပြီးတဲ့ အာရုံရဲ့အရသာကို ခံစားတဲ့အလုပ်
ကိုလုပ်ပါတယ်။
- (၁၃) ခံစားနေရတဲ့ အရသာရဲ့အရှိန်ကို ခံစားတဲ့အလုပ်ကို
လုပ်ပါတယ်။
- (၁၄) အာရုံဟောင်းရဲ့ အရသာအရှိန်ကိုယူထားရင် အာ
ရုံသစ်ကို ရှာတဲ့အလုပ်ကို လုပ်ပါတယ်။

အခုလို စိတ်သက်တမ်းတခုထဲမှာ စိတ်ဟာ လုပ်ငန်း ‘၁၄’
ခုကို လုပ်ရပါတယ်။

ဒွါရနဲ့အာရုံ ထိတွေ့တဲ့ဘဝကို သတိနဲ့ဖမ်းယူခံစားပြီး မှတ်
သားလို့ ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့ သိစိတ်တိုင်းမှာ လုပ်တဲ့လုပ်ငန်း
‘၁၄’ခုဟာ၊ ကိယ်သတိနဲ့ဖမ်းယူပြီး ခံစားမှတ်သားလိုက်ရတဲ့
အာရုံနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကိယ်ဆက်လက် ခံစားချင်သလောက် ခံ
စားနေချင်တဲ့စိတ်။ သို့မဟုတ်၊ အာရုံရဲ့အရသာကို ဆက်လက်

မခံစားချင်တဲ့စိတ်နဲ့ ကိုယ်တွေ့ထိခံစားမှတ်သားနေတဲ့ အာရုံနဲ့ ပတ်သက်ပြီး စွဲလန်းမှုမရှိတဲ့စိတ်ရယ်လို့ ကိုယ်ရဲ့ရုပ်အင်္ဂါ '၅' ခုနဲ့ စိတ်အင်္ဂါတခုအပေါ်မှာ လာပြီးထင်ဟပ်နေတဲ့ အာရုံအပေါ် ခံစားမှုနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ခံစားမှုသုံးမျိုး ရှိပါတယ်။ လူရဲ့သိစိတ် တိုင်းဟာ ဒီခံစားမှုသုံးမျိုးထဲက တမျိုးမျိုးကခံစားဘို့ လုပ်ရှားတဲ့ လုပ်ငန်းအဆင့်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

၄။ သိစိတ်အင်္ဂါနဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ ပေါင်းစပ်မှုသဘာဝ။

ဒွါရလို့ခေါ်တဲ့ရုပ်အင်္ဂါတွေနဲ့ အာရုံလို့ခေါ်တဲ့ရုပ်အင်္ဂါတွေ အပေါ် လာတည်ပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့အရာတွေနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ဘဝကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစားလို့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ သိစိတ်တွေထဲမှာ ပါနိုင်တဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါပေါင်း “၅၂” မျိုးရှိပါတယ်။ အဲဒီသိစိတ်အင်္ဂါ ‘၅၂’ မျိုးကို အမျိုးအစားအလိုက် အုပ်စုခွဲလိုက်ရင် (၄) အုပ်စုရှိတာကို တွေ့ရပါတယ်။

- (က) ပထမအုပ်စုက သိစိတ်တိုင်းမှာပါဝင်တဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ ‘၇’ မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။
- (ခ) ဒုတိယအုပ်စုက သိစိတ်တိုင်းမှာ အားလုံးမပါဘူး တချို့ သိစိတ်တွေမှာ တချို့ သာပါတယ်။ တချို့ သိစိတ်တွေမှာသာ အားလုံးပါတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ ‘၆’ မျိုးဖြစ်ပါတယ်။
- (ဂ) တတိယအုပ်စုက အကုသိုလ်စိတ်လို့ ခေါ်တဲ့ မကောင်းတဲ့ သိစိတ်တွေမှာသာ ပါတဲ့သိစိတ်အင်္ဂါ ‘၁၄’ မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။
- (ဃ) စတုတ္ထအုပ်စုက ကုသိုလ်စိတ်လို့ခေါ်တဲ့ ကောင်းစိတ်တွေမှာသာပါတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ ‘၂၅’ မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

ဒွါရလို့ခေါ်တဲ့ အင်္ဂါတွေနဲ့ အာရုံလို့ခေါ်တဲ့ ရုပ်အင်္ဂါတွေ အပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်နိုင်တဲ့ အရာတွေ ထိတွေ့ဆက်စပ်

လိုက်တဲ့ ဖဿအင်္ဂါ၊ ကိုယ်ထိတွေ့လိုက်ရတဲ့ဘဝကို ကြေနပ်တဲ့ ခံစားမှု၊ မကြေနပ်တဲ့ခံစားမှုနဲ့၊ ကြေနပ်တယ်လည်း မဟုတ်၊ မကြေနပ်ဘူးလည်းမဟုတ်တဲ့ ခံစားမှု ဝေဒနာအင်္ဂါ။ ကိုယ်ခံစားနေတဲ့ဘဝကို မှတ်သားတဲ့ သညာ အင်္ဂါ။ ကိုယ်မှတ်သားလိုက်ရတဲ့ ဘဝကို စွဲလန်းနေတဲ့ စေတနာအင်္ဂါ။ ကိုယ်စွဲလန်းနေတဲ့ဘဝ အပေါ်မှာ စိတ်စူးစိုက်ပြီး တည်ငြိမ်နေတဲ့ ကောဂ္ဂထာအင်္ဂါ။ တည်ငြိမ်နေတဲ့ဘဝရဲ့ သိစိတ်သက်တန်းဖြစ်တဲ့ ဝိဝိဇ္ဇိယအင်္ဂါ။ နဲ့ ကိုယ် ဘဝကို နှလုံးသွင်းနေတဲ့ ပနသိကာလအင်္ဂါ ဆိုတဲ့ အသိစိတ်အင်္ဂါ “ရ” မျိုးကို သဗ္ဗစိတ္တသာဝါရဏစေတသိတ်အင်္ဂါ။ လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ သဗ္ဗစိတ္တသာဝါရဏစေတသိတ်တွေဟာ သိစိတ်တိုင်းမှာပါတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါတွေဖြစ်ကြပါတယ်။

သိစိတ်ကို အာရုံတခုပေါ်မှာအခြေခံထားတဲ့ ဝိတက်အင်္ဂါ သိစိတ်ကို အာရုံတခုပေါ်မှာ စူးစိုက်ထားတဲ့ ဝိစာရအင်္ဂါ။ သိစိတ်အာရုံကို ယုံကြည်နေတဲ့ အဓိမောက္ခအင်္ဂါ။ သိစိတ်နဲ့အာရုံပေါ်မှာ အားထုတ်နေတဲ့ ဝိရိယ အင်္ဂါ။ သိစိတ်က အာရုံကို နှစ်သက်ပြီး ကြေနပ်ဝမ်းမြောက်နေတဲ့ ခံစားမှုနဲ့ ခံစားနေတဲ့ ပီတိအင်္ဂါ။ သိစိတ်က အာရုံကို တပ်မက်နေတဲ့ ဆန္ဒ အင်္ဂါ။ စတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ (၆) မျိုးကို ပကိဏ်းစေတသိတ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ပကိဏ်းစေတသိတ်တွေဟာ သဗ္ဗစိတ္တသာဝါရဏ စေတသိတ်တွေလို သိစိတ်တိုင်းမှာ အားလုံး မပါကြပါဘူး။ တချို့ သိစိတ်မှာသာ အားလုံးပါတယ်။ တချို့ သိစိတ်တွေမှာ တချို့သာပါပါတယ်။

သဗ္ဗစိတ္တသာဓါရဏ စေတသိတ်လို့ ခေါ်ကြတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ (၇)မျိုးနဲ့ ပကိဏ်း စေတသိတ်လို့ ခေါ်ကြတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ (၆)မျိုးကို ပေါင်းလိုက်တဲ့အခါ။ အဲဒီသိစိတ် “၁၃” မျိုးကို အညသမန်စေတသိတ်လို့ ခေါ်ကြတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ “၁၃” ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒီ အညသမန်စေတသိတ်ဖြစ်သိစိတ်အင်္ဂါ (၁၃) မျိုးဟာ ကောင်းတဲ့ကုသိုလ်သိစိတ်တိုင်းမှာပါတဲ့သိစိတ်အင်္ဂါတွေ ပါကြပါတယ်။ မကောင်းတဲ့ အကုသိုလ်သိစိတ်တိုင်းမှာပါတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါတွေ ပါကြပါတယ်။

အကုသိုလ်စေတသိတ်လို့ ခေါ်ကြတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ (၁၄) မျိုး ခြုံကြပါတယ်။ အဲဒီသိစိတ်အင်္ဂါတွေက....

- (၁) စိတ်ရှဲလွှတ်မြောက်မှု၊ ကိုယ်ရှဲလွှတ်မြောက်မှုနဲ့ အခြေခံကို မသိနိုင်တဲ့ မောဟသိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၂) မလုပ်သင့်မလုပ်ထိုက်တာကို လုပ်ရမှာမရှက်တဲ့ အဟိရိတသိ စိတ်အင်္ဂါ။
- (၃) မလုပ်သင့်မလုပ်ထိုက်တာကို လုပ်ရမှာ မကြောက်တဲ့ အနောတ္တဗ္ဗသိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၄) စိတ်မငြိမ်ဘဲ ဟိုဟိုဒီဒီပြန့်လွင့်နေတဲ့ အဒ္ဓစ္စသိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၅) လိုချင်တဲ့အရာ၊ ဖြစ်ချင်တဲ့ဘဝကို တပ်မက်စွဲလန်းနေတဲ့ လောဘသိစိတ်အင်္ဂါ။

- (၆) ကိုယ်ရဲ့လွတ်မြောက်မှု၊ စိတ်ရဲ့လွတ်မြောက်မှုရဲ့အခြေခံ မဟုတ်တာကို အခြေခံအမှန်လို့ ခံယူတဲ့ အမြင်မှားတဲ့ ဒိဋ္ဌိသိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၇) ကိုယ်ရဲ့ အခြေခံ အင်အားအပေါ်တည်ပြီး တပါးသူ အပေါ် အထင်မှားပြီးမောက်မာတဲ့ မာန သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၈) မကြေနပ်တဲ့ ဒေါသ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၉) သူတပါးရဲ့စည်းစိမ်ချမ်းသာခံစားမှုကို မလိုတဲ့ ဣဿ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၁၀) ကိုယ်ရဲ့စည်းစိမ် လောင်းရိပ်အောက်မှာ တပါးသူတွေ ဝင်ရောက်ခိုနား ခံစားမှုကို မလိုလားတဲ့ မစ္ဆရိယ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၁၁) ကိုယ်ကပြုလုပ်မိတဲ့ မလုပ်သင့်တဲ့အမှား၊ ကိုယ်ကမပြု လုပ်ရသေးတဲ့ လုပ်ရမယ် အလုပ်တွေကို ထပ်တလဲလဲ သတိရပြီး စိုးရိမ်နေရတဲ့ ကုတ္တုစွသိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၁၂) အားထုတ်မှုမရှိတဲ့ ထိန သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၁၃) ကောင်းမှုကိုပြုလုပ်ရမှာ ဝန်လေးနေတဲ့ မိဒ္ဓသိစိတ်အင်္ဂါ
- (၁၄) ကိုယ် စိတ်နဲ့ ဖမ်းယူထားတဲ့ အာရုံကို မဆုံးဖြတ်မသတ် မှတ်နိုင်တဲ့ ဝိစိကုစ္ဆာ သိစိတ်အင်္ဂါတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

ကုသိုလ်စေတသိတ်ကိုခေါ်ကြတဲ့ ကောင်းတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ
 (၂၅) ပျိုးရှိကြပါတယ်။ အဲဒီအင်္ဂါ(၂၅)ပျိုးက....
 (၁) ကောင်းတဲ့အာရုံဖြစ်တယ်လို့ ယုံကြည်တဲ့ သဒ္ဓါသိစိတ် အင်္ဂါ။

- (၂) ကောင်းတဲ့အာရုံနဲ့ယှဉ်စေတဲ့ စိတ်အင်္ဂါတွေကို ဆင်ခြင်
တဲ့ သတိသိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၃) မကောင်းတာကို လုပ်ရမှာရှက်တဲ့ ဟိရိ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၄) မကောင်းတာကိုလုပ်ရမှာ ကြောက်တဲ့ ဩတ္တပ္ပသိစိတ်
အင်္ဂါ။
- (၅) အာရုံကိုမတပ်မက်တဲ့ အလောဘ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၆) မကြေနပ် မဖြစ်တဲ့ အဒေါသ သိစိတ်။
- (၇) အာရုံနဲ့ ယှဉ်တဲ့အင်္ဂါတွေကို လျစ်လျူရှုတဲ့
တဩမဇ္ဇတ္တတာ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၈) စိတ်အင်္ဂါတွေအပေါ် ငြိမ်သက်တဲ့ ကာယဗဿဒ္ဓိ^၁
စိတ်အင်္ဂါ။
- (၉) စိတ်ရဲ့တည်ငြိမ်တဲ့ စိတ္တပဿဒ္ဓိ^၂ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၁၀) စိတ်အင်္ဂါတွေအပေါ် ပေါ့ပါးတဲ့ ကာယလတုတာ
သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၁၁) စိတ်ရဲ့ပေါ့ပါးတဲ့ စိတ္တလတုတာ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၁၂) စိတ်အင်္ဂါတွေအပေါ် နူးညံ့တဲ့ ကာယမုဒုတာသိစိတ်
အင်္ဂါ။
- (၁၃) စိတ်ရဲ့နူးညံ့တဲ့ စိတ္တမုဒုတာသိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၁၄) ကောင်းတဲ့ စိတ်အင်္ဂါခိုင်မြဲတဲ့ကာယကမ္မညတာသိစိတ်
အင်္ဂါ။
- (၁၅) ကောင်းတဲ့စိတ် ခိုင်မြဲတဲ့စိတ်အင်္ဂါ၊ စိတ္တကမ္မညတာ
သိစိတ်အင်္ဂါ။

- (၁၆) စိတ်အင်္ဂါရဲ့နာကျင်မှုကို ငြိမ်စေတဲ့ ကာယပါဂုဏ်ညတာ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၁၇) စိတ်အင်္ဂါရဲ့နာကျင်မှုကို ငြိမ်စေတဲ့ စိတ္တပါဂုဏ်ညတာ သိစိတ်
- (၁၈) စိတ်အင်္ဂါရဲ့ ဖြောင့်မတ်တဲ့ ကာယဇုကတာ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၁၉) စိတ်အင်္ဂါရဲ့ဖြောင့်မတ်တဲ့ စိတ္တဇုကတာ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၂၀) ဒုစရိုက်လေးပါးကိုရှောင်တဲ့ သမ္မာဝါစာအင်္ဂါ။
- (၂၁) ကာယဒုစရိုက် သုံးပါးကိုရှောင်တဲ့ သမ္မာကမ္မတ္တ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၂၂) ကောင်းတဲ့ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းတဲ့ သမ္မာအာဇီဝ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၂၃) ဒုက္ခိဘသတ္တဝါကို သနားတဲ့ဂရုဏာ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၂၄) သုခိတာသတ္တဝါကို ဝမ်းမြောက်တဲ့ မုဒိတာ သိစိတ်အင်္ဂါ။
- (၂၅) ထိုးထွင်းပြီး ဟုတ်မှန်တာကိုသိတဲ့ ပညိဒ္ဓိယ သိစိတ်အင်္ဂါတွေဖြစ်ကြပါတယ်”

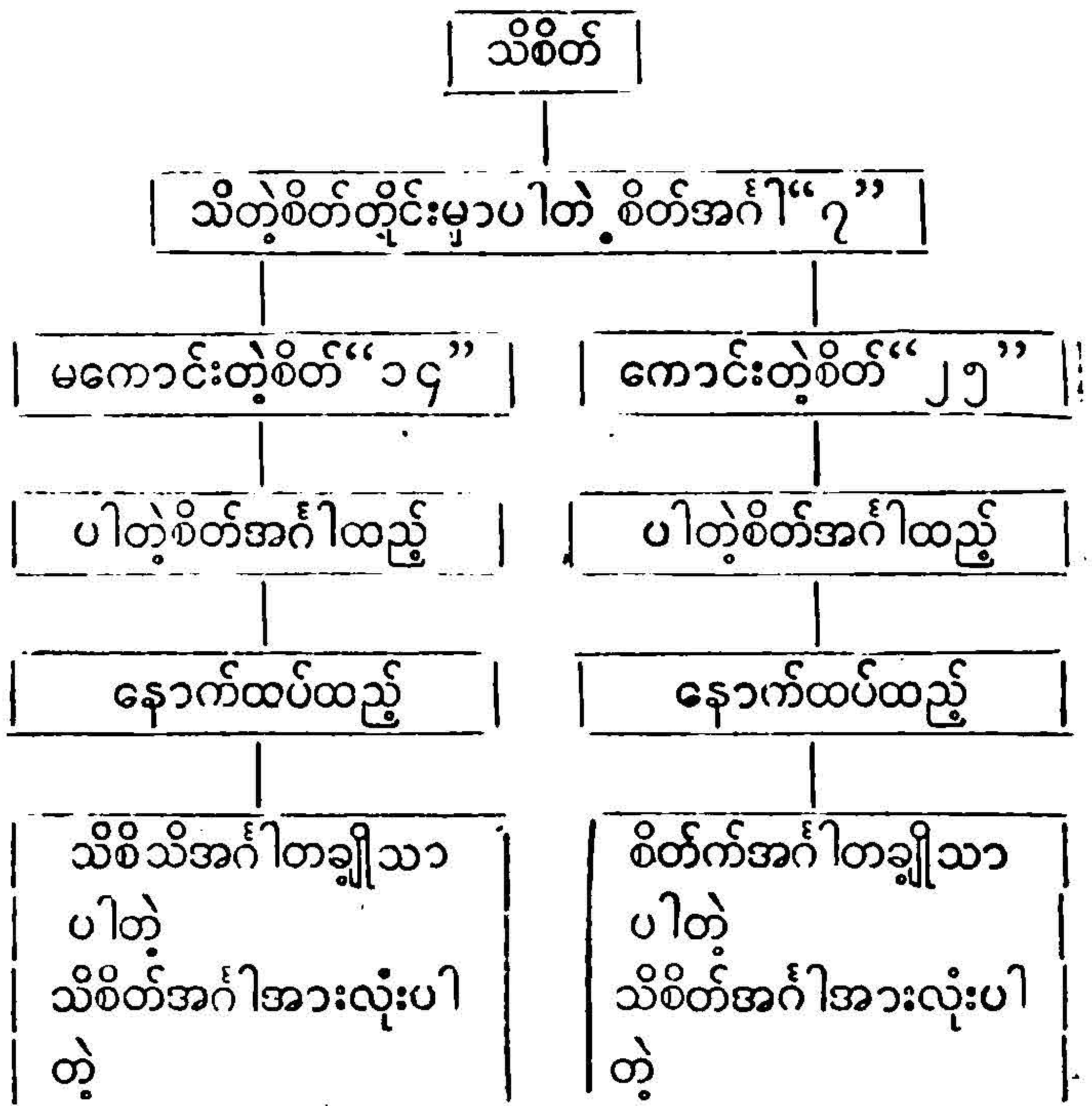
ဒီ ကောင်းတဲ့သိစိတ်အင်္ဂါ (၂၅)မျိုးထဲက သမ္မာဝါစာလို့ ခေါ်ကြတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ။ သမ္မာကမ္မတ္တလို့ ခေါ်ကြတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါနဲ့ သမ္မာအာဇီဝလို့ ခေါ်ကြတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါမျိုးဟာ လက်တွေ့လုပ်မှုပါတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါတွေဖြစ်ကြပါတယ်။ မလုပ်ရင် မရပါဘူး။ အဲဒီသိစိတ်အင်္ဂါသုံးမျိုးကို ဝိရတိ စေတသိတ်လို့

ခေါ်ကြပါတယ်။ ဂရုဏာလို့ခေါ်တဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါနဲ့ မုဒိတာ
လို့ခေါ်ကြတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါနှစ်မျိုး တပိုင်တည်း နှစ်မျိုးလုံး
မပါနိုင်ကြပါဘူး။ တခုစီသာ ပါနိုင်ကြပါတယ်။ အဲဒီသိစိတ်
အင်္ဂါနှစ်မျိုးကို အပ္ပမည စေတသိတ်အင်္ဂါနှစ်ပါးလို့ ခေါ်ကြ
ပါတယ်။ ပညိန္ဒြိယလို့ခေါ်တဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါနှစ်ပါးကို ပညိန္ဒြိ
စေတသိတ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ဒီ သိစိတ်အင်္ဂါ (၆)မျိုးဟာ
သိစိတ်တိုင်းမှာ မပါကြပါဘူး။ တချို့သိစိတ်တွေမှာသာ ပါကြ
ပါတယ်။

စိတ်အင်္ဂါပေါင်းစပ်ပုံ။

သိစိတ်အင်္ဂါပေါင်းစပ်ပုံ

(၅) သိစိတ် “ဂဇ” စိတ်

အကျဉ်းအားဖြင့် ‘ဂဇ’ သိစိတ်ရှိတဲ့ သိစိတ်တွေထဲမှာ၊

အကုသိုလ်သိစိတ်က (၁၂) စိတ်

အတိတ်သိစိတ်က (၁၈) စိတ်

ကာမာဝစရသောဘဏ္ဍာသိစိတ်က (၂၄) စိတ်

အရူပါဝရသိစိတ်က (၁၂) စိတ်နဲ့

ရူပါဝစရသိစိတ်က (၁၅) စိတ်နဲ့၊

လောကုတ္တရာသိစိတ် (၈) စိတ်ပါဝင်တယ်။

လောကုတ္တရာသိစိတ် ‘ဂ’ စိတ်ကို လောကုတ္တရာဈာန် ‘၅’ ဆင့်မှာရှိတဲ့ လောကုတ္တရာဈာန်သိစိတ် ‘၅’ စိတ်နဲ့မြှောက်လိုက်တဲ့အခါ၊ လောကုတ္တရာဈာန်သိစိတ်ပေါင်း ‘၄၀’ ဖြစ်ပေါ်ပါတယ်။ လောကုတ္တရာသိစိတ် ‘ဂ’ စိတ်အစား လောကုတ္တရာဈာန်သိစိတ် ‘၄၀’ ထားပြီး ပေါင်းလိုက်ရင် သိစိတ်ပေါင်း ‘၁၂၁’ သိစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

အကုသိုလ်စိတ် (၁၂) စိတ်ထဲမှာ၊

လောဘသိစိတ် (၈) စိတ်။

၁။ သောမနဿသဟဂတ ဒိဋ္ဌိ^၁ဂတသမ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက
သိစိတ်

၂။ သောမနဿသဟဂတ ဒိဋ္ဌိ^၂ဂတသမ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက
သိစိတ်

- ၃။ သောမနဿသဟဂတ ဒိဋ္ဌိဝိဂတဝိပ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- ၄။ သောမနဿသဟဂတ ဒိဋ္ဌိဝိဂတဝိပ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- ၅။ ဥပေက္ခာသဟဂတ ဒိဋ္ဌိဝိဂတသမ္မယုတ္တ အသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- ၆။ ဥပေက္ခာသဟဂတ ဒိဋ္ဌိဝိဂတသမ္မယုတ္တ သသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- ၇။ ဥပေက္ခာသဟဂတ ဒိဋ္ဌိဝိဂတဝိပ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- ၈။ ဥပေက္ခာသဟဂတ ဒိဋ္ဌိဝိဂတဝိပ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက
သိစိတ်

ဒေါသသိစိတ် (၂) စိတ်၊

- ၁။ ဒေါမနဿသဟဂတ ပဋိသသမ္မယုတ္တ အသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- ၂။ ဒေါမနဿသဟဂတ ပဋိသသမ္မယုတ္တ သသင်္ခါရိက
သိစိတ်

မောဟသိစိတ် (၂) စိတ်၊

- ၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတ ဝီရိယသမ္မယုတ္တသိစိတ်
- ၂။ ဥပေက္ခာသဟဂတ ဥဒ္ဓစ္စသမ္မယုတ္တသိစိတ်

အဟိတ်သိဝိတ် (၁၈) ဝိတ်ထဲမှာ၊

အကုသိုလ်ဝိပါတ်သိဝိတ် (၇) ဝိတ်၊

- ၁။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ စက္ခုဝိညာဏ သိဝိတ်
- ၂။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ သောတဝိညာဏ သိဝိတ်
- ၃။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဃာနဝိညာဏ သိဝိတ်
- ၄။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဇီဝှါဝိညာဏ သိဝိတ်
- ၅။ ဒုက္ခ သဟဂတ ကာယဝိညာဏ သိဝိတ်
- ၆။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယ သိဝိတ်
- ၇။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ သန္တိရဏ သိဝိတ်

အကုသိုလ်ဝိပါတ်သိဝိတ် (၈) ဝိတ်၊

- ၁။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ စက္ခုဝိညာဏ သိဝိတ်
- ၂။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ သောတဝိညာဏ သိဝိတ်
- ၃။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဃာနဝိညာဏ သိဝိတ်
- ၄။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဇီဝှါဝိညာဏ သိဝိတ်
- ၅။ သုခ သဟဂတ ကာယဝိညာဏ သိဝိတ်
- ၆။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယ သိဝိတ်
- ၇။ သောမနဿ သဟဂတ သန္တိရဏ သိဝိတ်
- ၈။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ သနန္တရဏ သိဝိတ်

ကြိယာသိဝိတ် (၃) ဝိတ်၊

- ၁။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ပဉ္စဒွါရ-အာဝဇ္ဇန သိဝိတ်

- ၂။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ မနောဒွါရ-အာဝဇ္ဇာတန သိစိတ်၊
 ၃။ သောမနဿ တဟဂတ ဟသိကပ္ပါဒ သိစိတ်

ကာမာဝစရ (သောဘဏ) သိစိတ် (၂၄) စိတ်ထဲမှ၊

ကုသိုလ်စိတ် (၈) စိတ်၊

- ၁။ သောမနဿ သဟဂတ ဥာဏသမ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက
 သိစိတ်
 ၂။ သောမနဿ သဟဂတ ဥာဏသမ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက
 သိစိတ်
 ၃။ သောမနဿ သဟဂတ ဥာဏဝိပ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက
 သိစိတ်
 ၄။ သောမနဿ သဟဂတ ဥာဏဝိပ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက
 သိစိတ်
 ၅။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဥာဏသမ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက
 သိစိတ်
 ၆။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဥာဏသမ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက
 သိစိတ်
 ၇။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဥာဏဝိပ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက
 သိစိတ်
 ၈။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဥာဏဝိပ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက
 သိစိတ်

ဒီပဂါတ်စိတ် (၈) ခုစိတ်၊

- (၁) သောမနဿ သဟဂတ ဥာဏသမ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက သိစိတ်
- (၂) သောမနဿ သဟဂတ ဥာဏသမ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက သိစိတ်
- (၃) သောမနဿ သဟဂတ ဥာဏဝိပ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက သိစိတ်
- (၄) သောမနဿ သဟဂတ ဥာဏဝိပ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဥာဏသမ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက သိစိတ်
- (၆) ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဥာဏသမ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက သိစိတ်
- (၇) ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဥာဏဝိပ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက သိစိတ်
- (၈) ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဥာဏဝိပ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက သိစိတ်

ကြိယာသိစိတ်(၈) ခုစိတ်၊

- (၁) သောမနဿ သဟဂတ ဥာဏသမ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက သိစိတ်
- (၂) သောမနဿ သဟဂတ ဥာဏသမ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက သိစိတ်

- (၃) သောမနဿ သဟဂတ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- (၄) သောမနဿ သဟဂတ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- (၆) ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- (၇) ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဉာဏဝိပ္ပယုတ အသင်္ခါရိက
သိစိတ်
- (၈) ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တ သသင်္ခါရိက
သိစိတ်

ရူပဂါဝစရသိစိတ် (၁၅)စိတ်ထဲမှာ၊

ကုသိုလ်သိစိတ် (၅)စိတ်၊

- (၁) ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ
ပဋ္ဌမဈာန သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယဈာန
သိစိတ်
- (၃) ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ တတိယဈာန
သိစိတ်

- (၄) သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထဈာန သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမဈာန သိစိတ်

ဝိပင်္ဂါတသိစိတ် (၅)၊

- (၁) ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ပဌမဈာန သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယဈာန သိစိတ်
- (၃) ပီတိ သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ တတိယဈာန သိစိတ်
- (၄) သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထဈာန သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမဈာန သိစိတ်

ကြိယာသိစိတ် (၅)စိတ်၊

- (၁) ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ပဌမဈာန သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယဈာန သိစိတ်
- (၃) ပီတိ သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ တတိယဈာန သိစိတ်
- (၄) သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထဈာန သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမဈာန သိစိတ်

အရူပဂါဝစရသိစိတ် (၁၂) စိတ်ထဲမှာ၊

ကုသိုလ်သိစိတ် (၄) စိတ်၊

- (၁) အာကာသာနဉာ အာယတန သိစိတ်
- (၂) ဝိညာဏဉာ အာယတန သိစိတ်
- (၃) အာကိဉ္ဇညာ အာယတန သိစိတ်
- (၄) နေဝသညာ နာသညာ အာယတန သိစိတ်

ဝိပဂါတ်သိစိတ် (၄) စိတ်၊

- (၁) အာကာသာနဉာ အာယတန သိစိတ်
- (၂) ဝိညာဏဉာ အာယတန သိစိတ်
- (၃) အာကိဉ္ဇညာ အာယတန သိစိတ်
- (၄) နေဝသညာ နာသညာ အာယတန သိစိတ်

ကြိယာသိစိတ် (၄) စိတ်၊

- (၁) အာကာသာနဉာ အာယတန သိစိတ်
- (၂) ဝိညာဏဉာ အာယတန သိစိတ်
- (၃) အာကိဉ္ဇညာ အာယတန သိစိတ်
- (၄) နေဝသညာ နာသညာ အာယတန သိစိတ်

မဂ်သိစိတ် '၄' စိတ်ထဲမှာ၊

သောတာပတိမဂ်၊ သိစိတ်
သကဒါဂါမိမဂ်၊ သိစိတ်

အနာဂါမိမဂ်၊	သိစိတ်
အရဟတ္တမဂ်၊	သိစိတ်

ဒို့လ်သိစိတ် ‘၄’ စိတ်ထဲမှာ၊

သောတာပတ္တိဖိုလ်	သိစိတ်
သကဒါဂါမိဖိုလ်	သိစိတ်
အနာဂါမိဖိုလ်	သိစိတ်
အရဟတ္တဖိုလ်	သိစိတ်

သောတာပတ္တိ မဂ်ဈာန်အဆင့် “၅” ဆင့်ရှိတဲ့ အတွက်
သောတာပတ္တိမဂ်သိစိတ်ကို ဈာန်အဆင့် “၅”နဲ့ ပွားလိုက်တဲ့
အခါ-

- (၁) ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိသုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဌမ
ဈာန်မဂ်သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရ ပီတိသုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယ ဈာန်
မဂ်သိစိတ်
- (၃) ပီတိသုခ ကေဂ္ဂတာသဟိတ တတိယဈာန် မဂ်သိစိတ်
- (၄) သုခကေဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထဈာန် မဂ်သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမဈာန် မဂ်သိစိတ်

သကဒါဂါမိ မဂ်ဈာန်အဆင့် “၅” ဆင့်ရှိတဲ့ အတွက်
သကဒါဂါမိ မဂ်သိစိတ်ကို ဈာန်အဆင့် “၅”နဲ့ ပွားလိုက်တဲ့
အခါ-

- (၁) ဝိတက္က ဝိစာရပီတိသုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ပဌမ၊
ဈာန မဂ်သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရ ပီတိသုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယ ဈာန၊
မဂ်သိစိတ်
- (၃) ပီတိသုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ တတိယဈာန မဂ်
သိစိတ်
- (၄) သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထ ဈာန မဂ်သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမဈာနမဂ်သိစိတ်

အနာဂါမိ မဂ်ဈာန်အဆင့်“၅”ဆင့်ရှိတဲ့အတွက် အနာဂါ
မိ မဂ်သိစိတ်ကို ဈာန်အဆင့်“၅”နဲ့ပွားလိုက်တဲ့အခါ-

- (၁) ဝိတက္ကဝိစာရ ပီတိသုခ ကောဂ္ဂတာသဟိ ပဌမဈာန
မဂ်သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရပီတိသုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယဈာန
မဂ်သိစိတ်
- (၃) ပီတိသုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ တတိယဈာန မဂ်
သိစိတ်
- (၄) သုခ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထဈာန မဂ်သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကောဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမဈာန မဂ်သိစိတ်

အရဟတ္တ မဂ်ဈာန်အဆင့်“၅”ဆင့်ရှိတဲ့အတွက် အရဟတ္တ
မဂ်သိစိတ်ကို ဈာန်အဆင့်“၅”နဲ့ပွားလိုက်တဲ့အခါ-

- (၁) ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိသုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဌမ
ဈာန မဂ်သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရ ပီတိသုခ သေဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယဈာန
မဂ်သိစိတ်
- (၃) ပီတိ သုခကေဂ္ဂတာ သဟိတ တတိယဈာန မဂ်သိစိတ်
- (၄) သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထဈာန မဂ်သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမဈာန မဂ်သိစိတ်

သောတာပတ္တိဖိုလ်ဈာန်အဆင့် “၅” ဆင့်ရှိတဲ့ အတွက်
သောတာပတ္တိဖိုလ် သိစိတ်ကို ဈာန်အဆင့် “၅”နဲ့ ပွားလိုက်
တဲ့အခါ-

- (၁) ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိသုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဌမ
ဈာနဖိုလ်သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ ဒုတိယ ဈာနဖိုလ်
သိစိတ်
- (၃) ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ တတိယ ဈာနဖိုလ်
သိစိတ်
- (၄) သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထဈာနဖိုလ် သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမ ဈာနဖိုလ်
သိစိတ်

သကဒါဂါမိ ဖိုလ်ဈာန်အဆင့် “၅” ဆင့်ရှိတဲ့ အတွက်
သကဒါဂါမိ ဖိုလ်သိစိတ်ကို ဈာန်အဆင့် “၅”နဲ့ ပွားလိုက်
တဲ့အခါ-

- (၁) ဝိတက္က ဝိစာပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယ ချာနဖိုလ် သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယချာန ဖိုလ် သိစိတ်
- (၃) ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ တတိယ ချာန ဖိုလ် သိစိတ်
- (၄) သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထ ချာနဖိုလ်သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမချာနဖိုလ်သိစိတ်။

အနာဂါမိဖိုလ်ချာန်အဆင့် “၅” ဆင့်ရှိတဲ့အတွက် အနာဂါမိ ဖိုလ် သိစိတ်ကို ချာန်အဆင့် “၅” နဲ့ ပွားလိုက်တဲ့အခါ-

- (၁) ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိသုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဌမ ချာနဖိုလ် သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယချာန ဖိုလ် သိစိတ်
- (၃) ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ တတိယ ချာနဖိုလ် သိစိတ်
- (၄) သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထချာန ဖိုလ်သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမချာန ဖိုလ်သိစိတ်

အရဟတ္တဖိုလ်ချာန်အဆင့် “၅” ဆင့်ရှိတဲ့အတွက် အရဟတ္တ ဖိုလ်သိစိတ်ကို ချာန်အဆင့် “၅” နဲ့ ပွားလိုက်တဲ့အခါ-

- (၁) ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဌမ
ဈာန ဖိုလ်သိစိတ်
- (၂) ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ဒုတိယ ဈာန
ဖိုလ်သိစိတ်
- (၃) ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ တတိယ ဈာန ဖိုလ်
သိစိတ်
- (၄) သုခ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ စတုတ္ထ ဈာန ဖိုလ်သိစိတ်
- (၅) ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာ သဟိတ ပဉ္စမဈာနဖိုလ်ပိုစိတ်

၅။ သိစိတ် (၈၉) မျိုး။

(၁) သိစိတ်တိုင်းမှာ ပါဝင်နေတဲ့သိစိတ်အင်္ဂါ “၇” မျိုး။
သိစိတ်တိုင်းမှာ၊ အားလုံးမပါဘူးတော့ချို့ သိစိတ်တွေမှာ တချို့
ပါပြီး၊ တချို့ သိစိတ်တွေမှာသာ အားလုံးပါတဲ့ သိစိတ်အင်္ဂါ
“၆” မျိုး။ မကောင်းတဲ့သိစိတ်အင်္ဂါ “၁၄” မျိုးနဲ့ ကောင်းတဲ့
သိစိတ်အင်္ဂါ “၂၅” မျိုးကို ပေါင်းစပ်နည်း “၃၃” မျိုးအရ
ပေါင်းစပ်လိုက်တဲ့အခါ၊ အကျဉ်းအားဖြင့် သိစိတ် “၈၉” မျိုး၊
အကျယ်အားဖြင့် သိစိတ်ပေါင်း “၁၂၁” မျိုးဖြစ်ပေါ်လာ
တယ်။

(၂) လူတိုင်းသိစိတ်အင်္ဂါ “၅၂” မျိုးရှိကြပါတယ်။ အခုလို
သိစိတ်အင်္ဂါ “၅၂” မျိုးရှိကြတဲ့အတွက်၊ ဒီသိစိတ်အင်္ဂါ “၅၂”
ကို သိစိတ်အင်္ဂါပေါင်းစပ်တဲ့နည်း “၃၃” မျိုးအတွင်းက၊

ပေါင်းစပ်မှုအလိုက်၊ အကျဉ်းအားဖြင့် သိစိတ် “၈၉” မျိုး အကျယ်အားဖြင့် သိစိတ်ပေါင်း “၁၂၁” မျိုးဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြ ပါတယ်။

(၃) အကျဉ်းအားဖြင့် “၈၉” မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့ သိစိတ်တွေကို၊ မျိုးတူဆူအလိုက်အခြေခံအပေါ်မှာ စုပြီး အုပ်စု ခွဲလိုက်ရင်....

အကုသိုလ်စိတ်က — ၁၂ စိတ်။

အတိတ်စိတ်က — ၁၈ စိတ်။

အကုသိုလ်စိတ်က — ၂၄ စိတ်။

ရူပဈာန်စိတ်က — ၁၅ စိတ်။

အရူပဈာန်စိတ်က — ၁၂ စိတ်။

လောကုတ္တရာစိတ်က — ၈ စိတ်။

ပါဝင်ကြပါတယ်။

- (က) အကုသိုလ်စိတ် - လောဘစိတ်က - ၈ စိတ်။
 “၁၂”စိတ်ထဲမှာ - ဒေါသစိတ်က - ၂ စိတ်။
 မောဟစိတ်က - ၂ စိတ်။
 -ပါဝင်ကြပါတယ်။
- (ခ) အတိတ်စိတ် - အကုသိုလ်ဝိပါသိစိတ်က - ၇ စိတ်။
 “၁၈”စိတ်ထဲမှာ - ကုသိုလ်ဝိပါသိစိတ်က - ၈ စိတ်။
 ကြိယာစိတ်က - ၃ စိတ်။
 -ပါဝင်ကြပါတယ်။
- (ဂ) ကုသိုလ်စိတ် - ကုသိုလ်စိတ်က - ၈ စိတ်။
 “၂၄”စိတ်ထဲမှာ - ဝိပါသိစိတ်က - ၈ စိတ်။
 ကြိယာစိတ်က - ၈ စိတ်။
 -ပါဝင်ကြပါတယ်။
- (ဃ) ရူပဈာန်စိတ် - ကုသိုလ်စိတ်က - ၅ စိတ်။
 “၁၅”စိတ်ထဲမှာ - ဝိပါသိစိတ်က - ၅ စိတ်။
 ကြိယာစိတ်က - ၅ စိတ်။
 -ပါဝင်ကြပါတယ်။
- (င) အရူပဈာန်စိတ် - ကုသိုလ်စိတ်က ၄ စိတ်။
 “၁၂”စိတ်ထဲမှာ - ဝိပါသိစိတ်က ၄ စိတ်။
 ကြိယာစိတ်က ၄ စိတ်။
 -ပါဝင်ကြပါတယ်။
- (စ) လောကုတ္တရာစိတ် - မဂ်စိတ်က ၄ စိတ်။
 “၈”စိတ်ထဲမှာ - ဖိုလ်စိတ် ၄ စိတ်။
 -ပါဝင်ကြပါတယ်။

(၅) တနည်းအားဖြင့် ပြောရမယ်ဆိုရင်၊ ဒီသံစိတ် “ဂဇ” စိတ်ထဲမှာ၊ အကုသိုလ်စိတ်က “၁၂” စိတ်ရှိပါတယ်။ ကာမကုသိုလ်စိတ်က “ဂ” စိတ်။ ရူပကုသိုလ်စိတ်က “၅” စိတ်။ အရူပကုသိုလ်စိတ်က “၄” စိတ်။ လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်က “၄” စိတ်။ ကုသိုလ်စိတ်က “၂၁” စိတ်ရှိပါတယ်။ ကာမဝိပါသီစိတ်က “၂၃” စိတ်။ ရူပဝိပါသီစိတ်က “၅” စိတ်။ အရူပဝိပါသီစိတ်က “၄” စိတ်။ လောကုတ္တရာဝိပါသီစိတ်က “၄” စိတ်။ ဝိပါသီစိတ်ပေါင်းက “၃၆” စိတ်ရှိပါတယ်။ ကာမကြိယာက “၁၁” စိတ်။ ရူပကြိယာက “၅” စိတ်။ အရူပကြိယာက “၄” စိတ်။ ကြိယာစိတ်ပေါင်းက “၂၀” စိတ်ရှိကြပါတယ်။

(၆) ဒီသံစိတ် “ဂဇ” မျိုးထဲမှာ၊ အကုသိုလ်သံစိတ်တွေက “၁၂” စိတ်ပါပါတယ်။ ကုသိုလ်သံစိတ်တွေက “၂၁” စိတ်ပါပါတယ်။ ဝိပါသီသံစိတ်တွေက “၃၆” စိတ် ပါပါတယ်။ ကြိယာသံစိတ်တွေက “၂၀” စိတ်ပါပါတယ်။ အဲဒါကြောင့်၊ လူတိုင်းမှာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်တဲ့သံစိတ် “ဂဇ” စိတ်ထဲမှာ၊ ဘဝသစ်တဖန်ပြန်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့ ကုသိုလ်သံစိတ်၊ အကုသိုလ်သံစိတ် လို့ခေါ်ကြတဲ့အကြောင်း စိတ်ပေါင်း “၃၃” စိတ်ရှိကြပါတယ်။ ဘဝသစ်တဖန် ပြန်မဖြစ်ပေါ်နိုင်တဲ့အကြောင်း သံစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နေကြရတဲ့ ဝိပါသီသံစိတ်ပေါင်း “၃၆” စိတ်ရှိကြပါတယ်။ ဘဝသစ်တဖန်ပြန်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့အကြောင်း သံစိတ်မျိုးလည်းမဟုတ်။ ဘဝသစ်တဖန်မဖြစ်နိုင်တဲ့ ဝိပါသီသံစိတ်မျိုးလည်း မဟုတ်တဲ့၊ ကြိယာသံစိတ်ပေါင်း “၂၀” စိတ်ရှိကြပါတယ်။

ဒီသိစိတ် 'ဂဇ'စိတ်- ထဲမှာ	(၁) အကုသိုလ် စိတ် ၁၂ စိတ်ထဲက-	လောဘသိစိတ်	၁
		ဒေါသသိစိတ်	၂
		မောဟသိစိတ်	၂
	(၂) ကုသိုလ်သိစိတ် ၂၁ စိတ်ထဲက	ကာမကုသိုလ်သိစိတ်	၈
		ရူပကုသိုလ်သိစိတ်	၅
		- အရူပကုသိုလ်သိစိတ်	၄
		လောကုတ္တရာသိစိတ်	၄
	(၃) ဝိပဿိတသိစိတ် ၃၆ သိစိတ်ထဲက	ကာမဝိပဿိတသိစိတ်	၂၃
		ရူပဝိပဿိတသိစိတ်	၅
		- အရူပဝိပဿိတသိစိတ်	၄
		လောကုတ္တရာဝိပဿိတသိစိတ်	၄
	(၄) ကြိယာသိစိတ် ၂၀ သိစိတ်ထဲက	ကာမကြိယာသိစိတ်	၁၁
		ရူပကြိယာသိစိတ်	၅
		- အရူပကြိယာသိစိတ်	၄
		တွေ့မြင်ကြပါတယ်။	

(၇) အဲဒါကြောင့် လူတိုင်းမှာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့သိစိတ်ပေါင်း “ဂဇ” မျိုးကို အမျိုးအစားအားဖြင့်တမျိုး၊ အကြောင်းအရာအားဖြင့်တနည်း၊ အဆင့်အားဖြင့်တဖုံ၊ ရှုဒေါင့်အဖက်ဖက်က စိစစ်ပြီး သုံးသပ်ခဲ့ခြားလိုက်တဲ့အခါ သိစိတ် “ဂဇ” သိစိတ်

ထဲမှာ၊ ဘဝအသစ်တဖန် ပြန်ဖြစ်လာနိုင်တဲ့ ကုသိုလ်သိစိတ်၊ အကုသိုလ်သိစိတ်ဖြစ်ကြတဲ့ အကြောင်း သိစိတ်တွေ ပေါင်းက “၃၃” စိတ်ရှိကြောင်း။ အဲဒီ အကြောင်းသိစိတ်တွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နေကြရတဲ့ ဝိပါတ်သိစိတ်ပေါင်းက “၃၆” စိတ် ရှိကြောင်းနဲ့၊ ဘဝအသစ်တဖန်ပြန်မဖြစ်နိုင်တော့တဲ့ ကြိယာ သိ စိတ်ပေါင်းက “၂၀” ရှိနေတာကို တွေ့ရပါတယ်။

အဲဒါကြောင့်ဒီသိစိတ် “၈၉” စိတ်ထဲမှာ -	အကြောင်းသိစိတ်က ‘၃၃’ စိတ်ရှိပါ တယ်။
	အကျိုးသိစိတ်က ‘၃၆’ စိတ်ရှိပါတယ်။
	ပြုကာမတ္တသိစိတ်က ‘၂၀’ စိတ်ရှိပါတယ်။

၆။ သိစိတ် “၄” မျိုး။

လူတိုင်းမှာဖြစ်ပေါ်နိုင်တဲ့သိစိတ် “၈၉” စိတ်ကို မျိုးတူရာ အခြေခံတဲ့ အုပ်စုအလိုက် အုပ်စုဖွဲ့ပြီး ခွဲလိုက်မယ်ဆိုရင်၊ သိစိတ် “၄” မျိုးသာရှိကြောင်း တွေ့ရပါတယ်။ အဲဒီသိစိတ် “၄” မျိုး ထဲက ပထမတမျိုးက ပဋိသန္ဓေသိစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယ တမျိုးက၊ ဘဝင်သိစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယတမျိုးက ဝိထိ သိစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ စတုတ္ထတမျိုးက စုတေသိစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။

ပဋိသန္ဓေသိစိတ်ဆိုတာ၊ သူ့ရဲ့ဘဝဟောင်း၊ ခန္ဓာဟောင်းက လက်ရှိဘဝသစ်၊ ခန္ဓာသစ်ဖြစ်ပေါ်လာဖို့၊ ပထမဆုံးကူးပြောင်း အခြေချလိုက်တဲ့ သိစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။

သိစိတ်တိုင်းဟာ သိစိတ်ရဲ့သဘာဝအတိုင်းတဏှာငယ်အတွင်း ဖြစ်လာပါတယ်။ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး တဏှာငယ်အတွင်းသာ တည်နေပါတယ်။ တည်ပြီးနောက် တဏှာငယ်အတွင်း ပြောင်းလဲချုပ်ငြိမ်းပြီး ကွယ်ပျောက်သွားပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် သိစိတ်တိုင်းရဲ့ သက်တန်းဟာ သုံးခဏငယ်ဘဲရှည်ပါတယ်။ ပဋိသန္ဓေသိစိတ်ဟာ သိစိတ်ရဲ့သက်တန်းအတိုင်း တဏှာငယ်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ ဖြစ်လာပြီး တဏှာငယ်အတွင်းသာ တည်နေပါတယ်။ အခုလိုတည်ပြီးနောက် တဏှာငယ်အတွင်း ပြောင်းလဲ ချုပ်ငြိမ်းကွယ်ပျောက်သွားပါတယ်။

ပဋိသန္ဓေသိစိတ်ချုပ်ငြိမ်းသွားတဲ့အခါ ပဋိသန္ဓေ သိစိတ်တုန်းက အာရုံပြုခဲ့တဲ့ အာရုံကိုဘဲ တဆက်တည်း ဆက်ပြီးအာရုံပြုနေတဲ့သိစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ အခုလို ပဋိသန္ဓေသိစိတ်တုန်းက အာရုံပြုခဲ့တဲ့ အာရုံကိုဘဲ တဆက်တည်း ဆက်ဆက်ပြီး အာရုံပြုနေလို့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့သိစိတ်ကို “ဘဝင်သိစိတ်” လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ဘဝင်သိစိတ်ဟာ ကိုယ်ရဲ့ အာရုံခံအင်္ဂါတခုခုအပေါ် လာပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့အာရုံလို့ ခေါ်တဲ့ ရုပ်ဝတ္ထုတခုခုရဲ့ပုံရိပ်ကို အာရုံပြုနေမှန်းမသိရလောက်အောင် အာရုံပြုနေလို့ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ သိစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ ဘဝင်သိစိတ်ဟာလည်း သိစိတ်ရဲ့ သက်တန်းအတိုင်းဘဲ သုံးခဏငယ်ဘဲအသက်ရှည်ပြီး ချုပ်ငြိမ်းကွယ်ပျောက်သွားပါတယ်။ ဝီထိသိစိတ် မဖြစ်ပေါ်လာမချင်း ပဋိသန္ဓေသိစိတ်တုန်းက အာရုံပြုခဲ့တဲ့အာရုံကိုဘဲ တဆက်တည်း

ဆက်ဆက်ပြီး အာရုံပြုနေလို့ ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့ ဘဝင်သိစိတ်တွေဟာ ဖြစ်တည်၊ ချုပ်၊ ဖြစ်တည်၊ ချုပ်ဆိုတဲ့ သုံးခဏငယ် သက်တန်းနဲ့ အစဉ်အတိုင်း၊ အဆက်မပြတ်၊ အခြားမရှိ ဖြစ်ပေါ်နေပါတယ်။ ဝိထိသိစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အခါမှသာ အဲဒီဘဝင်သိစိတ်ဟာ ဝိထိသိစိတ်တို့ဖြစ်ပေါ်နေသလောက် ခေတ္တ ပြတ်သွားပါတယ်။ ဝိထိသိစိတ် ချုပ်သွားတဲ့အခါ ဘဝင်သိစိတ်ပြန်ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

“ဝိထိသိစိတ်ဆိုတာ” ဒွါရလို့တဲ့ ကိုယ်ရဲ့ အာရုံခံ အင်္ဂါတခုခုအပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့ ကိုယ်ရဲ့ပတ်ဝန်းကျင်က အာရုံလို့ခေါ်တဲ့ ရုပ်ဝတ္ထုတခုခုရဲ့ ပုံရိပ်ကို သိသိသာသာ ပီပီပြင်ပြင်ခံစားပြီး သိနေတဲ့ သိစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဝိထိသိစိတ်ရဲ့ သက်တန်းဟာလည်း သိစိတ်တိုင်းရဲ့သက်တမ်းလိုဘဲ ဖြစ်တည်၊ ချုပ်ဆိုတဲ့ သုံးခဏငယ်ဘဲ ရှည်ပါတယ်။

ဝိထိသိစိတ် ချုပ်သွားတဲ့အခါ ပဋိသန္ဓေသိစိတ်ဘုန်းက အာရုံပြုခဲ့တဲ့အာရုံကိုဘဲ တဆက်တည်း ဆက်ပြီး အာရုံပြုနေတဲ့ ဘဝင်သိစိတ်ပြန်ဖြစ်ပေါ်လာပြန်ပါတယ်။

ပဋိသန္ဓေသိစိတ်ချုပ်ငြိမ်းသွားတဲ့ပြီးတဲ့နောက် ဘဝင်သိစိတ်နဲ့ ဝိထိသိစိတ်တွေဟာ တခုမဟုတ်တခု အဆက်မပြတ်၊ အခြားမရှိ၊ တဆက်တည်း၊ တစပ်တည်း၊ ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်နေကြပါတယ်။ လက်ရှိဘဝကို အဆုံးသတ်လိုက်တဲ့ လက်ရှိဘဝရဲ့ နောက်ဆုံးသိစိတ်ဖြစ်တဲ့ စုတေသိ သိစိတ်အထိပါဘဲ။

ဘဝင်သိစိတ်နဲ့ ဝိထိသိစိတ်။

ပဋိသန္ဓေသိစိတ်ဟာ ကိုယ်ရဲ့ဘဝသစ်ကို စတည်ပေးပြီး သုံးခဏငယ် သက်တန်းနဲ့ ချုပ်ငြိမ်း ကွယ်ပျောက်သွားပါတယ်။ နောက်ထပ်ပြန်မဖြစ်ပေါ်လာတော့ပါဘူး။ တသက်မှာ တခါဘည်းဘဲဖြစ်ရတဲ့ သိစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ စုတေသိစိတ်ဟာလည်း ပဋိသန္ဓေသိစိတ်လိုဘဲ ကိုယ် ဘဝကို အဆုံးသတ်လိုက်တဲ့ သိစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် စုတေသိစိတ်ဟာလည်း တသက်မှာ တခါတည်းဖြစ်ရတဲ့ သိစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ် ဘဝကိုစတည်ပေးလိုက်တဲ့ ပဋိသန္ဓေသိစိတ်နဲ့ ကိုယ် ဘဝကို အဆုံးသတ်လိုက်တဲ့စုတေသိစိတ်နှစ်ခုအကြား ကိုယ် ရဲ့ဘဝသက်တမ်းတလျှောက်လုံး ကိုယ် ရဲ့ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကြီးကို စောင့်ထိန်းနေတဲ့ သိစိတ်တွေဟာ ဘဝင်သိစိတ်နဲ့ ဝိထိသိစိတ် နှစ်မျိုးသာ ဖြစ်ပါတယ်။

၇။ စုတေဝိစိတ်နဲ့ ဘဝသံသရာလယ်ပုံ။

လူတိုင်းမှာ မမြင်ရတဲ့နာမ်ခန္ဓာနဲ့ မြင်ရတဲ့ရုပ်ခန္ဓာနှစ်ခုရှိပါတယ်။ ဒီခန္ဓာနှစ်ခုဟာတူနေပါတယ်။ တွဲမနေပါဘူး။ သေတယ်ဆိုတာ တခြားမဟုတ်ပါဘူး။ ကိုယ်ရဲ့ရုပ်ခန္ဓာကြီးကကိုယ် ရဲ့နာမ်ခန္ဓာကြီးကို လက်ခံပြီး ကိုယ် ရဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးနဲ့ အတူဆက်လက်ပေါင်းစပ်မနေနိုင်တော့လို့ ကိုယ် ရဲ့ နာမ်ခန္ဓာကြီးက သူ့ရဲ့ရုပ်ခန္ဓာကြီးကို အပြီးအပြတ်စွန့်လွှတ်လိုက်တဲ့ လက္ခဏာ ဖြစ်ပါတယ်။

ပုထုဇဉ်လူသားဟာ သူ့အသက်မထွက်မီ တနည်းအားဖြင့် သူ့ရဲ့စုတေသိစိတ် မချုပ်ငြိမ်းမီ ကံနိမိတ်လို့ခေါ်တဲ့ သူပြုလုပ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ဘူးတဲ့ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်အလုပ်တွေထဲက ကုသိုလ် ပြုလုပ်ခဲ့ဘူးတဲ့ဘဝကိုဖြစ်စေ၊ အကုသိုလ်ပြုလုပ်ခဲ့ဘူးတဲ့ ဘဝကို ဖြစ်စေ၊ သူပြုလုပ်ခဲ့ဘူးတဲ့ဘဝတခုခုရဲ့ နိမိတ်ကို မြင်ပါတယ်။ သို့မဟုတ် ကမ္မနိမိတ်လို့ခေါ်တဲ့ သူ့ဘဝဟောင်း တလျှောက် အတွင်းမှာ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ဘူးတဲ့ ကုသိုလ် ပြုလုပ်ခဲ့စဉ်က ဖြစ်စေ၊ အကုသိုလ် ပြုလုပ်ခဲ့စဉ်က ဖြစ်စေ၊ အခုလိုကုသိုလ်၊ သို့မဟုတ် အကုသိုလ် မြောက်အောင် အထောက်အကူပြုခဲ့ကြတဲ့ ပစ္စည်းတခုခုရဲ့ နိမိတ်ကိုမြင်ပါတယ်။ သို့မဟုတ် ဂတိနိမိတ်လို့ ခေါ်တဲ့ သူ့နောက်တဖန် ဖြစ်ရဦးမည့် ဘဝတခုခုရဲ့ နိမိတ်ကို မြင်ပါတယ်။

ပုထုဇဉ်လူသားတိုင်းဟာ ဒီနိမိတ်သုံးခုထဲက နိမိတ်တခုခုကို မမြင်လိုက်ရဘဲ မသေပါဘူး။ ဒီနိမိတ်သုံးခုထဲက နိမိတ်တခုခုကို မြင်ပြီးမှ သေပါတယ်။ တနည်းအားဖြင့် သူ့ရဲ့စုတေ သိစိတ် ချုပ်ငြိမ်းပါတယ်။

ဂ။ ဘဝပြတ်နိုင်တဲ့ သိစိတ်။

စိတ်တွေကို အကျဉ်းအားဖြင့် ရေတွက်ရင် (၈၉) စိတ်ရှိ ကြပါတယ်။ အကျယ်အားဖြင့် ရေတွက်ရင် (၁၂၁)စိတ် ရှိကြ ပါတယ်။ အခုလိုအကျဉ်းအားဖြင့် (၈၉)စိတ်။ အကျယ်အား ဖြင့် (၁၂၁) စိတ်ရှိတဲ့ သိစိတ်တွေကို အချိုးဇာတ်အားဖြင့်

ခွဲလိုက်မယ်ဆိုရင် အကုသိုလ်စိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်၊ ဝိပါတ်စိတ်နဲ့ ကြိယာစိတ်ရယ်လို့ သိစိတ်၄မျိုးရှိကြောင်း တွေ့ရပါတယ်။ အဲဒီ(၄)မျိုးထဲက အကုသိုလ်စိတ်က (၁၂) စိတ်ရှိပါတယ်။ ကုသိုလ်စိတ်က (၂၁)စိတ်ရှိပါတယ်။ ဝိပါတ်သိစိတ်က “၃၆” စိတ်ရှိပါတယ်။ ကြိယာသိစိတ်က (၂၀)စိတ်ရှိပါတယ်။

သိစိတ်တွေရဲ့ သဘာဝသတ္တိ “၃” မျိုး။

အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)စိတ်နဲ့ ကုသိုလ်စိတ် (၂၁) စိတ်ဟာ အကျိုးပေးတတ်တဲ့ အကြောင်းသိစိတ်တွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ ဝိပါတ်စိတ် (၃၆)စိတ်ဟာ အကုသိုလ်သိစိတ်နဲ့ ကုသိုလ်သိစိတ်တွေလို အကျိုးပေးတတ်တဲ့အကြောင်းသိစိတ်တွေ မဟုတ်ကြပါဘူး။ အကုသိုလ်စိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်ဆိုတဲ့အကြောင်းသိစိတ်တွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြရတဲ့ အကျိုးသိစိတ်တွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ အဲဒီအကျိုးသိစိတ်တွေဟာ ဘယ်တော့မှ အကုသိုလ်စိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်တွေလို အကြောင်းသိစိတ်တွေ ပြန်မဖြစ်ကြတော့ပါဘူး။ ကြိယာစိတ်(၂၀)စိတ်ဟာ အကုသိုလ်စိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်တွေလို အကျိုးပေးနိုင်တဲ့ အကြောင်းသိစိတ်မျိုးတွေလည်း မဟုတ်ကြပါဘူး။ ဝိပါတ်စိတ်မျိုးလိုလည်း အကုသိုလ်စိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်တွေဖြစ်ကြတဲ့ အကြောင်းသိစိတ်တွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့ အကျိုးသိစိတ်မျိုးတွေလည်း မဟုတ်ကြပါဘူး။ ကြိယာ သိစိတ်တွေဟာ သိစိတ်တခု ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်တဲ့ သဘာဝအကြောင်းတွေ ပြည့်စုံလာလို့ ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့ ပြုကာမတ္တသိစိတ်ဖြစ်ကြပါတယ်။

အဲဒါကြောင့် သိစိတ်ဟာ အမျိုးအစားအားဖြင့် (၄)မျိုး ရှိတယ်လို့ ဆိုပေမဲ့ အကုသိုလ်စိတ်နဲ့ ကုသိုလ်စိတ်တွေဟာ အကျိုးပေးတတ်တဲ့ အကြောင်းသိစိတ်တွေဖြစ်ပါတယ်။ ဝိပဿီတိ စိတ်တွေဟာ အကုသိုလ်စိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်ဆိုတဲ့ အကြောင်း စိတ်တွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့ အကျိုးသိစိတ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအကျိုးသိစိတ်တွေဟာ ဘယ်တော့မှ အကုသိုလ် စိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်တွေလို့ အကြောင်းသိစိတ်တဖန် ပြန်မဖြစ် တော့ပါဘူး။ ကြိယာသိစိတ်ဟာ ဝိပဿီတိသိစိတ်လို့ အကုသိုလ်စိတ် ကုသိုလ်စိတ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းသိစိတ်တွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ ရတဲ့ အကျိုးသိစိတ်မျိုးလည်းမဟုတ်ကြပါဘူး။ ကုသိုလ်စိတ်၊ အကုသိုလ်စိတ်တွေလို အကြောင်းသိစိတ်တွေလည်း မဟုတ်ကြ ပါဘူး။ သိစိတ်တခုဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်တဲ့ အကြောင်းတွေ ပြည့် ပြည့်စုံစုံ တွေ့ဆုံခိုက်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ပြုမူမှုသိစိတ်ဖြစ် နေတဲ့အတွက် သိစိတ်ရဲ့ သဘာဝသတ္တိဟာ သုံးမျိုးသာ ရှိ ကြောင်း ထပ်ပြီးတွေ့ရပြန်ပါတယ်။

အကျဉ်းအားဖြင့် (၈၈) စိတ်ရှိတဲ့ သိစိတ်တွေ ထဲက အကုသိုလ်စိတ် (၁၂) စိတ်နဲ့ ကုသိုလ်စိတ် (၂၁) စိတ်ဟာ အကျိုးပေးတတ်တဲ့ အကြောင်းသိစိတ်တွေဖြစ်လို့ အဲဒီသိစိတ် တွေဟာ ကိုယ် ဘဝကြီးကို မရပ်မနားရအောင် အားနဲ့မောင်း နှင်နေတဲ့ သိစိတ်တွေဖြစ်ကြပါတယ်။

ဝိပဿီသိစိတ်(၃၆)စိတ်ဟာ အကုသိုလ်စိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ် ဆိုတဲ့အကြောင်းစိတ်တွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့ သိစိတ်

တွေ့ဖြစ်လို့ အဲဒီဝိပါသိစိတ်တွေဟာ ကိုယ်ဘဝကြီးကို မရပ်
မနားနိုင်သေးဘဲ၊ အကြောင်းစိတ်တွေရဲ့ အရှိန်ရှိနေသလောက်
ဖြစ်နေတဲ့ သိစိတ်တွေဖြစ်ကြပါတယ်။

ကြိယာသိစိတ်(၂၀)စိတ်ဟာ အကုသိုလ်စိတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်
တွေလို ကိုယ်ဘဝကို အကြောင်းသိစိတ်အားတွေနဲ့ ဖြစ်ပျက်
ပြောင်းလဲနေကြရတဲ့ သိစိတ်မျိုးတွေလည်း မဟုတ်ကြပါဘူး။
ဝိပါသိသိစိတ်တွေလို ကိုယ်ဘဝကို အကုသိုလ်စိတ်၊ ကုသိုလ်
စိတ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းသိစိတ်ရဲ့အရှိန်တွေ ရှိနေသလောက် ဖြစ်
ပေါ်နေရတဲ့ သိစိတ်မျိုးတွေလည်း မဟုတ်ကြပါဘူး။ သိစိတ်
တခုဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်လောက်တဲ့ သဘာဝအကြောင်း အင်္ဂါ
ရပ်တွေနဲ့ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ တိုက်ဆိုင်လာခိုက် ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့
သိစိတ်တွေဖြစ်ကြပါတယ်။

အခုလို သိစိတ်တွေရဲ့အမျိုးအစားနဲ့ သူတို့ရဲ့ သဘာဝသဗ္ဗင်္ဂ
တွေကိုသိမှ ဘယ်သိစိတ်တွေကြောင့် စိတ်ဆင်းရဲမှု၊ ကိုယ်ဆင်း
ရဲမှု၊ စိတ်ချမ်းသာမှု၊ ကိုယ်ချမ်းသာမှုတွေက လွတ်မြောက်ကြရ
တဲ့ စိတ်ရဲ့ငြိမ်းချမ်းမှု၊ ကိုယ်ရဲ့ငြိမ်းချမ်းမှုဖြစ်ရတာလဲ ဆိုတာကို
ပထမဆုံး မှန်မှန်ကန်ကန်သိရမယ်။ အဲဒီနောက် အခုလို သိတဲ့
သိစိတ်အတိုင်း အားထုတ်နိုင်မှသာ စိတ်ချမ်းသာမှု၊ ကိုယ်ချမ်း
သာမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု၊ ကိုယ်ဆင်းရဲမှုတွေက လွတ်မြောက်ပြီး
စိတ်ရဲ့ငြိမ်းချမ်းမှု၊ ကိုယ်ရဲ့ငြိမ်းချမ်းမှုနဲ့ ပြည့်စုံတဲ့ ဘဝပြတ်တဲ့
ဘဝအရသာကို ခံစားနိုင်မယ်။ တနည်းအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို
မျက်မှောက်ပြုရတဲ့ဘဝအရသာကို ခံစားနိုင်ပါလိမ့်မယ်။

အခုလိုနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်မယ် အကျင့်တွေကို မှန်
မှန်ကန်ကန် ကျင့်တတ်မှသာ မျက်မှောက်ဘဝမှာရော၊ မျက်
မှောက်ဘဝကချုပ်ငြိမ်းသွားတဲ့ အခါမှာပါ ဘဝသစ် မဖြစ်
တော့တဲ့ ဘဝပြတ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုရတဲ့ ဘဝအရသာ
ကို ခံစားနိုင်လိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်ပါတယ်။

လက်တွေ့ အကျင့်ပိုင်း -	ဒါနပိုင်း	(၁) အကျိုးဆက်ကို တုံ့ပြန် ခံစားချင်တဲ့ စိတ်နဲ့ပြုတဲ့ ဒါန။
		(၂) အကျိုးဆက်ကို ပြတ်တဲ့ စိတ်နဲ့ပြုတဲ့ဒါန
	သီလပိုင်း	(၃) မတောင်းမှုကိုရှောင်တဲ့ သီလ။
		(၄) ကောင်းမှုကို စောင့် ထိန်းတဲ့သီလ။
	ဘာဝနာပိုင်း	(၅) ဘဝကို ငြိမ်နေအောင် အားထုတ်တဲ့ဘာဝနာ။
		(၆) ဘဝကို ပြတ်သွား အောင် အားထုတ်တဲ့ ဘာဝနာ။

၉။ ဒါနအကြောင်း။

သင်္ဂြိုဟ်အရ ငရဲဘုံ၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံနှင့် အသုရကယ်ဘုံ၊ “၄”ဘုံကို အပယ် “၄”ဘုံလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ လူ့ဘုံ၊ စတုမဟာရာဇ်ဘုံ၊ တာဝတိံသာဘုံ၊ ယာမဘုံ၊ သုဿိတယဘုံ၊ နိမ္မိဒနတ်ဘုံနှင့် မရနိမ္မိတဝသဝတ္ထိဘုံ “၇”ဘုံကို ကာမသုဂတိ “၇”ဘုံလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ဗြဟ္မပါရိသဇာဘုံ၊ ဗြဟ္မပါပုရောတုတာဘုံ၊ မဟာဗြဟ္မာဘုံ၊ ပရိတ္တာဘာဘုံ၊ အပ္ပမာဏာဘာဘုံ၊ အာဘဿရာဘုံ၊ ပရိတ္တာသုဘာဘုံ၊ အပ္ပမာဏသုဘာဘုံ၊ အာဘဿရာဘုံ၊ ပရိတ္တာသုဘာဘုံ၊ အပ္ပမာဏသုဘာဘုံ၊ သုဘကိဏ္ဍာဘုံ၊ ဝေဟပ္ပုလိဘုံ၊ အသညသတ်ဘုံ၊ အဝိဟာဘုံ၊ အဘပ္ပါဘုံ၊ သုဒဿဘုံ၊ သုဒဿဘုံနှင့် အကနိဋ္ဌဘုံ “၁၆”ဘုံကို ရူပါဝစရ “၁၆”ဘုံလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ အာကာသာနဉ္စာယတနာဘုံ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနာဘုံ၊ အာကိဉ္စညာယတနာဘုံ “၄”ဘုံကို အရူပါဝစရ “၄”ဘုံလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။

အပါယ် “၄”ဘုံနှင့် ကာမသုဂတိ “၇”ဘုံ၊ ပေါင်းလိုက်တဲ့ဘုံ “၁၁”ဘုံကို ကာမ “၁၁”ဘုံလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ဒီကာမ “၁၁”ဘုံရယ်၊ ရူပါဝစရ “၁၆”ဘုံရယ်၊ အရူပါဝစရ “၄”ဘုံရယ်ကို ပေါင်း လိုက်တဲ့အခါ “၃၁”ဘုံ ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ခင်ဗျားတို့ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ပြုလုပ်လိုက်ကြတဲ့ ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံ သတ္တိအရှိန်တွေ မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံ သတ္တိအရှိန်တွေအလိုက်၊ ဒီ “၃၁”ဘုံထဲမှာ၊ လုံ့လည်ခံလိုက်၊

စံလိုက် ခံစားကြရပါတယ်။ ကောင်းတာပြုလုပ်ခဲ့ကြတဲ့ကုသိုလ်ကံ သတ္တိအရှိန်တွေကြောင့်၊ ကောင်းတဲ့ဘဝတွေနဲ့ ချမ်းသာမှုတွေ၊ ငြိမ်းချမ်းမှုတွေကို ခံစားကြရပါတယ်။ မကောင်းတာ ပြုလုပ်ခဲ့ ကြတဲ့ အကုသိုလ်ကံ သတ္တိအရှိန်တွေကြောင့်၊ မကောင်းတဲ့ ဆင်းရဲ မှုတွေ၊ စိတ်နှလုံးမငြိမ်းချမ်းမှုတွေနဲ့ ခံစားကြရပါတယ်။ အခုလို ကောင်းတာတွေ ပြုလုပ်ခဲ့မိလို့၊ ကောင်းတဲ့ဘဝတွေနဲ့ ချမ်းသာ တဲ့ ငြိမ်းချမ်းတဲ့ ခံစားမှုတွေ ခံစားလိုက်ကြရ၊ မကောင်းတာတွေ ပြုလုပ်ခဲ့မိလို့၊ မကောင်းတဲ့ဘဝတွေနဲ့ ဆင်းရဲတဲ့စိတ်နှလုံး မငြိမ်း ချမ်းတဲ့ ခံစားမှုတွေ ခံစားလိုက်ကြနဲ့ “၃၁” ဘုံထဲမှာ၊ ခံလိုက်၊ စံလိုက်။ စံလိုက်၊ ခံလိုက်၊ ဘဝတခုနဲ့မဟုတ်၊ အခြားတခုနဲ့ ခံစား၊ စံစား ဖြစ်နေကြရတဲ့ဘဝတွေကို သံသရာ လည်တယ်လို့ ခေါ်ကြ ပါတယ်။

အခုလို “၃၁” ဘုံ သံသရာနယ်နိမိတ်ကြီးထဲမှာ၊ ဘဝတခု မဟုတ်၊ တခြားတခုနဲ့၊ အခြားမရှိ တဆက်တည်း၊ တစပ်တည်း ဆက်စပ်နေရသလိုတော့၊ ကောင်းတာပြုလုပ်မိခဲ့ကြတဲ့ကံ သတ္တိ အကြောင်းတွေကြောင့်၊ ချမ်းသာမှု၊ ငြိမ်းချမ်းမှုတွေကို ကောင်း ကောင်း ခံစားရတဲ့ဘဝတွေနဲ့ နေရတဲ့အခါ နေရမယ်။ မကောင်း တာပြုလုပ်မိတဲ့ကံ သတ္တိအကြောင်းတွေကြောင့်၊ ဆင်းရဲမှု စိတ် နှလုံးမငြိမ်းချမ်းမှုတွေကို ကောင်းကောင်း ခံစားရတဲ့ဘဝတွေနဲ့ နေရတဲ့အခါ နေရမယ်။ ချမ်းသာတဲ့အခါ ချမ်းသာလိုက်၊ ဆင်းရဲ တဲ့အခါ ဆင်းရဲလိုက်၊ ငိုရတဲ့အခါ ငိုလိုက်၊ ရယ်ရတဲ့အခါ ရယ်လိုက်၊ ဝမ်းသာတဲ့အခါ ဝမ်းသာလိုက်၊ ဝမ်းနည်းတဲ့အခါ

ဝမ်းနည်းလိုက်၊ စိတ်သောကရောက်တဲ့အခါ ရောက်လိုက်၊ စိတ်
ချမ်းသာတဲ့အခါ ချမ်းလို့ ဖြစ်နေကြရမှာဘဲ။ ကိုယ်ဖြစ်ချင်
တဲ့ဘဝမျိုးနဲ့ တော့ တသမတ်တည်း နေကြရမှာ မဟုတ်ဘူး။
အခုလို ဖြစ်ကြရတာဟာ ဝဋ်ဆင်းရဲ ခံစားကြရတာပါဘဲ။
ဒီသံသရာကြီးထဲမှာ နေ၊ နေရသ၍တော့ ဘယ်တော့မှ၊ ဘဝ
တမျိုးထဲမှာ တသမတ်တည်း ဖြစ်ကြရမှာ မဟုတ်ပါဘူး။

ဒီနေရာမှာ ဝဋ်ဆင်းရဲအပေါင်းက လွတ်မြောက်အောင်
ကြိုးစားအားထုတ်ပြီး ပြုလုပ်ကြရတာချင်းတူရင် ဘယ်လိုအမှုကို
ပြုလုပ်ရင် ဘယ်လောက် အကျိုးကျေးဇူးတွေ ပိုပြီး ခံစားကြရ
မယ်ဆိုတာတွေကို သိဘို့ အင်မတန်အရေးကြီးပါတယ်။

အခုလို မစိုးပိုင်တဲ့ ဘဝမျိုးတွေနဲ့ ခံစား၊ စံစားနေရတာ
မကောင်းဘူး။ အဲဒီဘဝမျိုးတွေနဲ့ မခံစား၊ မစံစားချင်ဘူး။
အဲဒီဘဝမျိုးတွေကလွတ်မြောက်ပြီး သံယောဇဉ် အနှောင်အဖွဲ့
တွေက လုံးဝလွတ်မြောက်တဲ့ ငြိမ်းချမ်းမှု သက်သက်သာ ရှိတဲ့
ဘဝအရသာကို ခံစားချင်တယ်၊ စံစားချင်တယ်။ ဖြစ်နိုင်မယ်
ဆိုရင်၊ ဘဝတွေက လုံးဝလွတ်မြောက်ချင်တယ်ဆိုရင် ပထမဆုံး
ကိုယ်ဖြစ်ချင်တဲ့ ဆန္ဒပြည့်ဝအောင်ပြုတဲ့ ဒါနနဲ့ပါရမီဖြစ်အောင်
ပြုတဲ့ ဒါနနှစ်မျိုးလုံးကို အားထုတ်ပြီး ပါရမီဖြစ်အောင် လေ့
ကျင့်ရမယ်။ အခုလို လေ့ကျင့်ပြီးနောက် ဒုတိယအဆင့်အနေနဲ့
အပြစ်ရှိတာကိုမလုပ်မိအောင် စောင့်ထိန်းတဲ့သီလနဲ့ အကျိုးရှိ
မှာကို လုပ်မိအောင် စောင့်ထိန်းတဲ့ သီလအကျင့်ကို အားထုတ်
ပြီး ပါရမီဖြစ်အောင် လေ့ကျင့်ရမယ်။ အဲဒီနောက် တတိယ

အဆင့်အနေနဲ့ ဘာဝနာလို့ခေါ်တဲ့ အားထုတ်လေ့ကျင့်တဲ့ သမထဘာဝနာနဲ့ ဝိပဿနာ ဘာဝနာလုပ်ငန်းနှစ်မျိုးထဲက ကိုယ်နဲ့စပ်ဟပ်မယ်။ ဘာဝနာလုပ်ငန်းတခုခုကို အားထုတ်ပြီး လေ့ကျင့်ရမယ်။

ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာဆိုတဲ့ ဒီကျင့်စဉ်“၃”မျိုးထဲက ပထမဆုံး ဒါနအကျင့်ကို ကြိုးစားပြီး အားထုတ်လေ့ကျင့်ကြရတာက တခြားကြောင့်မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါနအမှုကို ပြုရတာဟာ သီလအမှုကို စောင့်ထိန်းရတာထက် ပိုပြီး လွယ်လို့ဖြစ်ပါတယ်။ စေတနာဆန္ဒရှိတဲ့အတိုင်း အလွယ်တကူ ဒါနပြုလို့ရနိုင်ပါတယ်။ ဒါနပြုနိုင်တဲ့ ပါရမီ ခိုင်လာတဲ့အခါမှသာ သီလစောင့်ထိန်းတဲ့ အကျင့်ကို ဆက်ပြီး ကြိုးစား အားထုတ်လို့ လွယ်ကူပါတယ်။

ဒါနဆိုတာ ကိုယ်ပိုင်တဲ့ဝတ္ထုပစ္စည်းကို လက်ခံယူချင်တဲ့လူကို လက်ခံချင်အောင်စွန့်တာ၊ ပေးတာ၊ လှူတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အခုလို ဒါနပြုတဲ့နေရာမှာ ငါ့ရဲ့ဝတ္ထုပစ္စည်းကို အလိုရှိနေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ် တယောက်ယောက်ကို သူ့ဆန္ဒ ပြည့်ဝသွားအောင် စွန့်လိုက်ရင်၊ ပေးလိုက်ရ၊ ရင်၊ လှူလိုက်ရ၊ ရင်၊ ငါ့အခုလိုပြုလုပ်ချင်တဲ့ ငါ့ဆန္ဒလည်း ပြည့်ဝသွားမယ်။ ငါ စိတ်ချမ်းသာမှု ရသလို ငါ့ရဲ့ပစ္စည်းကို လက်ခံရရှိတဲ့သူကလည်း သူ့ရဲ့ဆန္ဒပြည့်ဝသွားရလို့ သူလည်း ငါလိုဘဲ စိတ်ချမ်းသာသွားမှာဖြစ်တဲ့ အတွက် အခုလိုကြုံကြိုက်ရတဲ့အခွင့်အရေးဟာ ငါ့အတွက်ရော သူ့အတွက်ပါ အင်မတန်အကျိုးရှိစေတဲ့ အချိန်အခါဘဲ ဆိုတဲ့

ကိုယ် ရဲ့စေတနာနဲ့ ကိုယ် ဝတ္ထုပစ္စည်းနဲ့ ဒါနပြုရမယ်ဆိုတဲ့ အသိစိတ်နဲ့ ဒါနပြုမှ ကိုယ် ရဲ့ ဒါနက မြတ်မယ်လို့ စေတနာ သားတတ်ရမယ်။

ဒါနနှစ်မျိုးရှိပါတယ်။ ပထမတမျိုးက အာမိသ ဒါနဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယတမျိုးက ဓမ္မဒါနဖြစ်ပါတယ်။ အာမိသဒါန ဆိုတာ အရှိကို လှူတဲ့အလှူဖြစ်တယ်။ ဓမ္မဒါနဆိုတာ အသိကို လှူတဲ့အလှူဖြစ်ပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ မြတ်စွာဘုရားက အလှူပေးပုံ “၄” မျိုးရှိတယ်။

၁။ ပထမတမျိုးက အလှူပေးသူကမြတ်ပြီး အလှူခံက မမြတ်တဲ့ အလှူပေးပုံ။

၂။ ဒုတိယတမျိုးက အလှူပေးသူရော အလှူခံသူပါ မြတ်တဲ့ အလှူပေးပုံ။

၃။ တတိယတမျိုးက အလှူပေးသူက မမြတ်ဘူး၊ အလှူခံသူက မြတ်တဲ့ အလှူပေးပုံ။

၄။ စတုတ္ထတမျိုးက အလှူပေးသူရော အလှူခံသူပါ မမြတ်တဲ့ အလှူပေးပုံတွေဖြစ်ကြတယ်။

လှူရတာချင်းတူရင် အလှူပေးသူရော အလှူခံသူပါ မြတ် တဲ့ အလှူပေးပုံဟာ အကောင်းဆုံးဘဲလို့ ဟောတော်မူခဲ့ပါ တယ်။

အဲဒါကြောင့် ဒါနပြုတာဟာ ကိုယ်ကမလိုချင်တော့လို့ စွန့်ပစ်တဲ့သဘောမျိုး၊ ကိုယ်က တာဝန်မယူနိုင်တော့လို့ လွှဲပြောင်းတာမျိုး၊ ကိုယ် အတွက် အသုံးမဝင်တော့လို့ သို့မဟုတ် ကိုယ်နဲ့မပတ်သက်ချင်တော့လို့ စွန့်လိုက်တာ၊ ပေးလိုက်တာ၊ လှူလိုက်တာကိုတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါနပြုတာဟာ စွန့်လွှတ် လိုက်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စွန့်လွှတ်တာတိုင်းကတော့ ဒါနပြုတာတော့မဟုတ်ပါဘူး။

ယောမင်းကြီးဦးလှိုင်ရေးတဲ့ ဝိမုတ္တိရသကျမ်းထဲမှာ -

“ဒါနဟူသည် သိင်္ဂါလသုဋ္ဌေးသားများကဲ့သို့သော လူပြိန်း များအလို့ငှာသာ မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူသည်”ဟု ရေး သားခဲ့သည်။

ဒါနဟူသည် ဘဝအသစ်၊ စည်းစိမ်အသစ်တွေကို ဖြစ်စေ နိုင်တဲ့ အကြောင်းတရားဖြစ်တယ်။ အဲဒါကြောင့် သံသရာက လွတ်မြောက်အောင် အားထုတ်နေကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေအတွက် ဒါနရဲ့ အကျိုးဟာ အပိုဘဲလို့ပြောကြတယ်။ လွတ်မြောက် ရင်တော့ ဟုတ်တာပေါ့။ မလွတ်မြောက်ခဲ့သော် ဒါနအကျိုး ခံစားရမှာပေါ့။ ဒါနဟာ သမုဒယဘဲ၊ သမုဒယ မဖြစ်အောင် ကျင့်တဲ့ အကျင့်တခုအနေနဲ့ ပြုကျင့်ခဲ့ရင် ဤသံသရာက လွတ်မြောက်အောင် ကျင့်တဲ့ အကျင့်တမျိုးပါဘဲလို့ တင်ပြချင် ပါတယ်။

ဘာတဲဖြစ်ဖြစ် ဒါနဟာ -

- ၁။ စိတ်ကို နှုံးညံ့စေတဲ့တရား။
- ၂။ မေတ္တာကို ပွားစေတဲ့တရား။
- ၃။ ကြင်နာသနားပို့စေတဲ့တရား။
- ၄။ အထောက်အပံ့ပြုတဲ့တရား။

ဒါနမြောက်စေနိုင်တဲ့ အင်္ဂါ “၇” ခုရှိပါတယ်။

- ၁။ အလှူပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါတယ်။
- ၂။ ဒါနပြုချင်တဲ့ စေတနာရှိရမယ်။
- ၃။ ဒါနပြုချင်အောင် အားထုတ်တဲ့ ဝီရိယရှိရမယ်။
- ၄။ ဒါနပြုနိုင်တဲ့ စေတနာကိုပိုင်းခြားပြဌာန်းတဲ့ အသိစိတ်ရှိရမယ်။
- ၅။ ဒါနပြုရတဲ့အကျိုးကိုပိုင်းခြားသိမြင်တဲ့ အမြင်ရှိရမယ်။
- ၆။ လှူဘွယ်ဝတ္ထုပစ္စည်း ဖြစ်ပါတယ်။
- ၇။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါနပြုတဲ့ပစ္စည်း အမျိုးမျိုးရှိကြပါတယ်။

- ၁။ စေတနာသဒ္ဓါတရားနဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၂။ အကျိုးကိုမျှော်ပြီး ပြုတဲ့ဒါန။
- ၃။ တိုက်တွန်းလို့ ပြုတဲ့ဒါန။

- ၄။ မတိုက်တွန်းရဘဲ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၅။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၆။ စိတ်မချမ်းမသာ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၇။ ဥပက္ခာစိတ်နဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၈။ တရားသဖြင့် ရတဲ့ပစ္စည်းနဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၉။ မတရားရထားတဲ့ပစ္စည်းနဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၁၀။ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းကို ပြုတဲ့ဒါန။
- ၁၁။ အသိသဘောတရားကို ပြုတဲ့ဒါန။
- ၁၂။ အသက်စည်းစိမ်ကို ပြုတဲ့ဒါန။
- ၁၃။ လောကီစည်းစိမ်ကို လိုချင်လို့ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၁၄။ လောကီက လွတ်မြောက်ချင်လို့ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၁၅။ အပြစ်ကျူးလွန်ပြီး ပြုတဲ့ဒါန။
- ၁၆။ အပြစ်မကျူးလွန်ဘဲ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၁၇။ ကိုယ်တိုင်ပြုတဲ့ပစ္စည်းနဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၁၈။ တပါးသူပြုလုပ်ပေးတဲ့ပစ္စည်းနဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၁၉။ ပြုပြင်ပြီး ပြုတဲ့ဒါန။
- ၂၀။ မပြုပြင်ဘဲ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၂၁။ အကျိုးကိုမြင်လို့ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၂၂။ သူများကို အားကျလို့ ပြုတဲ့ဒါန။
- ၂၃။ ပြောင်းရွှေ့လို့ မရတဲ့ပစ္စည်းကို ပြုတဲ့ဒါန။
- ၂၄။ ရွှေ့ပြောင်းလို့ ရတဲ့ပစ္စည်းကို ပြုတဲ့ဒါန။
- ၂၅။ စားသုံးတဲ့ပစ္စည်းကို ပြုတဲ့ဒါန။
- ၂၆။ သုံးစွဲတာကို ပြုတဲ့ဒါန။

- ၂၇။ ဖွယ်ဖွယ်ရာရာ ပြုတဲဒါန။
- ၂၈။ လုံးချင်းပြုတဲ ဒါ။
- ၂၉။ အမြဲပြုတဲ ဒါန။
- ၃၀။ မလိုချင်လို့ ပြုတဲဒါန။
- ၃၁။ ညံ့တာကို ပြုတဲဒါန။
- ၃၂။ ကောင်းတာကို ပြုတဲဒါန။
- ၃၃။ အသက်ရှိစဉ် ပြုတဲဒါန။
- ၃၄။ သေမှ ပြုတဲဒါန။
- ၃၅။ တဦးပိုင်ပြုတဲဒါန။
- ၃၆။ အများပိုင်ပြုတဲ ဒါန။
- ၃၇။ အချိန်နဲ့ပြုတဲ ဒါန။
- ၃၈။ အချိန်မရွေးပြုတဲ ဒါန။
- ၃၉။ မျက်မှောက်ပစ္စည်းကိုပြုတဲ ဒါန။
- ၄၀။ မျက်ကွယ်ပစ္စည်းကိုပြုတဲ ဒါန။

ဒါနပြုတဲ ရည်ရွယ်ချက် အမျိုးမျိုးရှိကြပါတယ်။

တမျိုးက၊ ကိုယ်ပြုလိုက်တဲ့ ကံရဲ့အကျိုးကို ယုံကြည်လို့၊
ပြုတဲဒါန

တမျိုးက၊ အခွင့်အခါနဲ့ ကြုံလို့ ပြုတဲဒါန။

တမျိုးက၊ အခုလိုဒါနပြုမှ ဂုဏ်ရှိမှာမို့ ပြုတဲဒါန။

တမျိုးက၊ လှူတဲပစ္စည်းအပေါ်မှာ သမုဒယ မတူယ်တာ
အောင်လို့ ပြုတဲဒါန။

တမျိုးက၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ချီးမြှောက်ချင်လို့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ ကိုယ် ရဲဂုဏ်သတင်း ကြီးမြင့်ထင်ပေ၍ အောင်လို့၊
ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ လှူဘွယ်ဝတ္ထုကို စင်ကြယ်မှန်မြတ်သွားအောင်လို့
ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ အကဲ့ရဲ့ခံရမှာကို စိုးရိမ်လို့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ ကိုယ် ကိုပြုစုစောင့်ရှောက်ဘူးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမြင်
လို့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ ဒီပုဂ္ဂိုလ်ကိုလှူလိုက်ခြင်းဖြင့်နောက်ပြန်ရလိမ့်မယ်လို့
မျှော်လင့်ပြီး ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ လှူဒါနာ စောင်းတဲ့အမှုလို့၊ ယုံကြည်လို့ ပြုတဲ့
ဒါန။

တမျိုးက၊ အပါယ်သို့ လားရမှာကိုကြောက်လို့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ ကိုယ် ထက်ချို့တဲ့နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် ပြုရမယ်
ဝတ္ထရားကြောင့် ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ ကိုယ်ယူလိုက်တဲ့ ဝတ္ထုပစ္စည်းကို ဆက်လက်
ထိန်းသိမ်းထားရတဲ့တာဝန် မယူချင်တော့လို့
ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ ကိုယ် ရဲ့ဆုတောင်းပြည့်အောင်၊ ဆုတောင်းနိုင်တဲ့
အခွင့်အရေးကို မျှော်ပြီး ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ကြည်ညိုလို့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက၊ ဒါနပြုတဲ့ပစ္စည်းကိုအညီအမျှရစေချင်တဲ့
စေတနာနဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ ကိုယ်မဆောင်ထားချင်တော့တဲ့၊ ပစ္စည်းကို
ဆက်လက် မဆောင်ထားချင်တော့လို့ ပြုတဲ့
ဒါန။

တမျိုးက ၊ အဆင့်အတန်းခွဲခြားတဲ့အနေနဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အစဉ်အလာကိုထိန်းသိမ်းချင်လို့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ ဂုဏ်ပြိုင်ချင်လို့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အားရဝမ်းသာလို့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ချစ်တဲ့စိတ်နဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ စိတ်သက်သာမှု ရစေချင်တဲ့အတွက် ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကိုမုန်းတဲ့စိတ်နဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ လက္ခဏာစိတ်ရဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ရဲ့ဂုဏ်သတင်းပေါ်စေချင်လို့ ပြုတဲ့
ဒါန။

တမျိုးက ၊ ကိုယ် အကျိုး၊ သူ့အကျိုးလိုမျှော်ပြီး ပြုတဲ့
ဒါန။

တမျိုးက ၊ တပါးသူက တိုက်တွန်းလို့ ပြုရတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ ကိုယ် ရဲ့သဒ္ဓါစိတ်ကြောင့် ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အပြစ်ဖြစ်မှန်မြင်လို့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ မခံချင်စိတ်နဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အမှတ်အမဲ့ ပြုလိုက်တဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကကိုယ် အပေါ်ကြေနပ်စေချင်တဲ့
စိတ်နဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အပြစ်ကလွတ်မြောက်အောင် ပြုတဲ့ဒါန။

- တမျိုးက ၊ ဘေးရန်ကလွတ်အောင်လို့ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ သံသရာက လွတ်မြောက်ချင်လို့ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ တာဝန်အရ ပြုရတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ တပါးသူရဲ့အလှူကို အားကျလို့ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ ဘေးကို ကာကွယ်တဲ့အနေနဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ သက်သေအထောက်အထား ပြုချင်လို့ ပြုတဲ့
ဒါန။
- တမျိုးက ၊ အမြင်ကပ်လို့ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ လှူဘွယ်ရာပစ္စည်းကို စွဲလန်းနေခြင်းဟာလည်း
ဒုက္ခဖြစ်ရတဲ့ အကြောင်းတရားဘဲလို့ မြင်လို့
ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ စိတ်အနှောက်အယှက် မဖြစ်ချင်လို့ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ ဒါနပြုမှ ကိုယ် အလိုပြည့်မှာမို့ ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ အကျိုးကျေးဇူးတခုခုကိုမျှော်ပြီးပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကိုကြောက်လို့ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ အတုံ့ အလွဲခံရမှာကြောက်လို့ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ ဒါနပြုချင်တဲ့စေတနာနဲ့ ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ ဒါနပြုလိုက်တဲ့ဝတ္ထုပစ္စည်းကိုမလိုချင်တော့လို့
ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ ဝတ္တရားအရ ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ အကဲ့ရဲ့လွတ်စေချင်လို့ပြုတဲ့ဒါန။
- တမျိုးက ၊ ကိုယ် ရဲ့ဂုဏ်သတင်း ကျော်ကြားအောင်လို့
ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ ဒါနပြုတာဟာသူတော်ကောင်းပြုတဲ့အလုပ်လို့
မြင်လို့ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတွေကို စွဲလန်းတဲ့ အစွဲအလန်းသတ္တိ
လျော့ပါးအောင်ကျင့်တဲ့အနေနဲ့ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အစဉ်အလာမပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းတဲ့စိတ်နဲ့
ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အခွင့်အခါအလိုက် ကိုယ် ကိုအတုံ့ အလုံ့ ပေးလှူ
ထောက်ပံ့စေချင်တဲ့အမြင်နဲ့ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ ကိုယ်ကို ပေးလှူထောက်ပံ့ဘူးတဲ့ အကြောင်း
ကြောင့်ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ စိတ်မချမ်းသာလို့ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ အတုယူစေချင်လို့ပြုတဲ့ဒါန။

တမျိုးက ၊ ပြုမိပြုရာစိတ်နဲ့ပြုတဲ့ဒါန။

စတဲ့ ဒါနမျိုးတွေဖြစ်ကြပါတယ်။ဒါနဆိုတဲ့ဝေါဟာရရဲ့ပုဂ္ဂိုလ်
ထဲမှာ အခုလိုရည်ရွယ်ချက်တွေ မပါဘူးလို့ မဖော်ပြထား
ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဒါနပါရမီမြောက်အောင် ပြုရတဲ့ဒါနမျိုးထဲ
မှာတော့၊ အခုလိုရည်ရွယ်ချက်တွေ မပါကြရပါဘူး။

ပုဂ္ဂလိဒိဋ္ဌာန်ဒါန (၁၄)မျိုးရှိပါတယ်။အဲဒီ ဒါန“ ၁၄ ”မျိုးက-

(၁) ဘုရားကိုလှူတဲ့ဒါန။

(၂) ဘုရားငယ်ဖြစ်တဲ့ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါကိုလှူတဲ့ဒါန။

(၃) ရဟန္တာကိုလှူတဲ့ဒါန။

- (၄) ရဟန္တာဖြစ်အောင် အားထုတ်နေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလှူတဲ့
ဒါန။
- (၅) အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလှူဒါန။
- (၆) အနာဂါမ်ဖြစ်အောင် အားထုတ်နေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလှူတဲ့
ဒါန။
- (၇) သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလှူတဲ့ ဒါန။
- (၈) သကဒါဂါမ်ဖြစ်အောင် အားထုတ်နေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကို
လှူတဲ့ဒါန။
- (၉) သောတပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို လှူတဲ့ဒါန။
- (၁၀) သောတပန်ဖြစ်အောင် အားထုတ်နေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကို
လှူတဲ့ဒါန။
- (၁၁) သာသနာတော်မှအပ ကာမဋ္ဌတပ်မက်မှုမရှိတဲ့ဈာန်ရ၊
ရသေ့ ကို လှူတဲ့ဒါန။
- (၁၂) သီလရှိတဲ့ပုထုဇဉ်ကို လှူတဲ့ဒါန။
- (၁၃) သီလမရှိတဲ့ပုထုဇဉ်ကို လှူတဲ့ဒါနနဲ့ ၊
- (၁၄) တိရစ္ဆာန်ကို လှူတဲ့ဒါနတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

အဲဒီဒါနတွေထဲက-

- (၁) တိရစ္ဆာန်ကိုလှူရတာထက်၊ သီလမရှိတဲ့လူကိုပြုရတဲ့
ဒါနက ပိုပြီးမြတ်တယ်။
- (၂) သီလမရှိတဲ့ပုထုဇဉ်ကိုလှူရတာထက်၊ သီလရှိတဲ့ပုထုဇဉ်
ကိုပြုရတဲ့ဒါနက ပိုပြီးမြတ်တယ်။

- (၃) သီလရှိတဲ့ပုထုဇဉ်ကို လှူရတာထက်၊ သာသနာတော်မှ အပ၊ ကာမတပ်မက်မှုမရှိတဲ့၊ ရသေ့ကိုပြုရတဲ့ဒါနက ပိုပြီးမြတ်တယ်။
- (၄) သာသနာတော်မှအပ၊ ကာမတပ်မက်မှုမရှိတဲ့ ရသေ့ကို လှူရတာထက်၊ သောတပန်ဖြစ်အောင် အားထုတ်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပြုရတဲ့ဒါနက ပိုပြီးမြတ်တယ်။
- (၅) သောတပန်ဖြစ်အောင် အားထုတ်နေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကို လှူရတာထက်၊ သောတပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြုရတဲ့ဒါနက ပိုပြီးမြတ်တယ်။
- (၆) သောတပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို လှူရတာထက်၊ သကဒါဂါမ် ဖြစ်အောင်အားထုတ်နေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြုရတဲ့ဒါနက ပိုပြီးမြတ်တယ်။
- (၇) သကဒါဂါမ်ဖြစ်အောင် အားထုတ်နေသူကို လှူရတာ ထက်၊ သကဒါဂါမ်ကို ပြုတဲ့ဒါနက ပိုပြီးမြတ်တယ်။
- (၈) သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို လှူရတာထက်၊ အနာဂါမ် ဖြစ်အောင် အားထုတ်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပြုရတဲ့ဒါနက ပိုပြီးမြတ်တယ်။
- (၉) အနာဂါမ်ဖြစ်အောင် အားထုတ်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကို လှူ ရတာထက်၊ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြုရတဲ့ဒါနက ပိုပြီး မြတ်တယ်။
- (၁၀) အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလှူရတာထက်၊ ရဟန္တာဖြစ်အောင် အားထုတ်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြုရတဲ့ဒါနက ပိုပြီး မြတ် တယ်။

- (၁၁) ရဟန္တာဖြစ်အောင် အားထုတ်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလှူရတာထက်၊ ရဟန္တာကိုပြုတဲ့ဒါနက ပိုပြီးမြတ်တယ်။
- (၁၂) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကိုလှူရတာထက်၊ ဘုရားငယ်ကို ပြုရတဲ့ဒါနက ပိုပြီးမြတ်တယ်။
- (၁၃) ဘုရားငယ်ကိုလှူရတာထက်၊ ဘုရားကို ပြုရတဲ့ဒါနက အမြတ်ဆုံးဖြစ်တယ်လို့ မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားခဲ့ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ မြတ်စွာဘုရားက အခုလို ပုဂ္ဂလိက တဦးပိုင်၊ သီးသန့်လှူတဲ့အလှူထဲမှာ အမြတ်ဆုံးဖြစ်တဲ့ မြတ်စွာဘုရားကိုလှူတဲ့အလှူဟာ သံဃာကအလှူ (၇) မျိုးထဲမှာ အနိမ့်ဆုံးဖြစ်တဲ့ ရဟန်းသံဃာမှစပြီး ဤ၍ ဤမျှ ညွှန်ကြားပါလို့ ပြောပြီးလှူတဲ့အလှူဟာ ပုဂ္ဂလိက တဦးပိုင်လှူတဲ့အလှူ (၁၄) မျိုးထဲက အမြင့်ဆုံး အမြတ်ဆုံးဖြစ်တဲ့ သဗ္ဗညု မြတ်စွာဘုရားကို ပြုရတဲ့ဒါနထက် မြတ်တယ်လို့ ဟောကြားခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနောက် မြတ်စွာဘုရားက သံဃာကအလှူ (၇) မျိုးရှိတယ်။ အဲဒါတွေက....

- ၁။ ဘုရားအမှူးပြုတဲ့ရဟန်း၊ ရဟန်းမ၊ သံဃာကိုလှူတဲ့အလှူ၊
- ၂။ ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်ခဲ့သော် ရဟန်း၊ ရဟန်းမ၊ သံဃာကိုလှူတဲ့အလှူ။

- ၃။ ရဟန်းယောက်ျားသံဃာကို လှူတဲ့အလှူ။
- ၄။ ရဟန်းသံဃာကို လှူတဲ့အလှူ။
- ၅။ ကျွန်ုပ်အား၊ ရဟန်းများ၊ ရဟန်းမများက ဤ၍ ဤမျှ လှူဒါန်းပါဟု ပြော၍ လှူတဲ့အလှူ။
- ၆။ ရဟန်းယောက်ျား သံဃာမှ ဤ၍ ဤမျှ ညွှန်ကြားပါ လို့ ပြောပြီး လှူတဲ့အလှူ။
- ၇။ ရဟန်းသံဃာမှ ဤ၍ ဤမျှ ညွှန်ကြားပါလို့ ပြောပြီး လှူတဲ့အလှူတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

ဒီအလှူ (၇) မျိုးထဲမှာ....

၁။ ရဟန်းမှ သံဃာမှ ဤ၍ ဤမျှ ညွှန်ကြားပါလို့ ပြောပြီး လှူတဲ့အလှူထက်၊ ရဟန်း ယောက်ျားသံဃာမှ ဤ၍၊ ဤမျှ ညွှန်ကြားပါလို့ ပြောပြီး လှူတဲ့အလှူက ပိုပြီးမြတ်တယ်။

၂။ ရဟန်းယောက်ျားသံဃာမှ ဤ၍ ဤမျှ ညွှန်ကြား ပါလို့ ပြောပြီး လှူတဲ့အလှူထက်၊ ကျွန်ုပ်တို့ ရဟန်းယောက်ျား၊ ရဟန်းမများမှ ဤ၍ ဤမျှ ညွှန်ကြားပါလို့ ပြောပြီး လှူတဲ့ အလှူက ပိုမြတ်တယ်။

၃။ ကျွန်ုပ်တို့ ရဟန်းမများ၊ ရဟန်းယောက်ျားများက ဤ၍ ဤမျှ ညွှန်ကြားပါလို့ ပြောပြီး လှူတဲ့အလှူထက်၊ ရဟန်းမ သံဃာများ လှူတဲ့အလှူက ပိုမြတ်တယ်။

၄။ ရဟန်းမ သံဃာများကို လှူတဲ့ အလှူထက်၊ ရဟန်း
ယောကျ်ားသံဃာများကို လှူတဲ့အလှူက ပိုပြီးမြတ်တယ်။

၅။ ရဟန်းယောကျ်ား သံဃာများကို လှူတဲ့ အလှူထက်၊
ရဟန်းရော ရဟန်းမပါများကိုပါ လှူတဲ့ အလှူက ပိုမြတ်တယ်။

၆။ ရဟန်းယောကျ်ား၊ ရဟန်းမများကို လှူတဲ့အလှူထက်၊
ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ် အမှူးပြုတဲ့ ရဟန်း၊ ရဟန်းမများကို
လှူတဲ့အလှူက ပိုပြီးမြတ်တယ်လို့ ဟောကြားခဲ့ပါတယ်။

၁၀။ သီလအကြောင်း

သီလဆိုတာ ဘာလဲ....

ကိုယ် ရဲ့သိစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဆန္ဒအတိုင်း မပြု
လုပ်အပ်ဘူး။ ပြုလုပ်ရင် အပြစ်ဖြစ်နိုင်တယ်။ အဲဒါကြောင့်
အပြစ်ဖြစ်နိုင်လို့ မပြုလုပ်အပ်တဲ့ အလုပ်တွေကို မပြုလုပ်မိ
အောင် သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ကြိုးစားပြီး ရှောင်
နေကြတဲ့ အလုပ်တွေနဲ့ ပြုလုပ်အပ်တယ်။ ပြုလုပ်မှုလည်း အကျိုး
ရှိနိုင်တယ်။ အဲဒါကြောင့် အကျိုးရှိလို့ ပြုလုပ်အပ်တဲ့ အလုပ်
တွေကို အခွင့်အခါရတိုင်း၊ အချိန်ရှိသရွေ့ လုပ်နိုင်သလောက်
လုပ်နေမိအောင် သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ကြိုးစားပြီး
စောင့်ထိန်းနေကြတဲ့ အလုပ်တွေဟာ သီလတွေဖြစ်ပါတယ်။

သီလနှစ်မျိုးရှိပါတယ်။

သီလနှစ်မျိုးရှိပါတယ်။ ပထမတမျိုးက မပြုလုပ်အပ်ဘူး။ ပြုလုပ်ရင် အပြစ်ဖြစ်နိုင်တယ်။ အဲဒါကြောင့် အခုလို အပြစ် ဖြစ်နိုင်လို့ မပြုလုပ်အပ်တဲ့ အလုပ်တွေကို သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ ကြိုးစားပြီး ရှောင်နေတဲ့ သီလဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယတမျိုးက ပြုလုပ်အပ်တယ်။ ပြုလုပ်ရင် ပြုလုပ်နေ သလောက် အကျိုးဖြစ်နိုင်တယ်။ အဲဒါကြောင့် အခုလို အကျိုး ဖြစ်နိုင်တဲ့ အလုပ်တွေကို ပြုလုပ်အပ်လို့ အခွင့်အခါရတိုင်း၊ အချိန်ရှိသရွေ့ ပြုလုပ်နေမိအောင် သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင် ဉာဏ်နဲ့ ကြိုးစားပြီး လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေတဲ့ သီလဖြစ်ပါ တယ်။

မပြုလုပ်အပ်ဘူး။ ပြုလုပ်ရင် အပြစ်ဖြစ်နိုင်တယ်။ အဲဒါ ကြောင့် အခုလို အပြစ်ဖြစ်နိုင်လို့ မပြုအပ်တဲ့ အလုပ်တွေကို မပြုလုပ်မိအောင် သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ ကြိုးစား ပြီး ရှောင်နေတဲ့သီလကို စာရိတ္တသီလလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ပြုလုပ်အပ်တယ်။ ပြုလုပ်နေရင် အကျိုးဖြစ်နိုင်တယ်။ ပြုလုပ်နိုင် ရင် ပြုလုပ်နိုင်သလောက် အကျိုးရှိနိုင်တယ်။ အဲဒါကြောင့် အခု လို အကျိုးဖြစ်နိုင်တဲ့ အလုပ်တွေကို ပြုလုပ်အပ်လို့ အခွင့်အခါ ရတိုင်း၊ အချိန်ရှိသရွေ့ ပြုလုပ်နေမိအောင် သတိဦးဆောင်ဆင်ခြင် ဉာဏ်နဲ့ ကြိုးစားပြီး လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေတဲ့ သီလကို ဝါရိတ္တသီလလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။

စာရိတ္တသီလကိုဘဲ စောင့်ထိန်း၊ စောင့်ထိန်း။ ဝါရိတ္တသီလကို
ဘဲစောင့်ထိန်းစောင့်ထိန်း။ တယ်သီလကိုဘဲ စောင့်ထိန်း စောင့်
ထိန်း။ သီလတမျိုးမျိုးစောင့်ထိန်းတယ်လို့ ဝန်ခံလိုက်တာနဲ့
တပြိုင်တည်း သီလစောင့်ထိန်းသူတိုင်းမှာ တဖက်က သီလ
အင်္ဂါလေးပါးနဲ့ ပြည့်စုံရမဲ့အပြင် ကျန်တဖက်က ကိုယ်စောင့်
ထိန်းတဲ့ သီလနဲ့ ပတ်လက်ပြီး ကိုယ်-နှုတ်-နှလုံး-သုံးပါးစလုံး
သီလစောင့်ထိန်းတဲ့ အင်္ဂါနဲ့ ပြည့်စုံရမယ်။

သီလသုံးမျိုးရှိပါတယ်။ ပထမတမျိုးက ဟိန သီလဖြစ်ပါ
တယ်။ ဒုတိယတမျိုးက မဇ္ဈိမ သီလဖြစ်ပါတယ်။ တတိယ
တမျိုးက ပဏိဘသီလဖြစ်ပါတယ်။ ဟိနသီလဆိုတာ၊ ဘယ်သူမှ
သီလ မဆောက်တည်နိုင်ကြဘူးလို့ ထင်မှတ်တဲ့စိတ်နဲ့၊ ဂုဏ်
သတင်းကျော်ကြားချင်တဲ့ဆန္ဒနဲ့ ဆောက်တည်တဲ့ သီလဖြစ်ပါ
တယ်။ မဇ္ဈိမသီလဆိုတာ၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ အပြည့်အစုံနဲ့ ချမ်းချမ်း
သာသာ နေချင်တဲ့ဆန္ဒနဲ့ ဆောက်တည်တဲ့ သီလဖြစ်ပါတယ်။
ပဏိဘသီလဆိုတာ၊ ဟိနသီလလို ဂုဏ်သတင်းလည်း ကျော်ကြား
လိုတဲ့ စိတ်လည်းမရှိဘူး။ မဇ္ဈိမသီလလို ပစ္စည်းဥစ္စာအပြည့်အစုံနဲ့
ချမ်းချမ်းသာသာနေထိုင်လိုတဲ့စိတ်လည်း မရှိဘူး။ အခုလိုသီလ
ဟာ အင်မတန်မြင့်မြတ်တဲ့ သီလဖြစ်ပါတယ်။ အခုလိုသီလမျိုး
ဟာ စောင့်ထိန်းအပ်တယ်လို့ မြင်တဲ့အမြင်နဲ့ ဆောက်တည်တဲ့
သီလဖြစ်ပါတယ်။

သီလအင်္ဂါ “၄” ပါးရှိပါကယ်။

သီလအင်္ဂါ “၄” ပါးက....

- (က) ကိုယ်စောင့်ထိန်းမဲ့ သီလနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဒါကိုပြုလုပ်ရင် အပြစ်ဖြစ်နိုင်ဘယ်။ အဲဒါကြောင့်၊ အခုလို အမှုကို မပြုလုပ်အပ်ဘူး။ အခုလိုမပြုအပ်တဲ့ အတွက် ဒီအမှုကို မပြုလုပ်မိအောင် ရှောင်ရမယ်ဆိုတာနဲ့ ဒီလိုပြုလုပ်မှ အကျိုးဖြစ်နိုင်မယ်။ အဲဒါကြောင့် အခုလိုအမှုကို အခွင့်အခါမတိုင်း အချိန်ရှိသရွှ် အားထုတ်ပြီး ပြုလုပ်ရမယ်ဆိုတာကို သိတာ။
- (ခ) ကိုယ်သိတဲ့ အတိုင်း အပြစ်ရှိတာကို မလုပ်မိအောင် ကြိုးစားပြီး တကယ်ရှောင်ရတာနဲ့ အကျိုးရှိတာကို မလွတ်တမ်းလုပ်မိအောင် တကယ်လုပ်ရတာ။
- (ဂ) အခုလို ရှောင်ရာရှိတာတွေကို ရှောင်နေတဲ့ နေရာမှာ ကိုယ်ရဲ့ သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ ကိုယ်စောင့်ထိန်းတဲ့ သီလ မပေါက်ပျက်အောင် ဝိရိယစိုက်ပြီး စောင့်ထိန်းရတာနဲ့။
- (ဃ) တကယ်လို့ မလွန်ဆန်နိုင်တဲ့ အကြောင်းတွေကြောင့် ကိုယ်ရှောင်ထားတဲ့ သီလတွေဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ ကိုယ်စောင့်ထိန်းတဲ့ သီလတွေဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ အားလုံးဖြစ်စေ၊ တစိတ်တဒေသဖြစ်စေ၊ ပေါက်ပျက်သွားရင် ပေါက်

ပျက်သွားတဲ့သီလကို စောင့်ထိန်းလို့ ရနိုင်တဲ့အခြေ
အနေနဲ့ ပေးပေးခြင်း ပြန်ပြီး စောင့်ထိန်းရကြတာ
တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်ချင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ် တိုင်း သီလ
လုံခြုံရမယ်။ သီလလုံခြုံပြီးရင် သမာဓိခိုင်ခန့်အောင် ဆက်ပြီး
အားထုတ်ရမယ်။ သမာဓိခိုင်ခန့်ပြီးမှ ပညာစခန်းကို ရောက်
အောင် ဆက်ပြီး အားထုတ်ရမယ်။

အခုပြောခဲ့တဲ့ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာဆိုတဲ့ ဝဋ်ဆင်းရဲရဲ့
နယ်နိမိတ်ဖြစ်တဲ့ သံသရာကြီးထဲက လွတ်မြောက်အောင် အား
ထုတ်ကြတဲ့အကျင့်လုပ်ငန်း အဆင့်ကြီး (၃) ဆင့်ထဲက ပညာ
ဟာ အရေးကြီးဆုံးအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ ပညာဆင့်ကို
မရောက်ဘဲ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲနယ်နိမိတ်ဖြစ်တဲ့ သံသရာကြီးထဲက
မလွတ်မြောက်နိုင်ကြပါဘူး။ ပညာအဆင့်ကို ရောက်ဘို့ဆိုရင်
လည်း သမာဓိခိုင်ခန့်မှ ရောက်နိုင်မယ်။ သမာဓိ မခိုင်ခန့်ရင်
မရောက်နိုင်ပါဘူး။ သမာဓိခိုင်ခန့်တဲ့ အဆင့်ကို ရောက်ဖို့ ဆို
ပြန်ရင်လဲ သီလလုံခြုံမှ ရောက်နိုင်မယ်။ သီလမလုံခြုံရင်မရောက်
နိုင်ပါဘူး။

ကိုယ် ရဲ့စိတ်ဆန္ဒအတိုင်း အပြည့်အဝခံဘေးနေချင်ရင်ဖြစ်စေ၊
ကိုယ် စိတ်နှလုံး ငြိမ်းချမ်းနေချင်ရင်ဖြစ်စေ၊ ကိုယ် စိတ်နှလုံးမှာ
ဝေဒနာအားလုံး စင်ကြယ်နေချင်ရင် ဖြစ်စေ၊ ဒါနပါရမီဖြည့်
ကျင့်ခဲ့ရသလို အခုပြောခဲ့တဲ့ သီလပါရမီကိုလည်း ဆက်ပြီး
ဖြည့်ကျင့်ရမယ်။

သီလ (၆) မျိုးရှိပါတယ်။

သီလဟာ အကျဉ်းအားဖြင့် (၆) မျိုးရှိကြပါတယ်။

ပထမတမျိုးက ငါးပါးသီလဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယတမျိုးက ရှစ်ပါးသီလ ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယတမျိုးက ကိုးပါးသီလ ဖြစ်ပါတယ်။ စတုတ္ထတမျိုးက ဆယ်ပါးသီလဖြစ်ပါတယ်။ ပဉ္စမတမျိုးက အာဇီဝဌမကသီလဖြစ်ပါတယ်။ ဆဌမတမျိုးက စတုဝါရိသုဒ္ဓိ^၁တွေဖြစ်ကြပါတယ်။

ငါးပါးသီလဆိုတာ။ သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ သူတပါးရဲ့ ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ သူတပါးရဲ့ လင်-မယားနဲ့ အုပ်ထိန်းခြင်းမကင်းမဲ့တဲ့ သားပျိုသမီးပျိုတွေကို မေထုန်ကျင့်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ မဟုတ်မမှန်တဲ့ စကားကို ပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာနဲ့ သေရည်သေရက်သောက်စားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

ရှစ်ပါးသီလဆိုတာ။ သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ သူတပါးရဲ့ ပစ္စည်းဥစ္စာ ခိုးယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ မေထုန်ပြုခြင်းမှရှောင်ကြဉ်တာ၊ မဟုတ်မမှန်တဲ့စကားကို ပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ သေရည်သေရက် သောက်စားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ မှန်းလွှဲတဲ့အခါမှာ အစာစားခြင်းမှရှောင်ကြဉ်တာ၊ ကခြင်း၊ ဆိုခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်းတို့ကို ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်ခြင်း၊

သူတပါးကို စေခိုင်းခြင်း၊ နားထောင်ခြင်း၊ ပန်းပန်ခြင်း၊ နံ့သာ
လိမ်းခြင်း၊ နံ့သာစိုဖြင့် မွေးကြိုင်လှပအောင် ပြုပြင်ခြင်းတို့မှ
ရှောင်ကြဉ်ဟာနဲ့၊ မြင့်တဲ့နေရာ၊ မြတ်တဲ့နေရာမှနေခြင်း၊ အိပ်ခြင်း
တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ကြတာတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

အခုပြောတဲ့ ရှစ်ပါးသီလထဲမှာ သတ္တဝါအားလုံးကို မေတ္တာ
ပို့တဲ့ သီလတပါးကို ထင်မြင်လိုက်ရင် ကိုးပါးသီလ ဖြစ်လာပါ
တယ်။

ဆယ်ပါးသီလဆိုတာ။ သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်
တာ၊ သူတပါးရဲ့ ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊
မေထုံမှုကိုပြုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ မဟုတ်မမှန်တဲ့ စကားကို
ပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ သေရည်သေရက်သောက်စားခြင်းမှ
ရှောင်ကြဉ်တာ၊ မွန်းလွဲတဲ့အခါ အစာစားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်
တာ၊ ကခြင်း၊ ဆိုခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်းတို့ကို ကိုယ်တိုင်ပြုခြင်း၊
သူတပါးကို စေခိုင်းခြင်း၊ နားထောင်ခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊
ပန်းပန်ခြင်း၊ နံ့သာ လိမ်းခြင်း၊ နံ့သာစိုဖြင့် မွေးကြိုင်လှပအောင်
ပြုခြင်းတွေကို ရှောင်ကြဉ်တာ၊ မြင့်တဲ့နေရာ၊ မြတ်တဲ့နေရာတွေမှာ
နေခြင်း၊ အိပ်ခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်တာနဲ့ ရှေ့၊ ငွေကို လက်ခံယူ
ခြင်း၊ ကိုင်တွယ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

အာဇီဝဋ္ဌမကသီလဆိုတာ။ သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းမှ ရှောင်
ကြဉ်တာ၊ သူတပါးရဲ့ ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်
တာ၊ သူတပါးရဲ့ လင်၊ မယားနဲ့ အုပ်စုနီးခြင်း မကင်းတဲ့

သားပျို၊ သမီးပျိုတွေကို မေထုံမှီဝဲခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊
မဟုတ်မမှန်တဲ့စကားကို ပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ ဂု်းတိုက်
တဲစကားပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ ရုတ်ရင်း ကြမ်းတမ်းတဲ့
စကားကို ပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာ၊ အကျိုးမရှိ အချည်းနှီး
စကားကိုပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာနဲ့ မကောင်းတဲ့ အသက်
မွေးမှုဖြင့် အသက်မွေးခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တာတွေဖြစ်ကြပါတယ်။

စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဆိုတာ။ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၊ ဣန္ဒြိယ
သံဝရသီလ၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလနဲ့ ပစ္စယသန္နိသီလသီလ
တွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

အဲဒီသီလလေးပါးထဲက ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ ဆိုတာ
ရဟန်းတော်တွေ လိုက်နာရတဲ့ဝိနည်းတွေဖြစ်ပါတယ်။ ဣန္ဒြိယ
သံဝရသီလ ဆိုတာ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာနဲ့ ကိုယ်စိတ်
အင်္ဂါစတဲ့ ဒွါရ (၆)ပါး တည်ငြိမ်အောင် ကောင်းမွန်စွာ
ထိန်းသိမ်းတာဖြစ်ပါတယ်။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ ဆိုတာ
မကောင်းတဲ့အသက်မွေးမှုကို ရှောင်ကြဉ်ပြီး ကောင်းတဲ့အသက်
မွေးမှုကို ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ပစ္စယသန္နိသီလဆိုတာ
ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်ရာမှာ ကိလေသာ မဖြစ်ရအောင်
အကျိုးကို ဆင်ခြင်ပြီး သုံးဆောင်တာဖြစ်ပါတယ်။

အခုပြောခဲ့တာတွေဟာ သီလ(၆)မျိုးရဲ့ အကျဉ်းချုပ်မျှသာ
ဖြစ်ပါတယ်။

သိလစောင့်ထိန်းရင်ရတဲ့အကျိုးပျား။

လုပ်ရင် အပြစ်ဖြစ်နိုင်တယ်။ အဲဒါကြောင့် အပြစ်ရှိတဲ့အလုပ်တွေကို မလုပ်အပ်ဘူး။ အခုလို အပြစ်ဖြစ်နိုင်တဲ့ အလုပ်တွေကို မလုပ်အပ်တဲ့အတွက် မပြုလုပ်မိအောင် သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်တရားနဲ့ ကျိုးစားပြီး ရှောင်တဲ့ စာရိတ္တသီလကို စောင့်ထိန်းရတာဟာ ပြုလုပ်နေရင် ပြုလုပ်နိုင်သလောက် အကျိုးဖြစ်နိုင်တယ်။ အဲဒါကြောင့် ပြုလုပ်နေသလောက် လုပ်နိုင်သလောက် အကျိုးရှိနိုင်တဲ့ အလုပ်တွေကို လုပ်အပ်လို့ အခွင့်အခါချတိုင်း အချိန်ရှိသ၍ သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ ကျိုးစား စောင့်ထိန်းပြီး လုပ်နေသလောက်၊ လုပ်နိုင်သလောက် အကျိုးမရှိပေမဲ့....

(က) သူ့အသက်ကိုမသတ်မိအောင်၊ ကိုယ်ရဲ့စိတ်ကို သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ စောင့်ထိန်းထားတာဟာ သူ့အပေါ် ကြင်နာသနားပြီး မေတ္တာထားရာ ရောက်တဲ့အတွက် မေတ္တာပါရမီဖြစ်လို့ မေတ္တာရဲ့ အကျိုး (၁၁) ပါးကို ခံစားခွင့်ရပါတယ်။

(ခ) အခုလိုဘဲ သူတပါးအပေါ် မပြစ်မှားမိအောင် လိမ်ညာမပြောမိအောင်၊ ဂု်းချောစကားမပြောမိအောင်၊ ကိုယ်ကြမ်းနှုတ်ကြမ်းမပြောမိအောင်၊ တပါးသူအပေါ် မမောက်မာမိအောင်၊ သူတပါးရဲ့ပစ္စည်းဥစ္စာ စည်းစိမ် ဂုဏ်ရှိန်တွေကို မလို

မဖြစ်မိအောင်၊ ကိုယ် ရဲ့ဆန္ဒကို သတိဦးဆောင်တဲ့ ဉာဏ်နဲ့ စောင့်ထိန်းထားနိုင်တဲ့အတွက် အေးအေးချမ်းချမ်း နေရတယ်၊ လူခပ်သိမ်းရဲ့ လေးစားကြည်ညိုမှုကို ခံရတတ်ပါတယ်။

(ဂ) အမှန်ကို အမှန်လို့ မြင်အောင်၊ အမှားကို အမှားလို့ မြင်အောင်၊ အမှန်ကို အမှားလို့ မမြင်အောင်၊ အမှားကို အမှန်လို့ မမြင်အောင်၊ ကိုယ် စိတ်ဆန္ဒကို သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ ထိန်းထားနိုင်တဲ့အတွက် မိတ်ဆွေကောင်း၊ မိတ်ဆွေစစ်တွေ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခွင့်ရပြီး ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်း နေထိုင်ရတတ်ပါတယ်။

ဒါက အပြစ်ရှိနိုင်တဲ့အလုပ်တွေကို မပြုလုပ်မိအောင် ရှောင်ရင်း ရရှိတဲ့ အကျိုးကျေးဇူးတွေဖြစ်ပါတယ်။ ပြုလုပ်ရင် ပြုလုပ်နိုင်သလောက် အကျိုးရှိနိုင်တဲ့ အလုပ်တွေကို အခါမလပ် ပြုလုပ်နေမိအောင် စောင့်ထိန်းပြီး အားထုတ်ရင် ရမဲ့ အကျိုးတွေ ကတော့ အတိုင်းအတာမရှိ ကိုယ်လုပ်သလောက်ပါဘဲ။

ဘာဘဲပြောပြော သိလစောင့်ထိန်းထားတဲ့လူတိုင်းမှာတော့ အနည်းဆုံး—

- ၁။ အေးအေးချမ်းချမ်းနေထိုင်ရတယ်။
- ၂။ စိတ်နှလုံးငြိမ်းချမ်းတယ်။
- ၃။ အပြစ်မရှိဘူး။
- ၄။ ဘေးရန်မရှိဘူး။
- ၅။ စိတ်အနှောက်အယှက်မဖြစ်ဘူး။

- ၆။ တပါးသူ စိတ်ချမ်းသာစေတယ်။
 ၇။ အကုသိုလ် မဖြစ်ဘူး။
 ၈။ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး သက်သာမှုရတယ်။
 ၉။ ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတွေ မကဲ့ရဲ့ဘူး။
 ၁၀။ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိနဲ့ ပညာ အခြေခံ ပါရမီ
 တွေဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။
 ၁၁။ လူလေးစားခြင်းခံရတယ်။
 ၁၂။ ပစ္စည်းဥစ္စာ တိုးတက် ကြီးပွားနိုင်တယ်။
 ၁၃။ သီလဂုဏ်သတင်း ကျော်ကြားတယ်။
 ၁၄။ ပရိဿတ်အလယ်မှာ တင့်တယ်ခြင်း။
 ၁၅။ သေတဲ့အခါမှာ မတွေ့ဝေဘူး။
 ၁၆။ သေပြီးတဲ့နောက် လူ့ပြည်၊ နတ်ပြည်မှာ စံရဲတယ်။
 ၁၇။ ကိုယ်ရဲ့ သမာဓိ အခြေခံရတယ်။
 ၁၈။ ဉာဏ်အမြင်ပွင့်တယ်။
 ၁၉။ စိုးရိမ်စိတ် မဖြစ်ပေါ်ဘူး။
 ၂၀။ ပရိဿတ်အပေါ် ဩဇာညောင်းတယ်။

သီလအကျိုးပေါက်စေတတ်တဲ့ အပြုအမူ(၁၇)မျိုးရှိတယ်။

- ၁။ အမျက်ထွက်ခြင်း။
 ၂။ ရန်ညှိုးဖွဲ့ခြင်း။
 ၃။ သူ့ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း။
 ၄။ အင်တူထားခြင်း။

- ၅။ ငြိစူခြင်း။
- ၆။ ဝန်တိုခြင်း။
- ၇။ မိမိအပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းလှည့်ပတ်ခြင်း။
- ၈။ မိမိဂုဏ်ကိုဖော်ကာ ကြားဝါခြင်း။
- ၉။ ရိုသေကောင်းညွတ်ခြင်းမရှိ၊ ခက်ထန်ခြင်း။
- ၁၀။ ထောင်လွှားတတ်ခြင်း။
- ၁၁။ ငါ့ပြင်မရှိ ထောင်လွှားတက်ကြွခြင်း။
- ၁၂။ မာန်ယစ်ခြင်း။
- ၁၃။ မေ့လျော့ခြင်း။
- ၁၄။ မိမိဂုဏ်ကိုမြှင့်တင်ခြင်း။
- ၁၅။ သူတပါးကိုနှိမ့်ချခြင်း။
- ၁၆။ ကဲ့ရဲ့ခြင်း။
- ၁၇။ မျက်ကွယ်ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ ရှုံ့ချခြင်း။
ဤ(၁၇)ပါးတွေ ဖြစ်ကြတယ်။

(၁၃) သမာဓိအကြောင်း။

ဒါနဆိုတာ ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်း တစ်ခုခုကို တပါးသူအား အပြီးအပိုင်လွှဲပြောင်းလိုက်တာဖြစ်ပါတယ်။ အခုလိုအလုပ်မျိုး ဟာ ပြုလုပ်ချင်တဲ့စေတနာရှိရင် အလွယ်တကူ ပြုလုပ်လို့ရတဲ့ အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ သိလဆိုတာက ကိုယ်ရဲ့ လောဘစိတ်၊ ဒေါသစိတ်၊ မောဟစိတ်တွေကို နှိမ်ပြီး ကိုယ်ရဲ့စိတ်၊ ကိုယ်ရဲ့ နှုတ်၊ ကိုယ်ရဲ့ကိုယ်ကို မပြုလုပ်သင့်တာတွေကို မပြုလုပ်မိအောင်နှံ့

ပြုလုပ်အပ်တာတွေကို ပြုလုပ်မိအောင်၊ သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ ကျိုးစား စောင့်ထိန်းရတဲ့ အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် ဒါနုပါရမီကို ဖြည့်ကျင့်ရတာဟာ သီလပါရမီကို ဖြည့်ကျင့်ရတာလောက် မခက်ပါဘူး။ သီလပါရမီကို ဖြည့်ကျင့်ရတာဟာ ဒါနုပါရမီကိုဖြည့်ကျင့်ရတာထက် ပိုပြီးခက်ပါတယ်။

သီလပါရမီကို စောင့်ထိန်းရတာဟာ ကိုယ် ရဲ့စိတ်ကဖြစ်စေ၊ ကိုယ် ရဲ့နှုတ်ကဖြစ်စေ၊ ကိုယ် ရဲ့ ကိုယ်ကဖြစ်စေ၊ မပြုလုပ်အပ်ဘူး ဆိုတာတွေကို မလုပ်မိအောင်နဲ့ ပြုလုပ်အပ်တယ် ဆိုတာတွေကို ပြုလုပ်မိအောင် စောင့်ထိန်းတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သီလကို စောင့်ထိန်းတဲ့နေရာမှာ အများအားဖြင့် စောင့်ထိန်းနိုင်ကြတာက မပြောသင့်တာတွေကို မပြောမိအောင်၊ ပြောသင့်တာတွေကို ပြောမိအောင်နဲ့၊ မလုပ်သင့်တာတွေကို မလုပ်မိအောင်နဲ့၊ လုပ်သင့်တာတွေကို လုပ်သင့်တာတွေကို လုပ်မိအောင်သာ ဖြစ်ကြပါတယ်။

သီလစောင့်ထိန်းရတဲ့လူတယောက်အတွက် အများအားဖြင့် မပြောသင့်တာတွေကို မပြောမိအောင်၊ ပြောသင့်တာတွေကို ပြောမိအောင်နဲ့၊ မလုပ်သင့်တာတွေကို မလုပ်မိအောင်နဲ့၊ လုပ်သင့်တာတွေကို လုပ်မိအောင် စောင့်ထိန်းရတာတွေထက် မကြံစည်၊ မစိတ်ကူးသင့်တာတွေကိုမကြံစည်၊ မစိတ်ကူးမိအောင်နဲ့ ကြံစည်စိတ်ကူးသင့်တာတွေကို ကြံစည် စိတ်ကူးမိအောင် စောင့်ထိန်းရတာက ပိုပြီးခက်ပါတယ်။ ဆိုလိုတာက စိတ်ကို ထိန်းရတာဟာ နှုတ်ကိုထိန်းရတာ၊ ကိုယ်ကိုထိန်းရတာတွေထက် ပိုပြီးခက်တယ်လို့ ဆိုလိုပါတယ်။

နိဝရဏဆိုတာ။

စင်ကြယ်သန့်ရှင်းပြီး ကြည်လင်နေတဲ့သိစိတ်ကို အနှောက်အယှက်ပြုလုပ်တဲ့လက္ခဏာကိုနိဝရဏလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ နိဝရဏငါးမျိုးရှိပါတယ်။ ပထမတမျိုးက ကာမဆန္ဒ နိဝရဏ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယတမျိုးက ဗျာပါဒနိဝရဏ ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယတမျိုးက ထိနမိစ္ဆနိဝရဏ ဖြစ်ပါတယ်။ စတုတ္ထတမျိုးက ဥဒ္ဓစ္စနိဝရဏ ဖြစ်ပါတယ်။ ပဉ္စမတမျိုးက ဝိဝိကိစ္ဆာနိဝရဏ ဖြစ်ပါတယ်။

အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့ ဆိုတာတွေကို ကာမဂုဏ်ငါးပါးလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ဒီ ကာမဂုဏ်ငါးပါးကို စွဲလန်းနေတဲ့စိတ်ကို ကာမစ္ဆန္ဒလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ သူတပါးကို မကောင်းတာ ဖြစ်စေချင်တဲ့စိတ်ကို ဗျာပါဒလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ဘာမျှ မလုပ်ချင်အောင် သေးလံထိုင်၊ မိုင်းပြီး ပျင်းရိနေတဲ့စိတ်ကို ထိနမိစ္ဆလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ စိတ်တွေဟာ အာရုံတခုတည်းမှာ အခြေတည်ပြီး စူးစိုက်ခြင်းမနေဘဲ ဟိုရောက် ဒီရောက်နဲ့ ပျံ့လွင့်နေတာကို ဥဒ္ဓစ္စလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ငါအခုလို မလုပ်မိ၊ မပြောမိရင် အကောင်းသား၊ လုပ်မိ ပြောမိတာ မှားတယ်။ ငါ အခုလို လုပ်မိ ပြောမိရင် အကောင်းသား၊ မလုပ်ခဲ့မိ မပြောခဲ့မိတာ မှားတယ်။ စသဖြင့် ပြန်ပြောင်းတွေးခေါ်ပြီး ပူပန်တာတွေ အတိအကျ ပြတ်ပြတ်သားသား မဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲ သို့လောသို့လော တွေးတော ဝေဖန်နေတာကို

ဝိစိကိစ္ဆာလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ဒီကာမစ္ဆန္ဒ၊ ဗျာပါဒ၊ ထိနမိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကုက္ကုစ၊ နဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာဆိုတဲ့ စိတ်လက္ခဏာတွေကို နိဝရဏငါးပါးလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။

နေ့တိုင်း နာရီမိနစ်နဲ့ အမျှ ဒီ နိဝရဏစိတ်တွေဟာ လူတိုင်း မှာ ဒီတမျိုးမဟုတ်ရင်၊ တခြားတမျိုး ကိုယ်ရဲ့သိစိတ်နဲ့ အတူ ဖြစ်နေကြပါတယ်။ ဒီနိဝရဏငါးပါးဟာ လူသားတိုင်းကို အေးငြိမ်းချမ်းသာစွာ မနေထိုင်ရအောင် နှိပ်စက်နေတဲ့ တရားတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ အဲဒီစိတ်တွေကို မထိန်းကျောင်းဘဲ လွှတ်ထားမယ်ဆိုရင် အခုဘဝတလျှောက်လုံးအတွက်ရော၊ သေတဲ့အချိန်အထိ ကုန်ကုန်ပြောရရင် နောင်ဖြစ်လာမဲ့ ဘဝသစ် အတွက်ပါ ဒီအတိုင်း နှိပ်စက်သွားတော့မှာဘဲ။

နိဝရဏ စိတ်တွေကင်းပြီး စိတ်ကြည်လင်နေတဲ့သူဟာ မြတ်စွာဘုရားဟောတဲ့ သာမညဗလသုတ်မှာ အဇာတသတ်မင်းကို ကြွေးကင်းတဲ့အတွက် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်ရသလို အနာရောဂါကင်းရှင်းတဲ့အတွက် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ရသလို နောင်အိမ်ကလွတ်တဲ့အတွက် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်ရသလို၊ မိမိကိုယ်မိမိ စိုးပိုင်တဲ့သူတပါးတို့က မစိုးပိုင်တဲ့ သွားချင်ရာ သွားနိုင်တဲ့ လွတ်လပ်သူဖြစ်လာတဲ့အတွက် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ရသလို။ ဇရီးကြမ်းကို ချမ်းချမ်းသာသာနဲ့ လွန်မြောက်ပြီး ငြိမ်ချမ်းရာကို ရောက်တဲ့အတွက် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ရသလို။ ပီတိဖြစ်တယ်။ ငြိမ်းအေးတယ်။ ချမ်းသာကို ခံစား

ရတယ်။ စိတ်တည်ကြည်တယ်။ ဒါတွေဟာ နိဝရဏကင်းရင်
ဘယ်လို အကျိုးထူးတွေကို ခံစားရတယ်ဆိုတာ သဘော
ပေါက်အောင် ဟောတော်မူတဲ့ စကားတော်တွေဖြစ်တယ်။

နိဝရဏကင်းပြီး သမာဓိခိုင်ခန့်ရင် ရမဲ့အကျိုးကျေးဇူးတွေကို
သိယူတ္တနိကာယ် ခန္ဓဝဂ်သမာဓိသုတ်မှာ -

ရဟန်းတို့ တည်ကြည်မှု သမာဓိကိုပွားစေကုန်လော့၊ တည်
ကြည်တဲ့ရဟန်းဟာ ရုပ်ရဲ့ ဖြစ်ပုံပျက်ပုံ၊ ဝေဒနာရဲ့ ဖြစ်ပုံပျက်ပုံ၊
သညာရဲ့ ဖြစ်ပုံပျက်ပုံ၊ သင်္ခါရတို့ရဲ့ ဖြစ်ပုံပျက်ပုံ၊ ဝိညာဉ်ရဲ့ ဖြစ်ပုံ
ပျက်ပုံတွေကို အဖြစ်မှန်အတိုင်း သိတယ်။

ဒီလိုသိမြင်လာရင် ခန္ဓာငါးပါးမှာ အနှစ်သာရမတွေ့ဘဲ
ငြီးငွေ့ပျင်းမုန်းလာမယ်။ ဒီလို ငြီးငွေ့ပျင်းမုန်းလာရင် ခန္ဓာ
ငါးပါးမှာ မတွယ်တာ၊ မသာယာတော့ဘဲ တဏှာပြတ်ကင်း
သွားမယ်။ တဏှာပြတ်ကင်းသွားရင် ကိလေသာ ဝဋ်တွင်း
က လွတ်ကင်းထွက်မြောက်မယ်။ ကိလေသာဝဋ်တွင်းက လွတ်ကင်း
ထွက်မြောက်ရင် လွတ်ပေပြီ၊ ကျွတ်ပေပြီလို့ ဟုတ်တိုင်းအမှန်
သိတဲ့ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာမယ်။ အဲဒီလို အသိဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်တဲ့
သူမှာ ဘဝသစ် ဖြစ်ရမှုမရှိတော့ဘူး။ အစတုံးပြီ၊ ကုန်ဆုံးသွား
ပြီ။ မြတ်တဲ့အကျင့်ကို ဆက်ကျင့်ဘို့ မလိုတော့ပါဘူး။ ကျင့်သုံး
ကိစ္စ လုံးဝပြီးစီးသွားပြီ။ သစ္စာလေးပါးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ပြုဘွယ်
ကိစ္စဟူသမျှ မှန်ကန်စွာကိုလဲ ကိစ္စတု်အောင် လုံးလုံးကြီး ပြုပြီ။
ယခုဖြစ်နေဆဲဘဝဟာ နောက်ဆုံးဘဝဘဲ။ သေပြီးတဲ့နောက်
ပဋိသန္ဓေဘေး၊ အိုဘေး၊ နာဘေး၊ သေဘေးတွေနဲ့ တင်းကြမ်း

ပြည့်နေတဲ့ ဒီသံသရာကြီးထဲမှာ နောက်ထပ်မဖြစ်ရတော့ဘူးလို့ ထင်ထင်ရှားရှားကြီး သိမြင်ရမယ်။

အခုလို ဒီနိဝရဏစိတ်တွေ မပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်နေတဲ့ နည်းကတော့ သမာဓိဖြစ်အောင် လုပ်တဲ့နည်းဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ်ရဲ့ စိတ်ဟာ အာရုံတခုခုအပေါ်မှာ အခြေတည် စူးစိုက်ပြီး သမာဓိဖြစ်နေသ၍ ကာလပတ်လုံး ဒီ နိဝရဏတရားတွေ မပေါ်ပေါက်နိုင်ပါဘူး။

သမာဓိဆိုတာ။

စိတ်နဲ့ အတူ တပြိုင်တည်းဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ စေတသိတ်တွေကို ကိုယ်ရချင် ကိုယ်ဖြစ်စေချင်တဲ့ ဆန္ဒအာရုံတခုတည်းအပေါ်မှာ အခြေတည်ပြီး စူးစိုက်ထားနိုင်တဲ့အခါ ကိုယ်ရဲ့စိတ် စေတသိတ် တွေဟာ သူ့အခြေတည်ပြီး စူးစိုက်ထားတဲ့ အာရုံတခုတည်း အပေါ်မှာသာ စူးဝင်ပြီးတည်ငြိမ်လာပါလိမ့်မယ်။ အခုလို ကိုယ်ရဲ့ စေတသိတ်တွေဟာ ကိုယ်ရချင်၊ ကိုယ်ဖြစ်စေချင်တဲ့ ဆန္ဒအာရုံတခုတည်း အပေါ်မှာသာ အခြေတည်ပြီး စူးစိုက် တည်ငြိမ်နေတဲ့ ကိုယ်ရဲ့ စေတသိတ်တွေရဲ့ အခြေအနေကို သမာဓိတည်နေတယ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။

“ဘိက္ခုဝေ ချစ်သားတို့၊ သမာဓိ၊ သမာဓိတရားကို ဘာဝေထ၊ ပွားများကြကုန်လော့။ သမာဟိတော၊ သမာဓိရှိသောသူသည်

ယထာဘူတံ၊ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ဖြစ်တတ်သော သဘောရှိသော
တရားကို ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

သုတ်မဟာဝါ ပါဠိတော်မှ

သမာဓိတည်လာတဲ့အခါ စိတ်နဲ့ စေတသိတ်တွေဟာ တခြား
အာရုံတွေအပေါ် မကူးပြောင်း မပျံ့လွင့်တော့ပါဘူး။ သူ
အခြေတည်ပြီး စူးစိုက်ထားတဲ့ ဆန္ဒအာရုံတခုတည်းအပေါ်မှာ
သာ စူးစိုက်ပြီး တည်ငြိမ်နေတဲ့အတွက် သူ့စိတ်ရဲ့ စေတသိတ်
တွေဟာ သူ့အခြေတည်ပြီး စူးစိုက်ထားတဲ့ အာရုံနဲ့ ပတ်သက်တဲ့
အသိပညာ၊ အတတ်ပညာဆိုင်ရာ ဉာဏ်အမြင်တွေ ဝင်ကြယ်ပြီး
ကြည်လင်ထက်မြက်လာပါလိမ့်မယ်။

ကသိုဏ်းအာရုံ နိမိတ်သုံးမျိုး

သမာဓိတည်အောင် အားထုတ်ပြီး လေ့ကျင့်တဲ့လုပ်ငန်းမှာ
ကိုယ် သိစိတ်ရဲ့ အာရုံနိမိတ်အဖြစ် မှတ်သားထားတဲ့ အာရုံနိမိတ်
ကို ကသိုဏ်းအာရုံနိမိတ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ကသိုဏ်းအာရုံ
(၃) မျိုးရှိပါတယ်။ ပထမတစ်မျိုးက ကိုယ်ရဲ့ အာရုံခံ အင်္ဂါ
တခုခုအပေါ် လာပြီးထင်ဟပ်နေတဲ့ ရုပ်ဝတ္ထုတခုခုရဲ့ ပုံရိပ်ကို
သတိနဲ့ ဖမ်းယူမှတ်သားထားတဲ့ ကသိုဏ်းအာရုံနိမိတ် ဖြစ်ပါ
တယ်။ ဒုတိယတစ်မျိုးက ကိုယ်ရဲ့အပြင်သိစိတ်နဲ့ ဖမ်းယူမှတ်ယူ
ထားတဲ့ ကသိုဏ်းအာရုံနိမိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယ တစ်မျိုးက
ကိုယ်ရဲ့ အတွင်းသိစိတ်နဲ့ ဖမ်းယူမှတ်သားထားတဲ့ ကသိုဏ်း

အာရုံတခုနိမိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအာရုံနိမိတ်တွေအပေါ် အခြေခံပြီး သမာဓိ တည်ဆောက်တဲ့လုပ်ငန်းမှာ တဆင့် သုံးဆင့်ရှိပါတယ်။

သမာဓိတည်ဆောက်တဲ့လုပ်ငန်းအဆင့် သုံးဆင့် ရှိပါတယ်။

သမာဓိတည်ဆောက်တဲ့ လုပ်ငန်းထဲမှာ အဆင့် သုံးဆင့် ရှိပါတယ်။ ပထမအဆင့်က ကိုယ် ဖမ်းယူ မှတ်သားထားချင်တဲ့ အာရုံနိမိတ်ကို သက်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ရဲ့ အာရုံခံ အင်္ဂါအပေါ် လာပြီး ထင်ဟပ်အောင် ပြုလုပ်ပြီး အခုလိုလုပ်လို့ ကိုယ်ရဲ့ အာရုံခံ အင်္ဂါတခုခုအပေါ် လာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့ ရုပ်ဝတ္ထုရဲ့ ပုံရိပ်ကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူ မှတ်သားထားတဲ့ ဘဝကို တစုံတရာ ပြောင်းလဲမှုမရှိအောင် သတိဝိရိယနဲ့ ထိန်းချုပ်ထားတဲ့အဆင့်ဟာ ကိုယ်ရဲ့ သမာဓိတည်ဆောက်တဲ့လုပ်ငန်းရဲ့ ပထမဆုံးအဆင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအဆင့်ကို “ပရိကမ္မ သမာဓိ” အဆင့်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ အခုလိုအဆင့်နဲ့ အားထုတ်လို့ အတော် ကလေး သမာဓိအခြေခိုင်လာတဲ့အခါ သူ့အလိုလို ကိုယ်ရဲ့ အာရုံခံ အင်္ဂါပေါ်မှာ လာပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့ ရုပ်ဝတ္ထုရဲ့ ပုံရိပ် အာရုံနိမိတ်ဟာ ကိုယ်ရဲ့ အပြင်သိစိတ်မှာလာပြီး ထင်ဟပ်လာ ပါတယ်။ အခုလို ကိုယ်ရဲ့ အပြင်သိစိတ်မှာ လာပြီးထင်ဟပ် နေတဲ့ အာရုံနိမိတ်ကို စောစောက ပဗ္ဗရိကအဆင့်တုန်းကလိုဘဲ သတိဝိရိယနဲ့ အားထုတ်ပြီး ထိန်းချုပ်ထားတဲ့အဆင့်ဟာ ကိုယ်ရဲ့ သမာဓိတည်ဆောက်တဲ့ လုပ်ငန်းရဲ့ ဒုတိယအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီအဆင့်ကို “ဥပစာရသမာဓိ”အဆင့်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ဥပစာရ သမာဓိအဆင့်နဲ့ အားထုတ်နေရင်း အမှတ်မထင် ကိုယ် ရဲ့ အာရုံနိမိတ်ဟာ အတွင်းသိစိတ်ထဲ ကူးပြောင်းသွားပြီး အတွင်းသိစိတ်မှာ သွားပြီးထင်ဟပ်ပါတယ်။ အခုလို ကိုယ်ရဲ့ အာရုံနိမိတ်ဟာ ကိုယ်ရဲ့ အပြင်သိစိတ်က အတွင်း သိစိတ်ကို ကူးပြောင်းထင်ဟပ်သွားတဲ့အဆင့်ဟာ ကိုယ်တည်ဆောက်နေတဲ့ သမာဓိလုပ်ငန်းရဲ့တတိယဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအဆင့်ဟာ “အပ္ပနာ သမာဓိ”အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။

အခုလို အပ္ပနာ သမာဓိအဆင့်ကိုရောက်လာတဲ့အခါ ကိုယ်ရဲ့ သမာဓိအားဟာ ကိုယ် ဖမ်းယူမှတ်သားထားတဲ့ အာရုံနိမိတ် အပေါ်မှာ အခြေတည်မိသွားပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချိန်မှာ ကိုယ်ရဲ့ အားထုတ်မှုဟာ ကိုယ် အာရုံပြုထားတဲ့ အာရုံနိမိတ် အပေါ် စင်ကြယ်သထက် စင်ကြယ်ဆောင် ပြုလုပ်နေပါတော့ တယ်။ ဒီလိုလုပ်နေတဲ့အတွက် ကိုယ်ရဲ့ အားထုတ်မှု ထက်ထက် မျက်မြက် ထိရောက်မှုနဲ့ ကိုယ်ရဲ့ အာရုံအပေါ် စင်ကြယ်လာတဲ့ ဝိတ်ရဲ့ နောက်ဆုံးအဆင့်ဖြစ်တဲ့ အာရုံအပေါ် ကိုယ် ဝိတ်ရဲ့ ကြည်လင်မှု ရရှိလာပါတော့တယ်။ အခုလို အာရုံအပေါ် ကိုယ် ဝိတ်ရဲ့ ကြည်လင်မှုရရှိတာဟာ သမာဓိလုပ်ငန်းရဲ့ အဓိက အခြေခံဖြစ်ပါတယ်။

သမာဓိတည်အောင် လုပ်ရတဲ့ရည်ရွယ်ချက်။

ကိုယ်တည်ချင်တဲ့အချိန်မှာ သမာဓိကို အလွယ်တကူ တည် လို့ရအောင် ကိုယ်တည်ချင်သလောက် တည်နေနိုင်အောင်နဲ့

ကိုယ်ထချင်တဲ့အချိန်မှာ သမာဓိတည်နေရာက ရုတ်တရက်ထလို၊ ရအောင် လေ့ကျင့်ရတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နှစ်မျိုးရှိပါတယ်။ ပထမတမျိုးက လောကီ အကျိုးကျေးဇူးတွေကို ခံစားချင်တဲ့အတွက် ကြိုးစားအားထုတ်ပြီး လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်တဲ့ သမထ သမာဓိ ရအောင်လုပ်တဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယတမျိုးက လောကုတ္တရာအကျိုးကျေးဇူးတွေကို ခံစားချင်တဲ့အတွက် ကြိုးစားအားထုတ်ပြီး လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်တဲ့ ဝိပဿနာသမာဓိ ရအောင်လုပ်တဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါတယ်။

သမာဓိတည်ချင်တယ်ဆိုရင်။

လောကီ အကျိုးကျေးဇူးကိုသာ ခံစားချင်လို့ သမထ သမာဓိ လုပ်ငန်းကိုဘဲ အားထုတ်ချင်၊ အားထုတ်ချင်၊ လောကုတ္တရာ အကျိုးကျေးဇူးကိုသာ ခံစားချင်လို့ ဝိပဿနာသမာဓိ လုပ်ငန်းကိုဘဲ အားထုတ်ချင်၊ အားထုတ်ချင်၊ ကိုယ်စိတ်ရဲ့ စေတသိက်တွေဟာ ကိုယ်ရဲ့ဆန္ဒ အာရုံတခုတည်းအပေါ်မှာသာ အခြေတည်နေတဲ့ သမာဓိလုပ်ငန်းကို ကြိုးစားအားထုတ်ပြီး လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းမှာ -

- (က) ကိုယ်လုပ်ငန်းအပေါ် ယုံကြည်တဲ့စိတ် အပြည့်အဝ ရှိရမယ်။
- (ခ) ကိုယ်ရချင်၊ ဖြစ်ချင်တဲ့ ဆန္ဒစိတ်ရှိရမယ်။
- (ဂ) အဓိဌာန်ရှိရမယ်။

- (သ) ကိုယ်ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်ဟာ တည်ငြိမ်ရမယ်။
- (င) ကိုယ်ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်ဟာ ပြတ်သားရမယ်။
- (စ) ကိုယ်ရဲ့ ဆန္ဒစိတ်ဟာ စင်ကြယ်ရမယ်။
- (ဆ) ထက်သန်တဲ့ အားထုတ်မှုရှိရမယ်။
- (ဇ) မပြတ်တဲ့သတိရှိနေရမယ်။
- (ဈ) ထက်မြက်တဲ့ ဥာဏ်အမြော်အမြင်ရှိရမယ်။

၁၂။ ဈာန်လုပ်ငန်းအကြောင်း။

ပရိကမ္မသမာဓိ အဆင့်သို့ရောက်တဲ့အခါ၊ သူ့ရဲ့အာရုံဟာ ကသိုဏ်းဖြစ်တယ်။ ဒီအချိန်မှာ ဝီထိစိတ်တခုနဲ့တခု အကြားမှာ၊ ဘဝင်စိတ်တွေ ခြားခြားနေတတ်ပါသေးတယ်။ အဲဒီအဆင့်မှာ၊ သမာဓိ မခိုင်လှသေးဘူး။ စိတ်လွင့်ပါးနိုင်တယ်။

သမထကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ၊ အခုလို သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်မှီ၊ အခြေခံ အားထုတ်လေ့ကျင့်ထား ရမယ်။ သမာဓိလုပ်ငန်း အဆင့်သုံးဆင့်ကို၊ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်ပွားများ အားထုတ်နိုင်ရမယ်။ အဲဒီ သမာဓိလုပ်ငန်းအဆင့်တွေထဲက၊ ပထမ အဆင့်က၊ ပရိကမ္မသမာဓိအဆင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယ အဆင့်က၊ ဥပစာရသမာဓိအဆင့် ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယ အဆင့်က၊ အပ္ပနာ သမာဓိအဆင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အပ္ပနာသမာဓိအဆင့်အထိ ပေါက် ရောက်အောင်အားထုတ်နိုင်မှသာ၊ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းလုပ်ငန်းရဲ့ ဈာန်အဆင့်တွေကို၊ တဆင့်ပြီးတဆင့် တက်လှမ်းအားထုတ်နိုင်ပါ လိမ့်မယ်။

ဥပစာရ သမာဓိအဆင့်သို့ရောက်တဲ့အခါ၊ အာရုံ လွင့်ပါးမှု မရှိတော့ပါဘူး။ ဝီထိလည်း၊ ကသိုဏ်းအာရုံ တခုတည်းအပေါ်မှာ သာ၊ တည်နေပါတယ်။ အခုလိုဖြစ်ပေမဲ့၊ ဝီထိစိတ်တခုနဲ့တခုတို့ အကြားမှာ၊ ဘဝင်စိတ်တွေ ခြားနေတုန်းပါဘဲ။

ဥပစာရသမာဓိကို ဆက်ပြီး၊ ပွားများနေတဲ့အခါ၊ အပ္ပနာ သမာဓိအဆင့်သို့ ရုတ်တရက်ရောက်သွားနိုင်ပါတယ်။ အဲဒီ စိတ္တ ခဏလောက်သာဖြစ်တဲ့၊ အပ္ပနာသမာဓိအဆင့်ဟာ၊ အလွန်လျင် မြန်ပေမဲ့၊ ထင်ရှား သိသာလွယ်ပြီး၊ အကြည်ခါတ်ဖြင့် ပြည့်နေတဲ့ အတွက်၊ ကိုယ်ရဲ့ ဈာန်သမာဓိအခြေကို ရောက်ပြီဖြစ်ကြောင်း၊ သိနိုင်တယ်။ အခုလို အတွေ့အကြုံရတဲ့ သမထအားထုတ်မဲ့ ပုဂ္ဂိုလ် ဟာ၊ ရူပဈာန်ရဲ့ ပထမဈာန်ကိုပင်စားနိုင်ဘို့ အသင့်ဖြစ်နေပါပြီ။

ဈာန်ဝင်စားတဲ့ နေရာမှာ၊ ဘဝင်စိတ်တကြိမ် ပြတ်လိုက် တာနဲ့၊ ဘဝင်စိတ် ပြန်မပေါ်လာတော့ပါဘူး။ ဈာန်စိတ်ဟာ သူ့အာရုံပြုထားတဲ့ ပဋိဘာဝ ကသိုဏ်းနိမိတ်အပေါ်မှာသာ၊ တဆက်တည်း ဆက်ပြီး၊ ဖြစ်နေပါတယ်။ ဈာန်က မထမချင်း ပါဘဲ။ အခုလို ဈာန်စိတ်တွေဟာ၊ မပြတ်မလပ်၊ တဆက်တည်း ဖြစ်နေတာကို၊ ဈာန်ဝင်စားနေတယ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ဈာန်က ထတဲ့အခါ၊ ဇောအစဉ်ပြတ်ပြီး စောစောကလို့၊ ဝီထိနဲ့ ဘဝင်တွေ ခိုးကြားနေတဲ့၊ သာမန်လူလိုဘဲ ဖြစ်ဖြစ်နေပါတယ်။

ဈာန်လုပ်ငန်းဆိုတာ၊ အာရုံတခုအပေါ်မှာ ကိုယ် ရဲ့စိတ်ကို အခြေတည်ပြီး၊ စူးစိုက်ခံစားနေတဲ့ စိတ်လုပ်ငန်းဖြစ်ပါတယ်။ အခုလို အာရုံတခုအပေါ်မှာ ကိုယ် ရဲ့စိတ်ကို အခြေတည်ပြီး၊ စူးစိုက်ခံစားနေတဲ့ ဈာန်လုပ်ငန်း နှစ်မျိုးရှိပါတယ်။ ပထမ

ဘမျိုးက ရူပဈာန်လို့ ခေါ်တဲ့ ရုပ်ကသိုဏ်းအာရုံကို စိတ်ရဲ့အာရုံ အဖြစ် အခြေခံထားပြီး၊ အားထုတ်တဲ့ လုပ်ငန်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယတမျိုးက အရူပဈာန်လို့ ခေါ်တဲ့ ရုပ်မဟုတ်တဲ့ကသိုဏ်းကို အာရုံအဖြစ်အခြေခံပြီး၊ အားထုတ်တဲ့လုပ်ငန်းဖြစ်ပါတယ်။

ရူပဈာန်လုပ်ငန်း။

ရူပဈာန်လုပ်ငန်းထဲမှာ၊ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးနဲ့အားထုတ်ရတဲ့ လုပ်ငန်းအဆင့် ငါးဆင့်ရှိပါတယ်။ အဲဒီ ဈာန်လုပ်ငန်း အဆင့် ငါးဆင့်ဟာ၊ တခြား မဟုတ်ပါဘူး။ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခနဲ့ ဧကတ္တထာလို့ ခေါ်တဲ့၊ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးနဲ့ အားထုတ်ရတဲ့ လုပ်ငန်းအဆင့်တွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

ရုပ်အာရုံတွေ၊ တခုကတခုအပေါ်မှာ၊ မရပ်မနား ကူးပြောင်း ခံစားနေတဲ့၊ ကိုယ်ရဲ့စိတ်ကို၊ ရုပ်အာရုံတခုတည်းအပေါ်မှာ၊ အခြေတည်နေတဲ့လုပ်ငန်းကို ဈာန်အခေါ်က၊ ဝိတက်ဖြစ်နေ တယ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ဝိတက်ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ အချိန်မှာ၊ သိနမိဒ္ဓနိဝရဏလို့ ခေါ်တဲ့ ထိုင်းမှိုင်းခြင်း မရှိတော့ပါဘူး။ အခုလို ဝိတက်ဖြစ်နေတဲ့ စိတ်ရဲ့အခြေအနေကို၊ ပထမဈာန် ဝင်စားနေတယ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ပထမဈာန်ဝင်စားနေတဲ့ စိတ်အလုပ်ရဲ့အခြေအနေဟာ၊ ရူပဈာန်ရဲ့ ပထမအဆင့်ဖြစ် ပါတယ်။

ရုပ်အာရုံတခုကို အခုလို ကိုယ်ရဲ့စိတ်အစဉ်နဲ့ အဆက်မပြတ် စူးစိုက်နေတဲ့လုပ်ငန်းကို ဈာန်အခေါ်က ဝိစာရဖြစ်နေတယ်လို့

ခေါ်ကြပါတယ်။ ဝိစာရဖြစ်နေတဲ့အချိန်မှာ ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ
လို့ ခေါ်တဲ့ ယုံမှားခြင်းမရှိတော့ပါဘူး။ အခုလို့ ဝိစာရဖြစ်နေတဲ့
စိတ်ရဲ့ ဘဝအခြေအနေကို ဒုတိယဈာန် ဝင်စားနေတယ်လို့
ခေါ်ကြပါတယ်။ ပထမဈာန် ဝင်စားနေတဲ့စိတ်လုပ်ငန်းရဲ့
အခြေအနေဟာ ရူပဈာန်ရဲ့ဈာန်လုပ်ငန်း ဒုတိယအဆင့်ဖြစ်
ပါတယ်။

ဝိတက်ဘဝက၊ အခြေတည်ထားတဲ့ အာရုံကို၊ ဝိစာရဘဝက၊
ကိုယ် ရဲ့စိတ်အစဉ်နဲ့ စိုက်နေတဲ့ဘဝကို၊ ကြေနပ်နေတဲ့လုပ်ငန်းကို
ပီတိဖြစ်နေတယ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ပီတိ ဖြစ်နေတဲ့အချိန်မှာ
ဗျာပါဒနိဝရဏလို့ ခေါ်တဲ့ အမျက်ဒေါသ မရှိတော့ပါဘူး။
အခုလို့ ပီတိဖြစ်နေတဲ့စိတ်ရဲ့ ဘဝအခြေအနေကို တတိယဈာန်
ဝင်စားနေတယ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ တတိယဈာန်ဝင်စား
နေတဲ့စိတ်လုပ်ငန်းရဲ့ အခြေအနေဟာ၊ ရူပဈာန်ရဲ့ ဈာန်လုပ်ငန်း
တတိယဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။

ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိစတဲ့ လုပ်ငန်းတွေကို လုပ်နိုင်ပြီးနောက်၊
ပီတိဆိုတဲ့ကြေနပ်နေတဲ့ စိတ်အစဉ်ပေါ်မှာ ချမ်းသာနေတဲ့
စိတ်လုပ်ငန်းကို၊ သုခဖြစ်နေတယ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ သုခ
ဖြစ်နေတဲ့အချိန်မှာ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏလို့ ခေါ်တဲ့ ပြန့်လွှင့်
ခြင်း၊ ပူပန်ခြင်း မရှိတော့ပါဘူး။ အခုလို့ သုခဖြစ်နေတဲ့စိတ်ရဲ့
ဘဝအခြေအနေကို စတုတ္ထဈာန် ဝင်စားနေတယ်လို့ ခေါ်ကြ
ပါတယ်။ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားနေတဲ့စိတ်လုပ်ငန်းရဲ့ အခြေ
အနေဟာ၊ ရူပဈာန်ရဲ့ဈာန်လုပ်ငန်း စတုတ္ထအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။

စတုတ္ထဈာန် ဝင်စားနေတဲ့အခိုက်မှာ၊ ချမ်းသာနေတဲ့ ကိုယ်၊
စိတ်ရဲ့ အခြေအနေကိုပယ်လိုက်ပြီး၊ ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခဆိုတဲ့
စိတ်လုပ်ငန်းအဆင့် (၄)ဆင့်နဲ့ အခြေအနေတည်လာတဲ့ ရုပ်
အာရုံကို စွန့်လွှတ်လိုက်တဲ့လုပ်ငန်းကို ကေက္ကထာဖြစ်နေတယ်လို့
ခေါ်ကြပါတယ်။ ကေက္ကထာဖြစ်နေတဲ့အချိန်မှာ၊ ကာမဆန္ဒ
ဝရဏလို့ခေါ်တဲ့ ကာမဆန္ဒ ခံစားချင်တဲ့ စိတ်တွေမရှိတော့
ပါဘူး။ အခုလို ရုပ်အာရုံကိုစွန့်လွှတ်လိုက်တဲ့ စိတ်လုပ်ငန်းရဲ့
အခြေအနေကို ပဉ္စမဈာန် ဝင်စားနေတယ်လို့ခေါ်ကြပါတယ်။
ပဉ္စမဈာန် ဝင်စားနေတဲ့ စိတ်လုပ်ငန်းရဲ့ အခြေအနေဟာ၊
ရူပဈာန်ရဲ့ ဈာန်လုပ်ငန်းအဆင့် (၅)ဆင့်ထဲ ကအမြင့်ဆုံး
အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။

အရူပဈာန်လုပ်ငန်း။

အရူပဈာန်ဆိုတာ ရူပဈာန်လုပ်ငန်းတုံးကလို့ ရုပ်အာရုံကို
အာရုံမပြုတော့ပါဘူး။ ရူပဈာန်လုပ်ငန်းတုံးက အာရုံပြုခဲ့တဲ့
ရုပ်အာရုံကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီး ရုပ်အာရုံနေရာမှာ ရုပ်မဟုတ်တဲ့
အာရုံကို အခြေတည်ပြီး စူးစိုက်ခံစားတဲ့လုပ်ငန်း ဖြစ်ပါတယ်။

အရူပဈာန်လုပ်ငန်းထဲမှာ ဈာန်အင်္ဂါ “၄” ပါးနဲ့၊ ဈာန်
လုပ်ငန်းအဆင့် (၄)ဆင့်ရှိပါတယ်။ အဲဒီအရူပဈာန် လုပ်ငန်း
အဆင့်တွေထဲက ပထမဈာန်အဆင့်က အာကာသာနဉ္စာယတန
ဈာန်အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယဈာန်အဆင့်က ဝိညာဏဉ္စာ
ယတန ဈာန်အဆင့် ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယ ဈာန်အဆင့်က

အာကိဉ္ဇာညာယတန ဈာန်အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ စတုတ္ထဈာန် အဆင့်က နေဝသညာနာသညာ ဈာန်အဆင့်တွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

ရုပ်အာရုံကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီး ရုပ်အာရုံအစား သူ့နေရာ မှာ ရုပ်မဟုတ်တဲ့အစအဆုံးမရှိတဲ့ ကောင်းကင်ပြင်ကြီးကို အာရုံ ပြုနေတဲ့စိတ်ရဲ့ လုပ်ငန်းကို ဈာန်အခေါ် အာကာသာနဉ္ဇာယတနဈာန်ဝင်စားနေတယ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ အခုလို ရုပ်မဟုတ်တဲ့အစအဆုံးမရှိတဲ့ ကောင်းကင်ပြင်ကြီးကို အာရုံယူနေတဲ့စိတ်ရဲ့ လုပ်ငန်းအခြေအနေဟာ အရူပဈာန်လုပ်ငန်းရဲ့ပထမအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ အာကာသာနဉ္ဇာယတန ဈာန်စိတ်ဟာ အရူပဈာန်ရဲ့ပထမအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီကတဆင့်တက်ပြီး အားထုတ်မယ်ဆိုရင် ကိုယ်အာရုံပြုထားတဲ့ ရုပ်မဟုတ်တဲ့ ကောင်းကင်ပြင်ကြီးကို ထပ်စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီး ရုပ်မဟုတ်တဲ့ ကောင်းကင်ပြင်ကြီးနေရာမှာ ဝိညာဏ်ကို ကူးပြောင်းအာရုံပြုလိုက်ပါတယ်။ အခုလိုဝိညာဏ်ကိုအာရုံအဖြစ်ယူပြီး အာရုံပြုနေတဲ့စိတ်လုပ်ငန်းကို ဝိညာဏဉ္ဇာယတနဈာန်ဝင်စားနေတယ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒီဝိညာဏဉ္ဇာယတနဈာန်ဟာ အရူပဈာန်ရဲ့ ဒုတိယဈာန်အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။

ကိုယ်အာရုံပြုထားတဲ့ ဝိညာဏ်ကြီးနေရာမှာ ပညတ်ကိုအစားထိုးပြီး အာရုံပြုလိုက်တဲ့စိတ်ရဲ့လုပ်ငန်းကို ဈာန်အခေါ် အာကိဉ္ဇာညာယတနဈာန်ဝင်စားနေတယ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ အာကိဉ္ဇာညာယတနဈာန်ဝင်စားနေတဲ့ စိတ်ရဲ့လုပ်ငန်းအဆင့်ဟာ အရူပဈာန်ရဲ့ တတိယ ဈာန်အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီကတဆင့်ထပ်ပြီး ဈာန်တဆင့်ကို တက်မယ်ဆိုရင် မူလက အာရုံအဖြစ်ယူထားတဲ့ ပညတ်ကို ကိုယ်ရဲ့အသိစိတ်ထဲက စွန့်လိုက်ရမယ်။ အဲဒီနောက် သူ့နေရာမှာ အာရုံသစ်တခုကို အစားထပ်မသွင်းတော့ဘဲ၊ ခုနက သူစွန့်လွှတ်လိုက်တဲ့ အာရုံရဲ့ နေရာမှာ အာရုံသစ်အဖြစ်နဲ့ အာရုံပြုလိုက်ရပါတယ်။ အခု သူအာရုံပြုလိုက်တဲ့ အာရုံဟာ ပထမတခါက သူအာရုံ ပြုလိုက်တဲ့အာရုံလို ပညတ်အရှိသဘော မသက်ရောက်တော့ပါဘူး။ ပညတ်မဟုတ်တဲ့အာရုံကို အာရုံပြုလိုက်တာဖြစ်တဲ့အတွက် ဘာတခုမှ မရှိတဲ့သဘောလည်း မဟုတ်ပါဘူး။ အခုထပ်ပြုလိုက်တဲ့ အာရုံဟာ ပထမတကြိမ်က ပြုလိုက်တဲ့အာရုံထက် ပိုပြီး နုလာပါတယ်။ အခုလို အာရုံကို ဝင်စားနေတဲ့ လုပ်ငန်းကို ဈာန်အခေါ် နေဝသညာယတနဈာန်ဝင်စားနေတယ်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ နေဝသညာနာသညာဈာန်ဝင်စားနေတဲ့ စိတ်ရဲ့ လုပ်ငန်းအဆင့်ဟာ အရူပဈာန်ရဲ့ စတုတ္ထဈာန်အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလုပ်ငန်းဟာ အရူပဈာန်တွေထဲမှာ အမြင့်ဆုံးဈာန် ဖြစ်ပါတယ်။ နေဝသညာနာသညာဈာန်ကို ဝင်စားနိုင်ကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ ရုပ်ဇ္ဇောကြီးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဒုက္ခတွေက လွတ်မြောက်သင့်သလောက် လွတ်မြောက်သွားကြပါပြီ။ နာမ်ဇ္ဇောကြီးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဒုက္ခတွေက မလွတ်မြောက်ကြသေးပါဘူး။ သူ့စိတ်က အာရုံပြုထားတဲ့ နေဝသညာနာသညာအာရုံနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သမုဒယနှောင်ကြီးနဲ့ အရစ်အပတ်အတုတ်နှောင် ခံနေရဆဲပါဘဲ။

ရူပဈာန်ကို ဝင်စားနေတာဟာ ရုပ်အာရုံနဲ့မကင်းသေးလို့ ရုပ်အာရုံနဲ့မတ်သက်တဲ့ ဒုက္ခတွေက လုံးဝမလွတ်မြောက်နိုင် သေးပါဘူး။ ရုပ်အာရုံနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဒုက္ခတွေခံစားနေကြရအုံး မယ်။ ဒါပေမဲ့ ရူပဈာန်တွေကို ဝင်စားနိုင်ရင် ဝင်စားနိုင် သလောက် အာရုံတွေရဲ့ အနှောင်အဖွဲ့က လွတ်မြောက်နိုင်မယ်။ အရူပဈာန်ကို ဝင်စားနေကြတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေကတော့ ရုပ်အာရုံ တွေနဲ့ ကင်းလွတ်သွားပြီးဖြစ်လို့ ရုပ်အာရုံတွေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဒုက္ခတွေက လွတ်မြောက်သင့်သလောက်သွားကြပြီ။ ဒါပေမဲ့ အာရူပဈာန်ဟာ ရုပ်မဟုတ်တဲ့ရုပ်မဲ့ အရာကို အာရုံအဖြစ်အခြေ တည်ပြီး စူးစိုက်အာရုံပြုထားတဲ့အတွက် ရုပ်မဟုတ်တဲ့ ရုပ်မဲ့ အာရုံနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အနှောင်အဖွဲ့တွေက မလွတ်မြောက်သေး ပါဘူး။ အဲဒါကြောင့် အရူပဈာန်ကိုဝင်စားနိုင်ကြတဲ့ လူတွေ ဟာ ရုပ်မဟုတ်တဲ့ ရုပ်မဲ့အာရုံနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဒုက္ခတွေနဲ့ရင်ဆိုင် တွေ့ကြုံခံစားနေကြရတုန်းပါဘဲ။

အခုလိုမလွတ်မြောက်ကြသေးတဲ့အတွက် အဲဒီ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ ဟာ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးစလုံးရဲ့ ဆင်းရဲမှုအပေါင်းက မလွတ် မြောက်ကြသေးပါဘူး။ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးစလုံးရဲ့ ဝဋ်ဆင်းရဲ အပေါင်းက လုံးဝချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ မရောက်ကြသေးပါဘူး။ မြဟွာပြည်မှာ တဝင်းဝင်း၊ ဝက်စကျင်းမှာတရွတ်ရွတ် ဆိုတဲ့ စကားရပ်ကလေးဟာ အခုလို ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးရဲ့ ဆင်းရဲမှု အပေါင်းက လုံးဝမလွတ်မြောက်သေးတဲ့ ချုပ်ငြိမ်းပြီး ကိုယ်ရဲ့ ဆင်းရဲမှုခြင်း၊ စိတ်ရဲ့ဆင်းရဲခြင်းတွေက လုံးဝ မလွတ်မြောက် သေးဘူးဆိုတာကို ထောက်ပြတဲ့အချက်ပါဘဲ။

ဈာန်လေ့လာပွားများမယ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ ကိုယ်ချသမျှဈာန်ကို နိုင်နိုင်နင်းနင်း ကျင်ကျင်လည်လည် ဝင်စားနိုင်ဘို့ ဝသီတော်ငါးပါးကို နိုင်နင်းအောင် အားထုတ်နိုင်ရမယ်။

ဝသီတော် ငါးပါးဆိုတာ တခြားမဟုတ်ပါဘူး။ အာဝဇ္ဇာဝသီ၊ သမာပဇ္ဇာဝသီ၊ အမိဋ္ဌာနဝသီ၊ ဝုဋ္ဌနဝသီနဲ့ ပစ္စဝက္ခဏာဝသီတွေဖြစ်ကြပါတယ်။

- (၁) အာဝဇ္ဇာနဝသီဆိုတာ၊ ဈာန်ဝင်စားဘို့ ချက်ချင်း ပြင်ဆင်နိုင်ခြင်း။
- (၂) သမာပဇ္ဇာနဝသီဆိုတာ၊ ဈာန်ကို အလိုရှိတဲ့ခဏမှ လျင်မြန်စွာ ဝင်စားနိုင်ခြင်း။
- (၃) အမိဋ္ဌာနဝသီဆိုတာ၊ ကိုယ်စိတ်ရှိတိုင်း ဈာန်ဝင်နေနိုင်ခြင်း။
- (၄) ဝုဋ္ဌနဝသီဆိုတာ၊ ကိုယ်နှုန်းထားတဲ့အချိန်မှာ ဈာန်မှ ထနိုင်ခြင်း။
- (၅) ပစ္စဝက္ခဏာဝသီဆိုတာ၊ ဈာန်အင်္ဂါတွေကို ပြန်ပြီး ဆင်ခြင်နိုင်ခြင်းတို့ ဖြစ်ကြပါတယ်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းကျင့်စဉ်တွေကို အားထုတ်နေခိုက်နဲ့ ဈာန်ဝင်စားခန့်ခိုက်မှာ ကိုယ်ရဲ့ ပါရမီအားလျော်စွာ အတိညာဉ် တန်ခိုးတွေကို ရရှိတတ်ကြပါတယ်။ အဲဒီ အတိညာဉ်တန်ခိုးတွေက—

- (က) ဒိဗ္ဗသောတဆိုတာ၊ အကြံစားပေါက်ခြင်း။
- (ခ) ဒိဗ္ဗစက္ခုဆိုတာ၊ အမြင်ပေါက်ခြင်း။

- (ဂ) ပရမိတ္တဝိဇာနနဆိုတာ၊ သူတပါးရဲ့စိတ်ကို သိနိုင်ခြင်း။
- (ဃ) ပုဗ္ဗနိဝါသာ နုဿတိဆိုတာ၊ ရှေးဘဝအစဉ်ကို ပြန်မြင်နိုင်ခြင်း။
- (င) ဣဒ္ဓိဝိဓဆိုတာ၊ အမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းနိုင်သော တန်ခိုးတွေဖြစ်ကြပါတယ်။

အခုလို လောကီသမာဓိရလာတဲ့အခါ စိတ်အား၊ ဉာဏ်အားတွေ သိပ်ကောင်းလာပြီး ပရမတ္တသဘာဝကို ထိုးထွင်းသိနိုင်တဲ့ အဘိညာဉ်တန်ခိုးတွေကို ရတဲ့အခါ ကိုယ်စိတ်ကို သတိနဲ့ ဆင်ခြင်နိုင်တဲ့ အင်မတန် လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီလောကီသမာဓိကို အခြေခံပြီး၊ ဝိပဿနာ စာမ္မုဒ္ဓာန်းအားထုတ်ခြင်းအားဖြင့် ရရှိနိုင်တဲ့အဘိညာဉ် တပါးရှိသေးပါတယ်။ အဲဒီအဘိညာဉ်က အခြားမဟုတ်ပါဘူး။ အသင်ကွယ် အဘိညာဉ် ဖြစ်ပါတယ်။ အခုလို အာသဝေဝါတရားကုန်ဆုံးခြင်းကိုသိတဲ့ ဉာဏ်ကို ရဟန္တာ ဖြစ်မှ ရနိုင်ပါတယ်။

အခုပြောခဲ့တဲ့ သမထဘာဝနာလုပ်ငန်းဟာ မြတ်စွာဘုရား မပွင့်မီကပင် ပေါ်ပေါက်ပြီး သူတော်ကောင်းတွေ အပြင်းအထန်ကျင့်ကြံအားထုတ်နေကြတဲ့ လုပ်ငန်းကြီး ဖြစ်ပါတယ်။ သမထဘာဝနာလုပ်ငန်းတွေကို အားထုတ်လေ့ကျင့်ပြီး ပွားများကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေမှာ အာဠာရ ရသေ့နဲ့ ဥဒကရသေ့တွေဟာ ထင်ရှားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

နိရောဓသမာပတ္တိ။

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားရာ၌ ပဌမဈာန်ကစတင်၍ ဝဇီကံ၊ မနောကံ စသည့်ကံတရားတို့ အဆင့်ဆင့် ချုပ်ငြိမ်းမှု ဖြစ်စေအံ့သောငှာ၊ ရူပ-အရူပဈာန်အားလုံးကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားပြီးနောက် ဝိထိအစဉ်တို့သည် ရုတ်တရက် ပြတ်သွားကာ နိရောဓသမာဓိပတ္တိကို ဝင်စားမိတော့သည်။ ဘဝင်အစဉ်၊ ဝိထိအစဉ်တို့သည် ယခုအခါ မရှိတော့ပြီ။ နာမ် သဘာဝတရားတို့သည် ချုပ်ခံ့ပြီဖြစ်၍ သက်မဲ့ အတ္တဘောကြီးအသွင် ဖြစ်နေတော့သည်။

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသူသည် သညာမှုနှင့် ဝေဒနာမှုတို့ ချုပ်ငြိမ်းပြတ်စဲပြီးဖြစ်ရာ အဘယ်ကြောင့်အသက် မချုပ်ပျက်ပါသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသည်။ ထိုသို့မေးသော် ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် ရှိမြဲရှိနေဟန်ကို မမေ့အပ်ချေ။ အတိတ်ဘဝ အနတ္တကပြုခဲ့သမျှ ကံဟောင်းတို့၏ အရှိန်သည်လည်း မကုန်ဆုံးသေးချေ။ သို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အတိတ်ကံကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားအပ်သည့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာအိမ်သည် နောက်ဆုံး သဘာဝအလျောက် မပျက်စီးမီအတွင်း ဆက်လက်တည်တံ့၍ နေသည်။ နိရောဓသမာပတ်သည် နိဗ္ဗာန်တရားကို ကိုယ်နှင့် တရံတဆစ်မျှ ခြားနားခြင်းမရှိ။ ပကတိတူညီလှသောကြောင့် အမြဲပင် ဝင်စားနေလိုငြားလည်း ဇီဝိန်မကြွသေးမီ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးအား ကျွေးမွေးသုတ်သင်ရန် အလို့ငှာ သမာပတ်မှတဖန် ပြန်၍ ထရသည်။

၁၃။ အာနာပါနလုပ်ငန်း။

၁။ ကိုယ်ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံနေရတဲ့ လူမှုလက်တွေ့ အခက်အခဲ တွေ၊ ပြဿနာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာကြရ၊ တည်ရှိနေကြရ၊ ပြောင်းလဲ သွားကြတဲ့ အကြောင်းနဲ့ အကျိုးဆက်စပ် ဖြစ်ပေါ်ကြရတဲ့ သဘောသဘာဝတွေကိုရော၊ ဖြစ်ပေါ်လာကြရ၊ တည်ရှိနေကြရ၊ ပြောင်းလဲသွားကြရတဲ့ လူမှုလက်တွေ့ဘဝတွေကပါ လွတ်မြောက် စေတဲ့ သဘောသဘာဝ တွေကိုပါ အပြည့်အစုံသိတဲ့ မြတ်စွာ ဘုရားရဲ့ မေတ္တာနဲ့ တန်ခိုးတော်ကို ယုံကြည်တဲ့စိတ်နဲ့ မြတ်စွာ ဘုရားရဲ့ အဆုံးအမအတိုင်း ပြုလုပ်စရာရှိတာတွေကို သိနား လည်တဲ့အတိုင်း တိတိကျကျ ပြုလုပ်ပါတော့မယ်။ ခံစားစရာ ရှိတာတွေကိုလည်း ခံစားပါတော့မယ်ဆိုတဲ့ ဆုံးဖြတ်တဲ့စိတ်နဲ့ ဘုရားရှေ့မှာ ကိုယ်ရဲ့ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုယ်နှစ်ပါးစလုံးကို ပုံအပ် ပြီးရှိရှိသေသေဝတ်ပြုပါ။

၂။ ဝတ်ပြုပြီးမှ တင်ပြင်ခွေ ပြင်ထိုင်လိုက်ပါ။ တင်ပြင်ခွေ ထိုင်တဲ့အခါ ညာခြေဖဝါးကို ဘယ်ခြေခွင်ပေါ်တင်လိုက်ပါ။ ဘယ်ခြေဖဝါးကို ညာခြေခွင်ပေါ်တင်လိုက်ပါ။ အဲဒီနောက် ခါးကိုမတ်မတ်ထားပါ။ ကိုယ် ကိုယ်ကို ရှေ့နောက် ဘယ်ညာ အနည်းငယ် ညွတ်ယိမ်းပြီး ရှေ့ကြော၊ နောက်ကြောနဲ့ ဘေး ကြောတွေကို လျော့လိုက်ပါ။ ခြေခွင်နှစ်ခုရဲ့ အလယ်တည့်တည့် မှာ ဘယ်ဘက်လက်ဖဝါးကို ညာဘက်လက်ဖဝါးအပေါ် တင် လိုက်ပါ။ လက်မနှစ်ခုကို ထပ်ထားပါ။ မျက်လုံးကို မမှိတ်မဖွင့်

ထားပြီး လက်မကိုကြည့်နေတဲ့ ကိုယ်အနေအထားနဲ့ နှာခေါင်း
ဝက ဝင်နေ ထွက်နေတဲ့ လေဝင်လေထွက်ကြောင့် သက်သာမှု
ရှိ မရှိကို စစ်ဆေးပါ။ အဲဒီနောက် အာနာပါန လုပ်ငန်းကို
စလုပ်ပါ။

၃။ အာနာပါန လုပ်ငန်းဆိုတာ တခြားမဟုတ်ပါဘူး။
နှာခေါင်းဝက ထွက်နေ ဝင်နေတဲ့ ထွက်လေဝင်လေကို သတိနဲ့
ဝိရိယစိုက်ထုတ်ပြီး စိတ်ရဲ့ တည်ငြိမ်မှု သမာဓိဖြစ်လာအောင်
မှတ်တဲ့လုပ်ငန်းဖြစ်ပါတယ်။ အခုလို စိတ်ရဲ့ တည်ငြိမ်မှုသမာဓိ
ရအောင် အားထုတ်တဲ့နေရာမှာ အဆင့် သုံးဆင့်ရှိပါတယ်။
ပထမ အဆင့်က ဂဏနာ အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယအဆင့်က
အနုဗန္ဓနာအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယအဆင့်က ဌပနာအဆင့်
ဖြစ်ပါတယ်။

ဂဏနာနည်းဆိုတာ၊ နှာခေါင်းဝကနေ လေကိုမှတ်ထုတ်
လိုက်တဲ့အခါနဲ့ အဲဒီနှာခေါင်းဝကနေ လေကို ရှူသွင်းလိုက်တဲ့
အခါ လေဟာ နှာခေါင်းဝက ထွက်နေ ဝင်နေပါတယ်။ အခုလို
ထွက်နေတဲ့လေနဲ့ ဝင်နေတဲ့လေတွေဟာ တချို့ လူတွေမှာ
နှာသီးဖျားကိုထိတယ်။ တချို့ လူတွေမှာတော့ အထက်နှုတ်ခမ်း
ဖျားကို ထိပါတယ်။ အာနာပါနလုပ်ငန်းကို အားထုတ်လိုတဲ့
ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ ထွက်လေဝင်လေနဲ့ ကိုယ်ရဲ့ နှာခေါင်းဝအထိ
သွားတဲ့နေရာကို သတိနဲ့ ဝိရိယစိုက်ပြီး မှတ်သားရမယ်။ ရှူသွင်း
လိုက်တဲ့လေက နှာသီးဖျားကိုထိရင် ကိုယ်ရဲ့ သတိကို အဲဒီနေရာ

မ္မာထားပြီးလေ့နဲ့ကိုယ်ရဲ့ နှုတ်သီးထိလို့ ဖြစ်ပေလော့တဲစိတ်ကို
ဝိရိယစိုက်ပြီး မှတ်နေရမယ်။ အထက်နှုတ်ခမ်းဖျားကိုထိရင်လဲ
အခုလိုဘဲ လေ့နဲ့ နှုတ်သီးထိလို့ ဖြစ်ပေလော့တဲစိတ်ကို သတိနဲ့
ဝိရိယစိုက်ပြီး မှတ်သားရမယ်။

မှတ်ထုတ်လိုက်တဲ့လေ့နဲ့ ရှူသွင်းလိုက်တဲ့ လေနှစ်မျိုးရှိတဲ့
အနက် နှာသီးဖျား၊ သို့မဟုတ်နှုတ်ခမ်းဖျားကို ဘယ်လေက
ပိုပြီး ထင်ထင်ရှားရှားထိခိုက်သလဲ၊ မှတ်ထုတ်လိုက်တဲ့ လေက
ပိုပြီး ထိသာထင်ရှားရင် ရှိုက်ထုတ်လိုက်တဲ့ လေဟာ နှာသီး
ဖျား၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းကို ထိခိုက်ဘာနဲ့ တပြိုင်တည်း
ဖြစ်ပေလော့တဲစိတ်ကို တစ်လို့ ရေတွက်လိုက်ပါ။ တကယ်လို့
ရှူသွင်းလိုက်တဲ့လေက ပိုပြီးထင်ရှားရင် ရှူသွင်းလိုက်တဲ့ လေ
ဟာ နှာသီးဖျား၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းကို ထိခိုက်တာနဲ့
တပြိုင်တည်း ဖြစ်ပေလော့တဲစိတ်ကို တစ်လို့ ရေတွက်ပါ။ မှတ်
ထုတ်လိုက်တဲ့ လေကိုဖြစ်ဖြစ်၊ ရှူသွင်းလိုက်တဲ့လေကို ဖြစ်ဖြစ်၊
ကိုယ်နှစ်သက်ရာလေကို သတိနဲ့ဝိရိယစိုက်ပြီးမှတ်နေပါ။

ပထမအကြိမ်ထိခိုက်တာကိုတစ်၊ နောက်တကြိမ် ထိခိုက်တာ
ကိုနှစ်၊ နောက်တကြိမ် ထိခိုက်တာကိုသုံး၊ အဲဒီလို ငါးအထိ
စိတ်ထဲက ရေသွားပါ။ ငါးအထိရေပြီးတဲ့အခါ တဝါရပြီလို့
ခေါ်ကြပါတယ်။ တဝါရပြီးတဲ့အခါ တစ်ကနေ ပြန်စပါ။
ဒီအကြိမ်မှာတော့ ခြောက်အထိရေရမယ်။ ခြောက်ကိုရေတွက်
ပြီးရင် နှစ်ဝါရပြီးလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ နှစ်ဝါရပြီးတဲ့အခါ

ဘဏ်ကနေပြန်စပါ။ ဒီအကြိမ်မှာ ခုနစ်အထိရေပါ။ အဲဒီလို
 ၁၀၀ ရတခုပြီးရင် တခုတိုးတိုးပြီး ၁၀၀၀ ရတဆယ်အထိ အားလုံး
 ခြေဘက်၀၀ ရရှိပါတယ်။

ဒီ၀၀၀ရတွေကို ပထမ၀၀၀ရ၊ ဒုတိယ၀၀၀ရ၊ တတိယ၀၀၀ရ၊
 စတုတ္ထ၀၀၀ရ၊ ပဉ္စမ၀၀၀ရ၊ ဆဋ္ဌ၀၀၀ရလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ အဲဒီ
 ဆဋ္ဌ၀၀၀ရပြီးရင် ပထမ၀၀၀ရကပြန်ပြီး စောစောကသို့ ဆဋ္ဌ၀၀၀ရ
 အထိ ရေပါ။ ဒွါရအပေါ် အာရုံကလာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့ဘဝကို
 သတိနဲ့မှတ်သားဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ သိစိတ်ကို သတိနဲ့ ခိုင်မြဲနေ
 အောင် မှတ်နေတာကို “ဂဏနာနည်း”လို့ ခေါ်ကြပါ
 တယ်။

အာနာပါန လုပ်ငန်းကိုလုပ်စမှာ ဒွါရအပေါ်လာပြီးထင်
 ဟပ်တဲ့ အာရုံနဲ့ဆက်စပ်တဲ့ဘဝကို သိစိတ်နဲ့ခံစားမှတ်သားလို့
 ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့သိစိတ်ကို သတိနဲ့မလွှတ်အောင် ဝိရိယစိုက်ပြီး
 ဖမ်းယူမှတ်နိုင်သေးလို့ စိတ်ရဲ့သတိ လွတ်လွတ်နေလိမ့်မယ်။
 အာရုံနဲ့ဒွါရထိတွေ့လို့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့စိတ်ကို သတိနဲ့ဝိရိယစိုက်
 ပြီး ဖမ်းယူမှတ်သားတဲ့အလေ့အကျင့် ရလာတဲ့အခါ မှတ်တဲ့
 သတိနဲ့ မှတ်တဲ့သိစိတ်ဟာ တခုနဲ့တခု အနေယဉ်လာပြီး မှတ်
 တဲ့သိစိတ်ဟာ မှတ်တဲ့သတိရဲ့ ထိန်းချုပ်မှုကို ခံလာရပါတယ်။
 အခုလို ထိန်းချုပ်ခံလာတဲ့အတွက် သိစိတ်ဟာ စောစောစုစုနဲ့
 ကလို ဟိုဟိုဒီဒီအာရုံတွေအပေါ် အလွယ်တကူ မကူးပြောင်း
 မခံစားတော့ဘဲ၊ အာရုံတခုတည်းအပေါ်မှာသာ စူးစိုက်တည်

ငြိမ်ပြီး သိစိတ်ရဲ့သမာဓိ အားကောင်းလာတာနဲ့အမျှ ဒွါရ၊
 အပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်တဲ့အာရုံနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ဘဝကိုသတိ
 နဲ့ဖမ်းယူ ခံစားမှတ်သားလို့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ သိစိတ်တိုင်းကို
 မလွှတ်အောင် မှတ်သားလာတဲ့အခါ ဒုတိယနည်းဖြစ်တဲ့ “အနု
 ဗန္ဓနာနည်း”နဲ့ဆက်ပြီး အားထုတ်ရမယ်။

အနုဗန္ဓနာနည်းဆိုတာ တခြားမဟုတ်ပါဘူး။ နှာခေါင်း
 ဝက မှတ်ထုတ်လိုက်တဲ့ ထွက်လေ့နဲ့ နှာခေါင်းဝထဲ တိုးဝင်နေ
 တဲ့လေကို တကြိမ်မှမလွှတ်အောင် မှတ်ရတဲ့မှတ်နည်း ဖြစ်ပါ
 တယ်။ အဲဒီနည်းမှာ မှတ်စရာတစ်ခုပိုပြီးတိုးလာပါတယ်။ ထွက်
 လေကို ရှေ့ရှေ့မှတ်ထုတ်ရင် ရှေ့ရှေ့ရှိက်ထုတ်လို့ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့
 ထိလေတွေကို မှတ်ရပါတယ်။ ရှေ့ရှေ့ရှူသွင်းရင် ရှေ့ရှေ့ရှူ
 သွင်းလို့ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ ထိလေတွေကိုသတိနဲ့ လိုက်မှတ်ရပါ
 တယ်။ အဲဒီလို အတိုအရှည်ကိုမှတ်နေယင်း နှာခေါင်းဝက
 ချက်တိုင်အထိ ရှူတဲ့လေဝင်သွားတာ ချက်တိုင်ကနှာခေါင်းဝ
 အထိ မှတ်ထုတ်တဲ့လေ ထွက်လာတာကို စိတ်က မှတ်လိုက်ရ
 ပါတယ်။

အခုလိုအားထုတ်လို့ သမာဓိ အားကောင်းလာတဲ့ အခါ
 ပဋိဘာဂနိမိတ်ပေါ်လာပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီနိမိတ်ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲကြီး
 ရပြီဆိုတော့မှ ဒုတိယနည်းဖြစ်တဲ့ အနုဗန္ဓနာနည်းကို စွန့်ပြီး
 တတိယနည်းဖြစ်တဲ့ “ဌပနာနည်း”နဲ့ဆက်လက် အားထုတ်ရ
 ပါတယ်။

တတိယနည်းကို အားထုတ်တဲ့အခါ ထွက်လေဝင်လေကို ပထမနည်း၊ ဒုတိယနည်းမှာလို မှတ်သိမလိုတော့ပါဘူး။ ရတဲ့ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဆိုတာ အဖန်တလဲလဲ နှလုံးသွင်းပြီး အဲဒီ ပဋိဘာဂနိမိတ်နဲ့ စတုတ္ထဈာန်အထိ ရောက်အောင် အားထုတ်သွားသလို အားထုတ်ရမယ်။

ကိုယ် စိတ်ရဲ့သမာဓိအားကောင်းလာတဲ့အခါ ကိုယ်ရဲ့အခက်အခဲဖြစ်စေ၊ ပြဿနာဖြစ်စေ ဖြစ်ပေါ်လာကြရ တည်ရှိနေကြရ၊ ပြောင်းလဲသွားကြရတဲ့ အခြေခံ အကြောင်းတရားတွေကို သိပြီး ကိုယ်ဖြစ်ချင်တဲ့အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာအောင် တည်နေအောင်နဲ့ ပြောင်းလဲသွားအောင် လုပ်နိုင်တဲ့ လောကီတန်ခိုး လိုချင်လို့ သမထလုပ်ငန်းကို လိုက်ချင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်က ကိုယ်ရဲ့ အာနာပါနလုပ်ငန်းက ရတဲ့အလေ့အကျင့်နဲ့ ကိုယ်ရဲ့သမထလုပ်ငန်းပေါက်မြောက်ပြီး ဈာန်တန်ခိုးတွေရအောင် ဆက်ပြီး အားထုတ်နိုင်ပါတယ်။ ကိုယ်ရဲ့အခက်အခဲ ဖြစ်စေ၊ ပြဿနာ ဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ပေါ်လာကြရ၊ တည်ရှိနေကြရ၊ ပြောင်းလဲသွားကြရတဲ့ဘဝက လွတ်မြောက်ချင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်က ကိုယ်ရဲ့ အာနာပါနလုပ်ငန်းကရတဲ့ အလေ့အကျင့်နဲ့ ဝိပဿနာ လုပ်ငန်းပေါက်မြောက်ပြီး ဝိပဿနာဉာဏ်က ဉာဏ်အမြင်တွေရအောင် ဆက်ပြီး အားထုတ်နိုင်ပါတယ်။

ဒီအာနာပါနလုပ်ငန်းကို လုပ်လို့ရတဲ့ အကျိုးကျေးဇူးဟာ အင်မတန်ကြီးပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားက အခုလို အာနာပါနလုပ်ငန်းကို အားထုတ်ပြီးပွားများတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ -

- (၁) များစွာအလေ့အလာပြုရင် သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးနဲ့ ပြည့်စုံစေတယ်။
- (၂) သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးကို ပွားများရင် ခုနစ်ပါးသောဗောဇ္ဈင်တို့ကို ပြည့်စုံစေတယ်။
- (၃) ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးကို ပွားများရင် အကြိမ် ဝိဇ္ဇာဟူသော မဂ်၊ ဝိမုတ္တိဟူသောဖိုလ်နဲ့ ပြည့်စုံစေတယ်လို့ ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါတယ်။

အဲဒါကြောင့် ကိုယ်စိတ်ရဲ့သမာဓိ အားကောင်းမှု ကိုယ်ရဲ့လုပ်ငန်းအောင်မြင်နိုင်တဲ့ သမထလုပ်ငန်းကို လုပ်ချင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဖြစ်ဖြစ်၊ ဝိပဿနာလုပ်ငန်းကို လုပ်ချင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဖြစ်ဖြစ်၊ ကိုယ်စိတ်ရဲ့သမာဓိအားကောင်းလာအောင် အာနာပါနဲ့ လုပ်ငန်းကို အချိန်ရသလောက် အားထုတ်ပြီး လေ့ကျင့်ပါလို့ ပထမဆုံးတိုက်တွန်းပါတယ်။

၁၄ ။ဝိပဿနာလုပ်ငန်းအကြောင်း။

သီလနဲ့ပြည့်စုံတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေ သေရင် လူ့ဘုံနဲ့ နတ်ဘုံကို ရောက်မယ်။ သမာဓိနဲ့ပြည့်စုံတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်သေရင် ဗြဟ္မာဘုံကို ရောက်မယ်။ လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ ဗြဟ္မာဘုံဆိုတာတွေဟာ (၃၁) ဘုံလို့ခေါ်တဲ့ သံသရာထဲက ဘုံတွေဖြစ်နေလေတော့ လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ ဗြဟ္မာဘုံကို ရောက်ကြရတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာလည်း ဒီသံသရာကြီးထဲက ဘုံသားတွေဘဲ ဖြစ်နေကြလို့ သူတို့လည်း

အိုရမယ်၊ အချိန်ကျရင် အိုရအုံးမှာဘဲ။ နာရမယ်၊ အချိန်ကျရင် နာကြရအုံးမှာဘဲ။ သေရမယ်၊ အချိန်ကျရင် သေကြရအုံးမှာဘဲ။ အဲဒါကြောင့် လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ ဗြဟ္မာဘုံတွေကို ရောက်နေကြရတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာလဲ အဖန်ဖန် အိုကြရတဲ့ဆင်းရဲ၊ အဖန်ဖန် နာကြရတဲ့ဆင်းရဲ၊ အဖန်ဖန်သေကြရတဲ့ဆင်းရဲဆိုတဲ့ ဝဋ်ဆင်းရဲ အပေါင်းက မလွတ်မြောက်ကြသေးပါဘူး။

အဲဒါကြောင့် အခုလိုဝဋ်ဆင်းရဲအပေါင်းက လွတ်မြောက်ချင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ ဒါနအကျင့်နဲ့ ဒါနအဆင့်၊ သီလအကျင့်နဲ့ သီလအဆင့်နဲ့၊ သမာဓိအကျင့်နဲ့ သမာဓိအဆင့်လောက်နဲ့သာ ကြေနပ်မနေကြဘဲ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့သဘာဝကို အမှန်အတိုင်း မြင်နိုင်တဲ့ ပညာအဆင့်အထိရောက်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ကြဘို့ လိုအပ်ပါတယ်။

ပညာအဆင့်ကိုရောက်အောင် အားထုတ်ရမယ်၊ လိုက်နာတာ တခြားမဟုတ်ပါဘူး။ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့သဘာဝကို အမြင်မှန်ရအောင် အားထုတ်ခြင်းဘဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့သဘာဝကို အမှန်အတိုင်း မြင်တဲ့ အမြင်မှန်ကို မရှိသရွေ့ လူနတ် ဗြဟ္မာ အစရှိတဲ့ (၃၁) ဘုံသားတိုင်း ကိုယ်ရဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာကြီးဟာ ပူအေးတဲ့ဓါတ်၊ ဖွဲ့စည်းတဲ့ဓါတ်၊ လှုပ်ရှားတဲ့ဓါတ်၊ ယိုစီးတဲ့ဓါတ်၊ အာကာသဓါတ်နဲ့ စိတ်ဓါတ်ဆိုတဲ့ ဓါတ်ကြီး (၆) ပါးရဲ့ အစုအဝေးမျှသာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို မသိနိုင်ကြပါဘူး။ အခုလို မသိနိုင်ကြတဲ့အတွက်

ကိုယ်ရဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာ ကိုယ်ကြီးဟာ ဒီဓါတ် (၆)ပါးရဲ့ အစုအဝေးကြီးမျှသာ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့အချက်ကို မတုံ့မလှုပ်တဲ့ သိစိတ်နဲ့ ယုံကြည်ကြမှာ မဟုတ်ပါဘူး။

အခုလို အမြင်မှန်ကို မရသရွေ့ ကာလပတ်လုံး ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင်တဦးဦးဟာ ဘုရားက ဒီလိုဟောထားလို့ ယုံကြည်ရမယ် ဆိုတဲ့အနေမျိုးနဲ့ သာ ယုံကြည်နေကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုဆိုရင် အမှန်ကိုသိအောင်၊ မြင်အောင် ဘယ်လိုလုပ်ကြ မလဲ။ မြတ်စွာဘုရားဟာ သူ့ရဲ့ တန်ခိုးအာဏာနဲ့ ဘယ်သူ့ကိုမှ ကောင်းအောင်လဲ မလုပ်နိုင်ပါဘူး။ မကောင်းအောင်လဲ မလုပ် နိုင်ပါဘူး။ ဒီလမ်းကိုလိုက်ရင် ကောင်းတဲ့ဘဝနဲ့ နေရမယ်၊ ဟိုလမ်းကိုလိုက်ရင် မကောင်းတဲ့ ဘဝတဲ့နေရမယ် လို့ သာ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင်က သတ္တဝါအားလုံးကို လမ်းပြနိုင်ပါ တယ်။ ကောင်းတဲ့ဘဝနဲ့ နေထိုင်စားသောက်ချင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ ကောင်းတဲ့ဘဝနဲ့ နေထိုင်စားသောက်ရမယ် လမ်းကို လိုက်ရ မယ်။ မကောင်းတဲ့ဘဝမျိုးနဲ့ နေထိုင် လုပ်ကိုင်စားသောက် ချင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ မကောင်းတဲ့ဘဝမျိုးနဲ့ နေထိုင် လုပ်ကိုင် စားသောက်ရမယ် လမ်းကို လိုက်ရမယ်။ ကောင်းအောင်၊ မကောင်းအောင်ဆိုတာ ကိုယ်လိုက်တဲ့လမ်းနဲ့ ကိုယ်လုပ်တဲ့ အလုပ်တွေပေါ်မှာသာ တည်နေကြပါတယ်။ ကိုယ်ရဲ့ ဘဝ ကံကြမ္မာကို ကိုယ်ကိုယ်တိုင် ဖန်တီးနေကြရတဲ့အတိုင်း ဖြစ်ပျက် ပြောင်းတဲ့နေကြပါတယ်။ ကိုယ်ဖြစ်နေတဲ့ဘဝရဲ့ အကျိုးတရား

တွေဟာ ကိုယ်ပြုခဲ့တဲ့ အကြောင်းကံတရားကြောင့်သာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခုလို အကြောင်းမရှိဘဲ ဘယ်လိုအကျိုးတရားမျိုးတွေမှမဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကြပါဘူး။

ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ သဘာဝအမှန်ကို မြင်ချင်ကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း မြတ်စွာဘုရား သံပြည့်နိဗ္ဗာန် ဆုံးမခဲ့တဲ့ လမ်းအတိုင်း ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ သဘောတရားကို မြင်အောင် လက်တွေ့ တိတိကျကျ လိုက်နာ ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမယ်။ အခုလို အားထုတ်တဲ့နေရာမှာ ကောင်းတဲ့ လုံ့လဝီရိယရှိဘို့ အင်မတန်လိုအပ်ပါတယ်။

သိစိတ်ဟာ တကြိမ်မှာ တစိတ်သာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီသိစိတ်အာရုံတခုခု ထိတွေ့လိုက်တာနဲ့ တပြိုင်တည်း သူ့အာရုံပြုထားတဲ့ အာရုံကို နှစ်သက်ရင် လောဘစိတ် ဖြစ်ပေါ်တယ်။ မနှစ်သက်ရင် ဒေါသစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ တခါတခါ ချီတုံ့ချီတုံ့ဖြစ်နေရတဲ့ အခြေအနေမျိုးနဲ့ မောဟစိတ်ဖြစ်ပေါ်ရပါတယ်။ ဒီ လောဘစိတ်၊ မောဟစိတ်၊ ဒေါသစိတ်တွေဟာ သတ္တဝါတွေကို သူတို့ရဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ တွေရဲ့ သဘာဝအမှန်တိုင်းကို မမြင်နိုင်ရလောက်အောင် ပြုလုပ်နေတဲ့ သိစိတ်တွေဖြစ်ကြပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် စိတ်နဲ့ အာရုံတခုခုထိတွေ့လိုက်တာနဲ့ တပြိုင်တည်း ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ခံစားမှုကို သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ ဆင်ခြင်နိုင်မှသာ အခုလို လောဘစိတ်၊ ဒေါသစိတ်၊ မောဟစိတ်တွေ ဖြစ်ပေါ်ခွင့် မရနိုင်တော့

ပါဘူး။ အခုလို အမြင်မှန်ကို မရနိုင်လောက်အောင် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ကိလေသာသိစိတ်တွေကို ပါယ်ရှားပစ်ဖို့အတွက် သိစိတ်၊ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း သတိကို အလစ်မပေးဘဲ မြင်သမျှ၊ ကြားသမျှ၊ ရှုရုံ၊ ကြံရသမျှ၊ အရသာခံရသမျှ၊ ထိတွေ့သမျှ အာရုံတွေ အပေါ်မှာ သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ သုံးသပ်နိုင်ဘို့ လိုပါတယ်။ အခုလိုလုပ်ရတာဟာ လုပ်စတော့ ခက်သလိုလို ရှိမယ်။ ကိုယ်ရဲ့ သိစိတ်ကို အာရုံတခုတည်းအပေါ် တည်ငြိမ်နေအောင် ထားနိုင်တာနဲ့အမျှ ကိုယ်ရဲ့ သတိကို ကိုယ်ရဲ့ သိစိတ်အပေါ် ကပ်ထားနိုင်တာနဲ့အမျှ လောဘစိတ်၊ ဒေါသစိတ်၊ မောဟစိတ်နဲ့ မောဟစိတ်တွေကို စင်ကြယ်လာအောင် လုပ်နိုင်တာနဲ့အမျှ အမြင်မှန်ကို ရတဲ့ အဆင့်ဆီကို တဆင့်ပြီး တဆင့်တက်သွားပါတယ်။ အမြင်မှန်ကို ရောက်နိုင်တဲ့ အခြေအနေကို မရောက်မီ အဆင့်ပေါင်း (၁၁) ဆင့်ရှိပါတယ်။

ပထမဆုံး ကိုယ်ရဲ့ သတိကို ကိုယ်ရဲ့ သိစိတ်နဲ့ ကပ်ပြီး နေနိုင်အောင် လေ့ကျင့်ရမယ်။ အာနာပါနု လုပ်ငန်းဆိုတာ တခြားမဟုတ်ဘူး။ အခုပြောခဲ့သလို ကိုယ်ရဲ့ သတိကို ကိုယ်ရဲ့ သိစိတ်နဲ့ ကပ်ပြီး နေနိုင်အောင် အားထုတ်တဲ့ လုပ်ငန်း ဖြစ်ပါတယ်။ အခုလို ကိုယ် သတိနဲ့ ကိုယ်ရဲ့ သိစိတ်နဲ့ ကပ်ပြီးလို့ ရတော့မှ အဲဒီကတဆင့် ကိုယ်ရဲ့ သိစိတ်ကို ကိုယ်ရဲ့ ရုပ်ခန္ဓာတခုခုအပေါ်မှာ ဖြစ်စေ၊ နာမ်ခန္ဓာတခုခုအပေါ်မှာ ဖြစ်စေ၊ အခြေတည်ပြီး စူးစိုက်ထားရမယ်။ အဲဒီနောက် ကိုယ်ရဲ့ သတိကို ကိုယ်ရဲ့ သိစိတ်မှာ ကပ်ထားပြီး ကိုယ်ရဲ့ သိစိတ်က အာရုံပြုထားတဲ့ ရုပ်နာမ်ရဲ့ ဘဝကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမယ်။

အာရုံခံ အင်္ဂါတခုခုအပေါ်လာပြီး ထင်ဟပ်နေတဲ့ဘဝကို သတိနဲ့ ဖမ်းယူခံစားမှတ်သားလို့ ရနိုင်တဲ့ ကိုယ်ရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ရဲ့အခြေခံဟာ ရုပ်ခန္ဓာနဲ့ နာမ်ခန္ဓာနှစ်မျိုးသာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ရုပ်ဆိုတာ ဘာလဲ။ နာမ်ဆိုတာ ဘာလဲဆိုတာကို ရှင်းပြဖို့ လိုလာပါတယ်။ ရုပ်ဆိုတာ နာမ်ကမို့တယ်အခြေခံလို့ ရတဲ့ အရှိတရားဖြစ်ပါတယ်။ နာမ်ဆိုတာ ရုပ်ကိုမို့တယ်အခြေခံရမှုသာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့ အရှိတရားဖြစ်ပါတယ်။

ရုပ် နှစ်မျိုးရှိပါတယ်။ တမျိုးက အခြေခံတဲ့ရုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ အခြေခံတဲ့ရုပ် “၄” မျိုး ရှိပါတယ်။ နောက်တမျိုးက အခြေခံတဲ့ရုပ်တွေကို မှီတယ်အခြေခံလို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြရတဲ့ မိုးတဲ့ရုပ်ခန္ဓာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြေခံတဲ့ရုပ် “၄” မျိုးကိုမှီးပြီး ဖြစ်ပေါ်ရတဲ့ ရုပ် “၂၄” မျိုးရှိပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် အခြေခံတဲ့ရုပ် “၄” မျိုးနဲ့ အခြေခံတဲ့ရုပ်ကိုမှီတယ်ရလို့ ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့ရုပ် “၂၄” မျိုး ပေါင်းရုပ် “၂၈” မျိုး ရှိပါတယ်။

နာမ် သုံးမျိုးရှိပါတယ်။ တမျိုးက စိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ဟာ အကျဉ်းအားဖြင့် ‘၈၉’၊ အကျယ်အားဖြင့် ‘၁၂၁’ စိတ်ရှိပါတယ်။ အမျိုးအစားအားဖြင့်တော့ သုံးမျိုးဘဲ ရှိပါတယ်။ နောက်တမျိုးက စေတသိက်လို့ ခေါ်တဲ့ စိတ်အင်္ဂါ ‘၅၂’ မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ စေတသိက်လို့ ခေါ်တဲ့ စိတ်အင်္ဂါဟာ ‘၄’ မျိုးဘဲ ရှိပါတယ်။ နောက်ဆုံးတမျိုးက နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓက၊လောကမှာရှိတာ နှစ်မျိုးရှိတယ်။တမျိုးက ဘယ်တော့မှ မပြောင်းလဲဘူး။ ဘာကြောင့်မှလဲ မပြောင်းလဲဘူး။အမြဲ တကယ်ရှိနေတဲ့ အရှိတရားတွေဖြစ်တယ်။ နောက်တမျိုးက၊ သူ့အချိန်နဲ့ သူ့နေရာနဲ့ သူ့အချိန်နဲ့ နေရာအလိုက် ပြောင်းလဲဖြစ်ပျက် ပြောင်းလဲနေကြပါတယ်။ သူ့အကြောင်းနဲ့ သူ့အကြောင်းတိုက်ဆိုင်လို့လည်း ဖြစ်ပျက်ပြောင်းလဲနေကြပါတယ်။ရှိတယ်ဆိုတာ ယာယီမဟုတ်ဘူး။တကယ်ရှိတဲ့ အရှိတရား ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအရှိတရားတွေဟာ ဘယ်တော့မှ မပြောင်းလဲဘူး။ ဘာကြောင့်မှလည်း မပြောင်းလဲဘူး။ အမြဲတကယ်ရှိတဲ့ အရှိတရားတွေဖြစ်ပါတယ်။အဲဒီအရှိတရားတွေဟာ ရုပ် '၂၈' မျိုးရယ်၊ စိတ် '၈၉' စိတ်ရယ်၊ စေတစိတ် '၅၂' မျိုးရယ်၊ နိဗ္ဗာန် '၁' မျိုးရယ်၊ဒီ '၄' မျိုးသာဖြစ်ကြပါတယ်။ဒီ '၄' မျိုးကလွဲပြီး၊ကျန်တဲ့ ရှိရှိသမျှအရာအားလုံးဟာ၊ တမြဲတကယ်ရှိနေကြတာ မဟုတ်ကြပါဘူး။ယာယီတကယ်ရှိနေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။သူ့အချိန်နဲ့ သူ့နေရာနဲ့ သူ့အချိန်ကာလနဲ့ နေရာဒေသအလိုက် ပြောင်းလဲ ဖြစ်ပေါ်နေကြတဲ့သဘော ရှိပါတယ်။ သူ့အကြောင်းနဲ့ သူ့ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်နေကြတဲ့သဘော ရှိပါတယ်။

ဝိပဿနာဆိုတာ၊ ရုပ်ခန္ဓာတွေရော၊ နာမ်ခန္ဓာတွေပါ ခေတ္တခန့်ကလေးမှ မရပ်နားဘဲ၊ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပျက်၊ ပြောင်းလဲနေကြတဲ့၊ ပကတိဘဝကို၊ သတိဦးဆောင်တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နဲ့ ဆင်ခြင်လိုက်တဲ့အခါ၊ရုပ်ခန္ဓာ၊နာမ်ခန္ဓာတွေအပေါ်မှာ၊စွဲလန်းနေတဲ့၊ ပညတ်စွဲတွေကသာပြီး၊ ရုပ်ခန္ဓာတွေရော၊ နာမ်ခန္ဓာတွေ

ပါ။မရပ်မနား ဖြစ်ပျက်ပြောင်းလဲနေတဲ့၊ပကတိအနိစ္စလက္ခဏာ၊ ဒုက္ခလက္ခဏာနဲ့ အနတ္တလက္ခဏာတွေကို မြင်အောင်အားထုတ်တဲ့ လုပ်ငန်းဖြစ်ပါတယ်။

အခုလို ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ ပကတိဘဝ၊ အနိစ္စ၊ဒုက္ခနဲ့ အနတ္တလက္ခဏာတွေကို မြင်အောင်အားထုတ်တဲ့ လုပ်ငန်းမှာ၊ အခြေခံ ဉာဏ်အမြင်ဖြစ်တဲ့၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်အမြင် အဆင့်က၊ လောကီအာရုံကိုစွန့်ခွာတဲ့ အနုလောမဉာဏ်အထိ ဉာဏ်အမြင် ‘၁၃’ဆင့်ရှိပါတယ်။

ရုပ်ခန္ဓာတွေရော၊ နာမ်ခန္ဓာတွေပါ တဏှာတလေးမျှ မရပ် နားဘဲ၊ ဖြစ်၊ပျက်၊ပြောင်းလဲတဲ့ အနိစ္စလက္ခဏာနဲ့၊ အခုလို၊အနိစ္စ လက္ခဏာတွေကို စွဲလန်းနေရတဲ့ ဒုက္ခလက္ခဏာနဲ့ အနတ္တလက္ခဏာ တွေကို၊ ဆင်ခြင်တဲ့ အခြေခံ၊နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်အမြင်က၊ ရုပ်ခန္ဓာ ၊ နာမ်ခန္ဓာရဲ့ အာရုံကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီး မဂ်အာရုံကို လွှဲပြောင်းယူလိုက်တဲ့ အနုလောမဉာဏ်အမြင်အထိ၊ အဆင့်ဆင့် အမြင်ပေါက်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ကြရမယ်။

ဝိပဿနာရှုမှတ်တဲ့ လုပ်ငန်းဟာ၊သမထလုပ်ငန်းကလို၊အာရုံ တခုတည်းအပေါ်မှာ အခြေတည်ပြီး စူးစိုက်မထားဘူး။ ကိုယ် မှတ်တဲ့ ရုပ်ခန္ဓာကိုဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ နာမ်ခန္ဓာကိုဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ အဲဒီ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေဟာ တဏှာငယ်အတွင်းမှာ ဖြစ်ပေါ် လာတယ်။ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး၊တဏှာငယ်အတွင်း တည်နေတယ်။ တည်ပြီး တဏှာငယ်အတွင်း ချုပ်ပျောက်သွားတယ်။ အခုလို ချုပ်ပျောက်သွားတဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ဒုက္ခလက္ခဏာနဲ့ အနတ္တလက္ခဏာတွေကို ရှုမှတ်ပါတယ်။ အခုလို ရှုမှတ်တဲ့အခါ၊ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတွေနဲ့ အနှိပ်ဘဝကိုယ်မြင်တဲ့ ဉာဏ်

အမြင်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ အဲဒီဥာဏ်အမြင်တွေဟာ တခုနဲ့တခု မတူကြပါဘူး။ အခုလိုမတူကြတဲ့ ဥာဏ်အမြင် (၁၀) ဆင့်ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ အဲဒီဥာဏ်အမြင် (၁၀) ဆင့်က တခြားမဟုတ်ပါဘူး။ သမ္မသနဥာဏ်အမြင်ဆင့်။ ဥဒယဗ္ဗယဥာဏ်အမြင်ဆင့်။ ဘင်္ဂဥာဏ်အမြင်ဆင့်။ ဘယဥာဏ်အမြင်ဆင့်။ အာဒိနဝဥာဏ်အမြင်ဆင့်။ နိဗ္ဗာန်ဥာဏ်အမြင်ဆင့်။ မုစ္ဆိတုတမျှ တာဥာဏ်အမြင်ဆင့်။ ပဋိသန္ဓိဥာဏ်အမြင်ဆင့်။ သင်္ခါရပက္ခာဥာဏ်အမြင်ဆင့်နဲ့ အနုလောမဥာဏ်အမြင်ဆင့်တွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

လူနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်မှာရှိနေကြတဲ့ ဗြဟ္မာ့တွေဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ နတ်တွေဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ လူတွေဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ အပါယ် (၄) ဘုံသားတွေဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဘယ်သူတွေဘဲဖြစ်ဖြစ် ဘဝတခုခုမှာ ဖြစ်နေကြရတဲ့ ခန္ဓာတွေဟာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ၊ သတ္တဝါတွေမဟုတ်ဘူး။ ရုပ်နဲ့ နာမ် အစုအဝေး သက်သက်မျှသာဖြစ်တယ်လို့၊ ရုပ်နဲ့ နာမ်ကိုကွဲပြားအောင်၊ ခွဲခြားသိမြင်လာတဲ့ ဥာဏ်ဟာ၊ နာမရူပ ဗရိစ္ဆေဒဥာဏ် ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီရုပ်ခန္ဓာတွေ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေဟာ၊ အကြောင်းမဲ့ဖြစ်ပေါ်လာကြတာ မဟုတ်ဘူး။ အခုလို ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်တဲ့ အကြောင်းတွေရှိကြလို့၊ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာကြတာဖြစ်တယ်။ အခုရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေ ဖြစ်ပေါ်နေကြတာတွေဟာ၊ အခုလို ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ရှေ့က ပြုလုပ်ခဲ့ကြတဲ့ အကြောင်းတွေရှိလို့ သာ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာကြတာဖြစ်တယ်။ နောက်ထပ် ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်တဲ့ အကြောင်း

တွေ့ရှိသေးရင်၊ နောက်ထပ်ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာကြအုံးမှာဘဲ။ လူနဲ့ပတ်ဝန်းကျင်မှာ၊ အခုလိုရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေကို ဖန်ဆင်းလုပ်ယူနိုင်တဲ့သူ မရှိဘူး။ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာ ဖြစ်စေနိုင်တဲ့ အကြောင်းတွေရှိနေကြလို့ သာ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာ ဆိုတဲ့အကျိုးတွေ ဖြစ်ပေါ်လာကြရတာဘဲ။ မြင်တဲ့ဥာဏ်ကို ပစ္စယပရိယဉာဏ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ကိုယ်မှတ်လိုက်ရတဲ့ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတွေဟာ ရုတ်ခနဲဖြစ်ပေါ်လာပြီး ရုတ်ခနဲပျက်ကွယ်သွားကြတာကို သိမြင်တဲ့ အခါအော်....ရုပ်ခန္ဓာမ နာမ်ခန္ဓာတွေဟာ မမြဲပါကလား၊ အခုလို မမြဲတဲ့အတွက် ဒီရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေကြောင့် ဆင်းရဲရပ်ပါကလား။ ဒီရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေဟာ ကိုယ်အလိုသို့ မလိုက်တတ်တဲ့ ငါကောင်၊ သတ္တဝါကောင် မဟုတ်ပါလား။ သူ့သဘောအတိုင်း သူဖြစ်နေကြတဲ့ ဓါတ်သဘောတရားကြီးသက်သက်ပါလားဆိုတဲ့ အသိဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ အခုလို အသိဉာဏ်အမြင်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာတာဟာ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ အနတ္တလက္ခဏာ သဘောတရားတွေကို မြင်နေကြတာဖြစ်ပါတယ်။ အခုလိုသိမြင်နေကြတဲ့ဉာဏ်အမြင်ဟာ သမ္မသနဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။

ကိုယ်ရဲ့သမာဓိအားပို့ကောင်းလာလို့ သမ္မသနဉာဏ်အမြင်အဆင့်က နောက်တဆင့်တတ်သိဖို့ အားထုတ်လိုက်တဲ့ အခါ ကိုယ်မှတ်နေတဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ ဖြစ်ပေါ်လာမှုအစနဲ့ ပျက်သွားတဲ့အဆုံးကိုသာ သိမြင်နေတဲ့ ဉာဏ်အမြင်သစ်တခု ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ အခုလို ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ ဖြစ်

ပေါ်လာမှုအစနဲ့ ပျက်သွားတဲ့အဆုံးကိုသာ မြင်တဲ့အသိဉာဏ်ကို ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ရင့်သန်လာလို့ နောက်တဆင့်ကို သိဘို့ ဆက်ပြီး အားထုတ်တဲ့အခါ ကိုယ်မှတ်နေတဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ တွေရဲ့ ဖြစ်ပေါ်လာမှုကို မတွေ့မြင်ရတော့ဘူး။ မှတ်ခိုက် မှတ် ခိုက်တိုင်းမှာ ပျက်၊ ပျောက်၊ ပျက်၊ ပျောက်သွားကြတာကိုဘဲ သိမြင်နေရပါတယ်။ အခုလိုသိမြင်နေရတဲ့ ဉာဏ်အမြင်ဟာ ဘဂ္ဂဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။

ဘဂ္ဂဉာဏ်အမြင်ရင့်သန်လာလို့ နောက်တဆင့်ကို ထပ်ပြီး သိမြင်အောင် အားထုတ်တဲ့အခါ မရပ်မနား တပျက်တည်းပျက် တပျောက်တည်းပျောက်ကွယ်နေတဲ့ ကိုယ်ရဲ့ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ တွေကိုမြင်ရပြီး ရှေ့ကရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေလဲ ပျက်၊ ချုပ်၊ ပျောက်ကွယ်သွားကြပြီး အခု ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေလည်း ပျက်၊ ချုပ်၊ ပျောက်သွားကြအုံးမှာဘဲလို့ ဆင်ခြင်မိလိမ့်မယ်။ အခုလို ဆင်ခြင်မိတဲ့အတွက် ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေဟာ တယ် ကြောက်စရာ ကောင်းပါကလားလို့ မြင်လာတဲ့ဉာဏ်အမြင်ဟာ ဘယဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။

ဘယဉာဏ်ရင့်သန်လာလို့ နောက်တဆင့်ကိုတက်ပြီးသိမြင် အောင် အားထုတ်တဲ့အခါ မှတ်လိုက်ရသမျှ ကိုယ်ရဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေဟာ တခုမှ ကောင်းတာကိုမတွေ့ရဘူး။ ရှုစရာ မုန်းစရာတွေကိုသာ တွေ့နေရတဲ့ အသိဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ အခုလိုဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ဉာဏ်အမြင်ဟာ အာဒိနဂဉာဏ် ဖြစ်ပါတယ်။

အာဒိနဂဉာဏ် ရင့်သန်လာလို့ နောက်တဆင့်ကိုတက်ပြီး

သိမြင်အောင် အားထုတ်တဲ့အခါ ရုပ်နာမ်တွေရဲ့ဖြစ်ပျက်နေတာကို မှတ်နေရတာကိုတောင် ငြီးငွေ့လာတယ်။ ဆင်ခြင်ရတာကိုလည်း ငြီးငွေ့လာတယ်။ ကုန်ကုန်ပြောမယ် ကြံစည်အားထုတ်နေရတာကိုတောင် ငြီးငွေ့လာတယ်။ အခုလိုငြီးငွေ့လာတဲ့ ဉာဏ်အမြင်ဟာ နိဗ္ဗာန်ဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။

နိဗ္ဗာန်ဉာဏ်ရင့်သန်လာလို့ နောက်တဆင့်ကို ထပ်တက်တဲ့အခါ ဖြစ်လိုက်၊ ပျက်လိုက်၊ ဖြစ်လိုက်ပျက်လိုက်နဲ့ တဖြစ်ဘည်းဖြစ်၊ တပျက်ဘည်းပျက်နေတဲ့ကိုယ်ရဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမခန္ဓာဘဝ ဝဋ်ကြီး ဝဋ်ငယ်ထဲက လွတ်မြောက်ချင်လာတဲ့အသိဉာဏ်အမြင် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ အခုလိုဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အသိဉာဏ်အမြင်ကိုမူ ခုတုတမျှတာဉာဏ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။

မူတုတမျှတာဉာဏ်ရင့်သန်လာလို့ သမာဓိအားကလည်း ပိုကောင်းနေတဲ့အတွက် နောက်တဆင့် ဉာဏ်အမြင်တဆင့်ကို တက်လှမ်းလိုက်တဲ့အခါ ကိုယ်မှတ်တဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေ အပေါ်မှာ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာတပါးပါး အထင်အရှားမြင်ပြီး ပေါ်လွင်လာပါတယ်။ အခုလိုဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အတွက် အရင်ကလို မရပ်မနား ဖြစ်တည်၊ ပြောင်းလဲနေတဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာအပေါ် ကြောက်တဲ့စိတ်တွေ ငြီးငွေ့တဲ့စိတ်တွေ မဖြစ်တော့ဘူး။ မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း ကိုယ်မှတ်လိုက်တဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေအပေါ် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာတခုခုပေါ်နေတဲ့ဉာဏ်အမြင်ပေါ်လာတယ်။ အခုလို ပေါ်လာတဲ့ဉာဏ်အမြင်ကို ပဋိသန္ခါရဉာဏ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ပဋိသန္ခါရဉာဏ်ပြည့်စုံရုံကျက်လာတဲ့အခါ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ဖြစ်ပျက်မှုအစဉ်ကို သတိနဲ့အထူးဂရုတစိုက် မှတ်နေ

စရာမလိုတော့ဘဲ၊ သူ့အလိုလိုသိနေတယ်။ အခုလိုသိနေတဲ့အသိ
စိတ်ထဲမှာ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ
လက္ခဏာသုံးပါးထဲက တပါးပါးဟာ အထင်အရှား ဖြစ်ပေါ်
ပေါ်နေတယ်။ အဲဒါကြောင့် ဒီဉာဏ်အမြင်အဆင့်ကို ရောက်
လာတဲ့အခါ စောစောတုံးကလို ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့အပြစ်
ကိုလည်းမမြင်တော့ဘူး။ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေကို ငြီးငွေ့တဲ့
စိတ်လည်း မရှိတော့ဘူး။ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး
ကြောက်တဲ့စိတ်လည်း မရှိတော့ဘူး။ အဲဒီ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ
တွေရဲ့အကောင်းအဆိုး အဖြစ်အပျက်တွေကို သတိအထူး ဂရု
မစိုဖွယ်ဘဲ လှစ်လျူရှုပြီး အလိုက်သင့် နေတတ်လာတယ်။ အခုလို
ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ဉာဏ်ကို သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် လို့ ခေါ်ပါ
တယ်။

သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်အမြင်နဲ့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဝီထိစိတ်တိုင်း
မှာ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေရဲ့ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာ
တခုခုကို သူ့အလိုလိုသိမြင်ပြီး မှတ်နေတဲ့အတွက် ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်
ခန္ဓာတွေရဲ့ ဖြစ်ပျက်မှုဘဝကို ပြတ်ပြတ်သားသား ကြည်ကြည်
လင်လင်မြင်နေလို့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာဘဝရဲ့ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊
လက္ခဏာတွေအပေါ် ယုံကြည်မှု ခိုင်မာလာတယ်။ အခုလို ယုံ
ကြည်မှုခိုင်မာလာတဲ့အတွက် ကိုယ်ရဲ့ယုံကြည်မှု အပေါ် အား
ထုတ်တဲ့အားထုတ်မှုလည်း ထက်သန်လာတယ်။ ခိုင်မာလာတဲ့
ယုံကြည်မှုကြောင့် ထက်သန်လာတဲ့အားထုတ်မှုအပေါ် ကိုယ်
ရဲ့ဂရုစိုက်တဲ့သတိအားလည်း ပိုကောင်းလာတယ်။

သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ပြည့်စုံပြီး ရင့်သန်လာတဲ့အခါ ရုတ်
တရက် ဝိပဿနာဇောစိတ် (၃) ခု ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

ဒီ ဇောစိတ် (၃) ခုထဲက ပထမဇောကို ပရိကံလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ပရိကံဆိုတာ လောကီအာရုံကို စွန့်လွှတ်လိုက်တဲ့ တဏှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယဇောစိတ်ကို ဥပစာရလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဥပစာရဆိုတာ လောကီအာရုံက လောကုတ္တရာအာရုံကို ကူးပြောင်းလိုက်တဲ့ တဏှာဖြစ်ပါတယ်။ တတိယဇောစိတ်ကို အနုလုံလို့ ခေါ်ပါတယ်။ အနုလုံဆိုတာ မဂ်လို့ ခေါ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ အဆင့်မြှင့်တင်အဆင့်မြှင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ ဇောစိတ် (၃)ခုဟာ မဂ်ဉာဏ်ကို ပေါက်တော့မယ်။ လောကီဉာဏ်က လောကုတ္တရာဉာဏ်ကို ကူးပြောင်း၍ အသင့်ဖြစ်နေတဲ့ ဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီဉာဏ်ကို အနုလောမဉာဏ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။

အနုလောမဉာဏ်ရဲ့နောက်မှာ ကပ်ပြီး ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဇောစိတ်ဟာ ဂေါတြဘူဇောစိတ် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါတြဘူဇောစိတ်နဲ့အတူဖြစ်တဲ့ ဉာဏ်အမြင်ကို ဂေါတြဘူ ဉာဏ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဂေါတြဘူဉာဏ်အမြင်ဟာ တခြားမဟုတ်ပါ။ စောစောက ရခဲ့တဲ့ဉာဏ်အမြင်တွေဟာ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ ဆိုတဲ့ လောကီအာရုံအပေါ်မှာ အခြေခံခဲ့ကြပါတယ်။ အခု ဂေါတြဘူဉာဏ်အမြင်ကတော့ အဲဒီဉာဏ်အမြင်တုန်းက အခြေခံခဲ့တဲ့ လောကီအာရုံဖြစ်တဲ့ ရုပ်ခန္ဓာနာမ်ခန္ဓာတွေနဲ့ လုံးဝ ဆန့်ကျင်တန်ခိုဗျာန်ဖြစ်တဲ့ မဂ်ကို အာရုံပြုလိုက်တဲ့ ဉာဏ်အမြင် ဖြစ်ပါတယ်။

ဂေါတြဘူဉာဏ်ရဲ့နောက်မှာ ကပ်ပြီး ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ဇောစိတ်ဟာ မဂ်ဇောစိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ မဂ်ဇောစိတ်နဲ့အတူ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အသိအမြင်ကို မဂ်ဉာဏ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ မဂ်ဉာဏ်ကို ရလိုက်တာနဲ့တပြိုင်တည်း ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာ၊

နိရောဓသစ္စာနဲ့ မဂ္ဂသစ္စာဆိုတဲ့ အရိယာသစ္စာ (၄) ပါးကို တပြိုင်တည်း ပြီးပြည့်စုံသွားပါတယ်။

မဂ်ကို အာရုံပြုမိတဲ့စိတ် ချုပ်သွားတာနဲ့ တပြိုင်တည်း နိဗ္ဗာန်လို့ ခေါ်တဲ့ မပြတ်တဲ့ ဘဝရဲ့အရသာကို ခံစားတဲ့ ဖိုလ်ဇောစိတ်နဲ့ နှစ်ကြိမ် ခံစားလိုက်ပါတယ်။ အခုလို ဖိုလ်ဇောစိတ်ဇောနဲ့ အတူ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အသိအမြင်ကို ဖိုလ်ဉာဏ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ အခုလို ဖိုလ်ဇောစိတ်နဲ့ နိဗ္ဗာန်ရဲ့ အရသာကို ခံစားလိုက်ရတဲ့အချိန်ဟာ ညာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ စင်ကြယ်ပြီး အရိယာဖြစ်တဲ့အချိန်ဖြစ်ပါတယ်။

ဖိုလ်ဉာဏ်နဲ့ ဖြစ်တဲ့ ဖိုလ်စိတ်နှစ်ကြိမ်ဖြစ်ပြီး ချုပ်သွားပါတယ်။ ဖိုလ်စိတ်ချုပ်သွားတဲ့အခါ သူ့နောက်မှာ ဘဝင်စိတ် ပြန်ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်နဲ့ နိဗ္ဗာန်ဆိုတဲ့ ပရမတ္ထ သဘာဝကို အာရုံပြုနိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်လို့ အခုလို မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်နဲ့ နိဗ္ဗာန်ရဲ့ ချမ်းသာမှုကို ခံစားနိုင်ဖို့ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုပြန်ပါတယ်။ အခုလို ပြုလုပ်နိုင်တဲ့ဉာဏ်ကို ပစ္စဝေက္ခဏ ဉာဏ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။

မဂ်အာရုံကို တကြိမ်အာရုံပြုဘူးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကို သောတာပန်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ နှစ်ကြိမ်ပြုဘူးတဲ့ပုဂ္ဂိုလ် သက္ကဒါဂါမ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ သုံးကြိမ်ပြုဘူးတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကို အနာဂါမ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ လေးကြိမ်ပြုဘူးတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရဟန္တာလို့ ခေါ်ပါတယ်။

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ သံသရာထဲမှာ အများဆုံး 'ရ' ဘဝဘဲ နေရပြီး ရဟန္တာအဖြစ်နဲ့ သံသရာထဲက လွန်မြောက်သွားပါတယ်။ သက္ကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ အများဆုံး (၃) ဘဝနေပြီး

ရဟန္တာအဖြစ်နဲ့ သံသရာထဲက လွတ်မြောက်သွားပါတယ်။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ အများဆုံး တဘဝနေပြီး ရဟန္တာအဖြစ် နဲ့ သံသရာထဲက လွတ်မြောက်သွားပါတယ်။ ရဟန္တာကတော့ ဒီဘဝမှာ နေကြတဲ့အခါ သံသရာထဲက လွတ်မြောက်သွား ပါတယ်။

၁၅။ အရိယာ (၄) မျိုး။

ပုထုဇဉ်တိုင်းဟာ (၁) ကာမရာဂ သံယောဇဉ် (၂) ရူပ ရာဂ သံယောဇဉ်၊ (၃) အရူပရာဂ သံယောဇဉ်၊ (၄) ဗဒ္ဓိဃ သံယောဇဉ်၊ (၅) မာနသံယောဇဉ်၊ (၆) ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်၊ (၇) သီလဗ္ဗတပရာမာသ သံယောဇဉ်၊ (၈) ဝီရိယိကိစ္ဆာ သံယော ဇဉ်၊ (၉) ဥဒ္ဓိစ္စ သံယောဇဉ်လို့ ခေါ်တဲ့ သံယောဇဉ်နဲ့ (၁၀) ပါးနဲ့ ဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ်မှမူ ခေါ်တဲ့ သံယောဇဉ်တုတ် နှောင်ခံနေကြရပါတယ်။

ဒီသံယောဇဉ် (၁၀) ပါးကိုဖြတ်ပြီး နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုတဲ့အဆင့် လေးဆင့်ရှိပါတယ်။ ပထမအဆင့်က သောတာပန် အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယအဆင့်က သတ္တဒါဂါမ်အဆင့် ဖြစ် ပါတယ်။ တတိယအဆင့်က အနာဂါမ်အဆင့် ဖြစ်ပါတယ်။ စတုတ္ထအဆင့်က ရဟန္တာအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။

သောတာပန်အဆင့်ကို ရောက်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာလောကီနယ်ထဲက မလွတ်မြောက်နိုင်အောင် ဆွဲရစ်ထားတဲ့သံယောဇဉ်ကြိုး(၁၀) ချောင်းထဲက ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်လို့ ခေါ်တဲ့ဝီရိယိကိစ္ဆာ သံယောဇဉ် လို့ ခေါ်တဲ့သီလဗ္ဗတပရာမာသံယောဇဉ်လို့ ခေါ်တဲ့သုံးချောင်း ပြတ်သွားပါတယ်။ အခုလိုပြတ်သွားတဲ့အတွက် သောတာပန်

‘ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ သံယောဇဉ်ကြီး (၁၀) ချောင်းလို့ ခေါ်တဲ့ အစွဲအလန်း (၁၀) မျိုးနဲ့ နှောင်ဖွဲ့ခံထားရတဲ့ သာမန် ပုထုဇဉ်တွေထက် ပြတ်သွားတဲ့ သံယောဇဉ်ကြီး သုံးချောင်းလို့ ခေါ်တဲ့ အစွဲအလန်းသုံးခုနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဆင်းရဲရတဲ့ ဒုက္ခတွေက လွတ်မြောက်ပြီး သက်ဆိုင်ရာသံယောဇဉ်တွေကြောင့် ခံစားကြရတဲ့ ဝဋ်ကြီးဝဋ်ငယ် ဆင်းရဲဒုက္ခအပေါင်းက လွတ်မြောက်ပြီးသက်သာခွင့်တွေ ရသွားကြပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျန်တဲ့ သံယောဇဉ်ကြီး (၇) ချောင်းလို့ ခေါ်တဲ့အစွဲအလန်း (၇) ခုရဲ့ ရစ်ပတ်နှောင်ဖွဲ့မှုဒဏ်ကိုတော့ ခံစားနေရဆဲဖြစ်ပါတယ်။

နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုကြရတဲ့ ပထမအဆင့်ဖြစ်တဲ့ သောတပန်အဆင့်က ဒုတိယအဆင့်ဖြစ်တဲ့ သက္ကဒါဂါမ် အဆင့်ကို ထပ်ပြီး တက်နိုင်တဲ့အခါ ကျန်တဲ့သံယောဇဉ်ကြီး (၇) ချောင်းလို့ ခေါ်တဲ့အစွဲအလန်း (၇) ခုထဲက ကာမရာဂ သံယောဇဉ်လို့ ခေါ်တဲ့ပဋိသာ သံယောဇဉ်လို့ ခေါ်တဲ့အစွဲအလန်းတွေရဲ့ ရစ်ပတ်တုတ်နှောင်ထားတဲ့အားတွေ ထပ်ပြီးလျော့သွားကြပါတယ်။

အဲဒီသက္ကဒါဂါမ်အဆင့်ကတဆင့်ထပ်ပြီး အနာဂါမ်အဆင့်ကိုတက်နိုင်အောင် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကြီးရဲ့ဘဝဖြစ်စဉ်ကို ဝိပဿနာရှုမှတ်နည်းကျင့်စဉ်နဲ့ ရှုမှတ်ပွားများလိုက်တဲ့အခါ ကာမရာဂ သံယောဇဉ်လို့ ခေါ်တဲ့ ပဋိသာသံယောဉ်လို့ ခေါ်တဲ့ အစွဲအလန်းနှစ်ခုစလုံးက လုံးဝပြတ်သွားပြီး အနာဂါမ် အဆင့်သို့ ရောက်သွားကြပါတယ်။ ခုလိုသံယောဉ်ဇဉ်ကြီး (၅) ချောင်းက လွတ်မြောက်လာတဲ့ အနာဂါမ်အဆင့်က ဝိပဿနာရှုမှတ်နည်းကျင့်စဉ်နဲ့ ဉာဏ်အမြင်တဆင့်ထပ်ပြီး မြင်အောင်ရှုမှတ် ပွား

များလို့ကံတဲအခါ ကျန်တဲရှုပရာက သံယောဇဉ်လို့ ခေါ်တဲ၊
မာနသံယောဇဉ်လို့ ခေါ်တဲ ဥဒ္ဓစ္စ သံယောဇဉ်လို့ ခေါ်တဲ၊
အဝိဇာသံယောဇဉ်လို့ ခေါ်တဲ အစွဲအလန်းတွေ အားလုံး
တိကနဲပြတ်သွားပြီး လောကီနယ်ထဲက အပြီးအပြတ် လွတ်
မြောက်သွားတဲ အရဟတ္တမဂ်ပေါက်ရဟန္တာအဆင့်ကို ရောက်
သွားပါတယ်။

သောတာပန်ဖြစ်ပြီးရင် ဒီသံသရာကြီးထဲမှာ ဝဋ်ဆင်းရဲတွေ
ကို အလွန်တကာ့အလွန်ဆုံး နောက်ထပ်ခုနစ်ကြိမ် ခုနစ်ဘဝဘဲ
ခံရတော့မယ်။ အဲဒီခုနစ်ကြိမ် ခုနစ်ဘဝမြောက်ပြီးရင်ရဟန္တာ
ဖြစ်မယ်။ သက္ကဒါဂါမ်ဖြစ်ပြီးရင် ဒီသံသရာကြီးထဲမှာ ဝဋ်ဆင်း
ရဲတွေကို အလွန်တကာ့အလွန်ဆုံး နောက်ထပ်နှစ်ကြိမ် နှစ်ဘဝ
ဘဲ ခံရတော့မယ်။ အဲဒီ နှစ်ကြိမ်နှစ်ဘဝ မြောက်တဲ ဘဝမှာ
ရဟန္တာဖြစ်ရမယ်။ အနာဂါမ်ဖြစ်ပြီးရင် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲတွေ
နဲ့နောက်ထပ်တကြိမ် တဘဝဘဲခံရတော့မယ်။ အခုလို တကြိမ်
တဘဝခံရပြီးတာနဲ့ ရဟန္တာဖြစ်ရမယ်။

ရဟန္တာဟာစုတိစိတ်ကျတာနဲ့တပြိုင်တည်း သေတာနဲ့တပြိုင်
တည်း အစမထင်အောင် ရှေ့လျားလှတဲ သံသရာကြီးတလျှောက်
လုံးမှာ ခံလိုက်၊ စံလိုက်၊ စံလိုက်၊ ခံလိုက်နဲ့ ဖြစ်ပျက်နဲ့ကြရ၊ အို
လိုက်၊ နာလိုက်၊ အစရှိတဲ သံသရာ ဝဋ်ဆင်းရဲတွေနဲ့ တတွေ
တည်းတွေလာခဲ့ရတဲ ကိုယ် ရဲ့ရုပ်နဲ့ နာမ် အစဉ်အတန်းကြီးဟာ
တခါတည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားပါတယ်။ ပြတ်စဲ သွားပါတယ်။
နောက်ထပ်တဖန် ပြန်မဖြစ်တော့ပါဘူး။ အဲဒါကို နိဗ္ဗာန်ကို
မျက်မှောက်ပြုတယ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတယ်လို့
လဲ ခေါ်ပါတယ်။

နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုပြီးတာနဲ့ တပြိုင်တည်း ယောဂီဟာ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို ပြန်ကျသွားတယ်။ အဲဒီအခါအင်မတန်နေ လို့ကောင်းတယ်။ စိတ်တွေအင်မတန် ကြည်လင်နေတတ်ပါ တယ်။ စိတ်ကြည်လင်မှုအားလျော့သွားတဲ့အခါ ဆက်မှတ်လို့ ကောင်းမြဲကောင်းနေပါလိမ့်မယ်။ ဖလသမာပတ်ကို အကြိမ် ကြိမ် ဝင်စားကြတယ်။ ဖလသမာပတ် ဝင်စားတယ်ဆိုတာ တခြားမဟုတ်ပါဘူး။ တိုတိုပြောရရင် ရပြီးသားမဂ်အကျိုးဖြစ် တဲ့ဖိုလ်စိတ်တွေ ပြန်ဖြစ်အောင်လုပ်တာပါ။ ဖလသမာပတ် ကိုဝင်စားခြင်းအားဖြင့် မိမိတို့ရဲ့ကိုယ်ခိုင်ဖြစ်တဲ့ ဖိုလ်ချမ်းသာ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ ဆိုတဲ့ လောကုတ္တရာ ချမ်းသာကို ခံစားကြ တာပါ။

ဖလသမာပတ်ဝင်စားနေတဲ့ အတောအတွင်း ကိုယ်၊ ကိုယ် ကိုလဲ သတိမရကြံစည်စဉ်းစားမှုတွေလဲ အလုံးစုံကင်း မြင်စရာ၊ ကြားစရာ၊ ထိတွေ့စရာ၊ နံစရာ၊ အာရုံတွေအထင်အရှား ရှိနေ ပေမဲ့ ဘာကိုမှမသိ၊ ချမ်းသာအစစ်တချစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်တခု တည်းကိုသာ အာရုံပြုနေတဲ့အတွက် ကိုယ်တိုင်လဲ ဘယ်လောက် ချမ်းသာတွေနဲ့မှ နှိုင်းယှဉ်လို့မရတဲ့ လောကုတ္တရာ ချမ်းသာ အစစ်ကို ခံစားနေရတယ်။ ဒီလိုဖလသမာပတ် ဝင်စားနေတဲ့ အခါ ထိုင်လျက်ဝင်စားရင် အထိုင်မပျက်ဘူး။ ပြီးတဲ့အထိ အစကထိုင်နေတဲ့အတိုင်းဘဲ ယိမ်းယိုင်ခြင်း၊ ညွတ်ကျခြင်း၊ ယွင်း ပျက်ခြင်းမျိုးလဲမရှိဘူး။ သမာဓိနဲ့ ဝိပဿနာအားကောင်းရင် ကောင်းသလို (၁)နာရီ(၂)နာရီ(၃)နာရီကစပြီးတနေ့လုံးလုံး တညလုံးလုံးအတိ ဖလသမာပတ်ဝင်စားနေပါတယ်။ ။

ဦးအောင်သန်း

၏

ဟောကအာမြင်

ဦးအောင်သန်း
တင်ပြသည်